

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ім. ШЕВЧЕНКА

УКРАЇНСЬКИЙ АРХІВ

Т. XXIV а

Мандрівка Землями Підгаєччини

(ФОТОАЛЬБОМ)

Матеріали зібрав і опрацював Василь Папін
при співпраці редколегії.

ГОЛОВНИЙ КОМІТЕТ ПІДГАЄЧАН, ДІТРОЙТ, ЗСА

НЮ ЙОРК — ПАРИЖ — 1980 — СІДНЕЙ — ТОРОНТО

SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY
SOCIÉTÉ SCIENTIFIQUE SEVCENKO
SCHEWTCHEENKO GESELLSCHAFT DER WISSENSCHAFTEN

UKRAINIAN REGIONAL STUDIES COMMISSION
Prof. Wasyl Lew, Chairman, Iwan Durbak, Co-chairman
Prof. Nicholas Chirovsky, Secretary General

UKRAINIAN ARCHIVES

Vol. XXIV a

Library of Congress Catalog Card Number 79 - 89485

Travelog of Pidhaytsi Region

(PHOTOALBUM)

Editor-in-chief Wasyl Papiz
Editorial Staff, Dr. Taras Hunczak, Iwan Kernycky,
Wasyl Kolodchin, Dr. Bohdan Lonchyna, Dr. Zenobius Stelmach,
Dmytro Sulyma

Yurij Kozak — Art Director.

Published by
REGIONAL COMMITTEE OF PIDHAYTSI
Detroit, Michigan, USA

NEW YORK — PARIS — 1980 — SYDNEY — TORONTO

КОМІСІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДІВ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проф. д-р Василь Лев,
голова

Проф. д-р Микола Чировський, науковий секретар

Поручили до друку: проф. д-р Василь Лев і ред. Іван Дурбан.

Редакція залишає деякі місцеві особливості мови — назви місцевостей, власних імен, побуту, звичаїв та обичаїв.

Редакційний комітет:

Д-р Тарас Гунчак, Іван Керницький, Василь Колодчин,
д-р Богдан Лончина, д-р Зеновій Стельмах, Дмитро Сулима.

Мистецьке оформлення:

Юрій Нозак.

Тираж 1,500 примірників.

*УСІМ БОРЦЯМ І ДІЯЧАМ ПІДГАЄЦЬКОЇ ЗЕМЛІ,
ЩО БОРОЛИСЯ ЗА КРАЩУ ДОЛЮ УКРАЇНИ
ПРИСВЯЧУЄМО.*

"Наших же сармато-козацьких предков подобнії іностраним в воїнських случаях давніх времен і віків бившії рицерські отваги і богатирські діяння без описанія і обясненія чрез їх власних писарів оставлені і всегдашного забвенія нічемним ліности їх плащем увидіх покритіі..."

Самійло Величко,
канцелярист Війська Запорізького.

ВСТУП

Фотоальбом "Мандрівка землями Підгаєччини" це доповнення збірника "Підгаєцька Земля", що має за завдання описати при допомозі фотографій суспільно-громадське життя Підгаєччини та діяльність її провідних осіб першої половини ХХ ст., зокрема періоду між двома світовими війнами. Культурно-освітня та суспільно-політична праця є дуже важливим фактором у житті кожного народу, зокрема нашою. Вона підносила національну свідомість широких мас народу, кристалізувала політичний світогляд провідної верстви, утверджувала право на державну самообутність Української Нації.

Сьогодні можемо сказати з почуттям гордості, що ті покоління, які народилися, жили і виховувалися в тій добі, оповні себе шпиродали і здали іспит зрілості в боротьбі за права українського народу, особливо в часі Другої світової війни. Колишні діячі "Просвіти", "Рідної Школи" чи "Сільського Господаря" ставали провідними одиницями в піднільно-революційних діях ОУН-УПА, а також у великій мірі в рядах 1-ої Дивізії УНА. Рядовики тих формацій, це колишні члени самоосвітніх гуртків при читальнях "Просвіти", це "Рідношкільний Доріст", це вренітні члени Хліборобського Вишколу Молоді". Вони змінили лише форму магань за ті самі ідеали Української Нації, з легальної на підпільну, з еволюційної на революційну.

Свою діяльністю чи боротьбою багато з них заслуговує на відповідну згадку в наших виданнях, на увіковічнення їхніх імен як прикладу до наслідування для майбутніх поколінь. У більшій мірі ми це зробили в збірнику. Однак, Підгаєччина така багата своїми діями й постаттями, що годі було в збірнику охопити всю їхню діяльність. Тому ми вважали за доцільне видати цей фотоальбом, як його доповнення.

Опрацюовуючи альбом, ми знову усвідомлювали собі факт, що він не буде повним образом того, що потрібно було б помістити, щоб належно насвітлити згадану добу. З одного боку ми натрапили на брак джерельних матеріялів, особливо світлин. У нинішній дійсності дістати їх з Рідних Земель неможливо, бо вони під таким самим замком, як увесь український народ. Все те, що тут зібране, це вислід довголітньої праці Головного Комітету Підгаєчан та цінної співпраці широких кругів наших земляків у діясторі. Вони прислали нам свої світлини та подали багато цінного матеріялу. Лише завдяки їхній співпраці та фінансовій піддержці ми могли вивязатися із свого завдання.

З другого боку альбом являється неповним тому, що в сучасних умовах неможливо оповні насвітлити підпільну діяльність та революційну боротьбу УВО-ОУН-УПА. Багато створінів та учасників дії тих організацій

живе на Рідній Землі і вони законспіровані перед совєтським КГБ. Згадати їх чи їхню діяльність або помістити світліну означало б засудити їх та їхні родини на жорстоке переслідування, а то може на смерть. Тому ми рішилися на таку велику кількість безіменних героїв. Віримо, що наші архіви будуть колись належно використані майбутнім істориком.

Перелистовуючи альбом, наглядно побачимо, яке моральне багатство мала і має Підгасччина. Перед тим ми того ніби не помічали, бо нігде того всього разом ніхто не зібрав. Справді маємо чим гордитися.

При кінці альбому поміщуємо списки Фондаторів, Меценатів, Добродіїв та Жертводавців Видавничого Фонду. І туг зроджується гордість на наших земляків. У 1972 р. наш список охоплював біля 1,150 ігорес. Поміщений список впаєт охоплює повну тисячку тих свідомих земляків, що фінансово підтримали наш почин. Який високий відсоток Підгасчан, що мають почуття обов'язку супроти своєї вужчої батьківщини! Цей факт зовсім покривається з твердженням статті в "Свободі" з 21 листо-

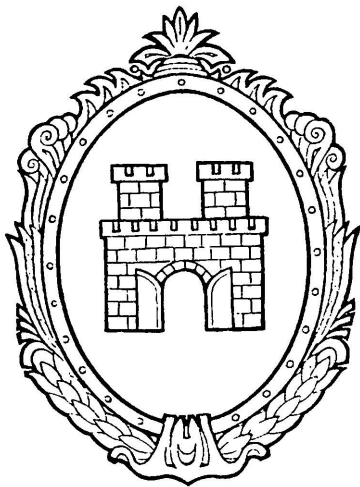
пада 1969 р., що "Підгасччина належала до найсвідоміших повітів у Галичині". Правда, деяка частина земляків стоїть осторонь нашої праці. Це справа їхньої совісти та національної свідомості. До речі, в якому суспільстві нема несвідомої чи байдужої частини? У нас, слава Богу, вона зовсім незначна. Ми далі залишилися свідомою частиною української спільноти.

В альбомі знайдемо також деякі повторення того, що поміщено в збірнику. Це ані принадок, ані недогляд. Його було необхідним зробити для того, що хоч альбом є доповненням збірника, то він сам по собі є цілістю.

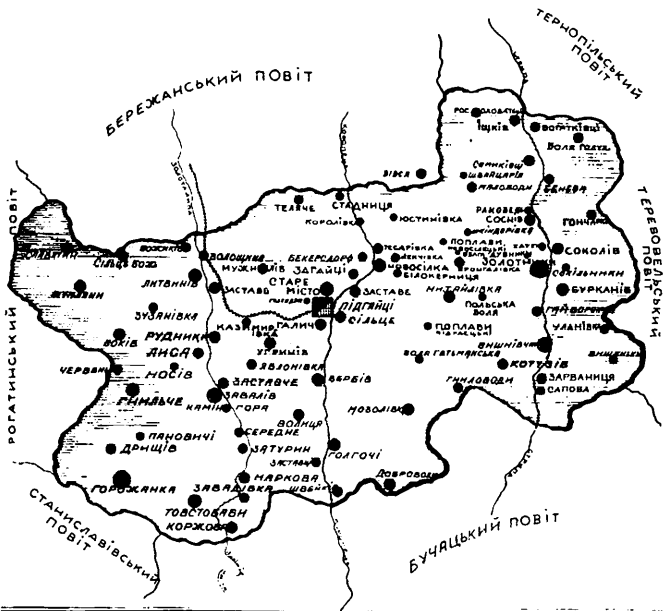
Ми також свідомі того, що в альбомі можна знайти недоліки, бо ми лише люди і ніхто з нас не є досконалим. Та ми зробили все, що було в наших силах, і старалися чесно виконати свій обов'язок супроти Вас, Дорогі Земляки, супроти тіней тих, що впаєт у нерівному змагу. Ми вдячні Вам за всебічну підтримку й виrozumіння, бо тільки завдяки тому ми могли закінчити це діло.

Землею прадідів наших

Герб міста Підгайци.

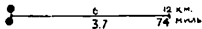
КАРТА ПОВІТУ ПІДГАЙЦІ

Адміністративний поділ

за станом на 1 по вер.

1939 року

1:1,200,000

НОВІ НАЗВИ СІМ

БОЖНИКІВ	-- ПРИВІТНЕ
БЕРБІВ	-- ПЕРШОТРАВНЕВЕ
ГІННІЛОВИД	-- СВЯТОТРИСЬКЕ
ДРИЦІВ	-- ПІДЛІСНЕ
ТЕЛІЧЕ	-- МИРНЕ
ТОВСТОБІРН	-- ВИСОКЕ
КАТКИ	-- НАДІСНЕ
ШВАНКІВ	-- ТРУДОЛЮБІВКА
ШТИМБЕРІВКА	-- СОЛЯНЕ
СИЛЬЦЕ П. П.	-- КВ.ТКОРЕ

Місто Підгайці. Загальний вид з "Гаю".

МАНДРІВКА ЗЕМЛЯМИ ПІДГАСЬЧНИНИ

Перечитуючи українську пресу, знаходимо в ній чимало посмертних згадок про тих, що відійшли від нас. Ми дивуємося, скільки наших знайомих згадано лише в цім однім часописі — "Свобода". А скільки їх згадано в інших часописах, тому місяць, рік і більше? Скільки між ними наших земляків! І ми пригадуємо собі місто чи село звідни походив той чи інший земляк, і линемо туди думкою, починаємо мандрувати по рідних онолицях.

Нашу мандрівку по землях Підгасччини починаємо від лівого боку ріки Коропець, там де розходяться дороги: одна на північ до Тернополя, друга на південь до Монастирськ; третя на захід через ріку входить в місто Підгайці. Перед нами стріма, висока гора, заросла нущами ліщини, нарвоваті березини та грабини, знана в онолиці як "Гай". Діставшись на верх "Гаю", бачимо чудову панораму: внизу чепурне місто, якого назву нам зовсім не важно розгадати — місцевість під гасм. — Підгайці. Широке плесо ставу ще більше принашує чудовий вид. Далі, наче срібна лента, ріка Коропець пливе з півночі на південь і становить природну межу між Поділлям, що простягається на схід, та північний схід від ріки, і хвилясто-лісовими просторами Опілля на захід, які збігаються з Розточчям на півночі, та Піднарпаттям на півдні. Глянувши на схід, перед нами широка плоска подільська височина. Наш зріг гасм ген-ген майже до янжкої Тереховлі. Все це було покрите колись лісом, якого залишки досі осталися в Зарванці, Золотниках, Раківці і в Богатнівцях над Стрипою.

Повернувшись обличчям до заходу, бачимо дві плоскі височини, які розділяє широка долина, а в ній потік Мужилівка. Він випливає в недалекому Мужиліві, а впадає до Коропця зараз тут, недалеко "Гаю". На правому боці потока розлоге місто Підгайці, а на лівому село — Старе Місто. Мабуть не треба бути знавцем давнини, щоб збагнути цю назву: це старі Підгайці.

Серпанком сивої давнини покрита найдавніша історія Підгасць. Записана в пізніших століттях, вона вназус, що Підгайці, як місто, існувало в часах Галицько-Волинської Держави на тих просторах, де тепер полонене Старе Місто. Щойно після цілковитого зруйнування міста татарами, тодішній його власник шляхтич Янів Бучачиний, у 1463 р переніс його на правий берег потоку. Там уже була оселя, про що говорять написи на пам'ятниках на жидівському кладовищі з 1420 року. Прийшли нові сторінки в книзі історії міста: нах з часів татарсько-турецьких нападів, розвив у спокійних часах. Підгайці залишилися вірні Україні, бо це її інтегральна частина.

У феєвдальних часах мінялися власники міста; воно переходило від Бучачиних до Вольських, опісля до Гольських, Потоцьких, Бельських, Рогалінських, Вужлових, Чарторискої; а Чиневих залишився вже тільки власником філварну.

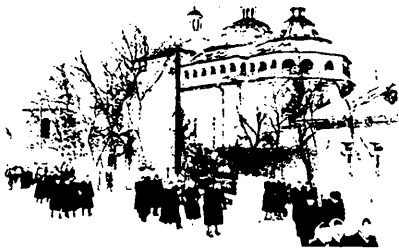
Змінювалися його володарі: Галицько-Волинська Держава, монгольсько-татарська руїна. Польсько-Литовська-Українська Держава, королівська Польща, Австро-Угорське цїсарство, Українська Держава 1918-20 рр., нова Польща, а згодом окупації: совєтська, німецька, і нове по-

неволення в ґрицях СССР.

У жовтні 1667 р. Підгайці облягав своїм військом гетьман Петро Дорошенко. В римо-католицькому костелі похований коронний гетьман Станіслав Потоцький. Це той, з якого сміялися козани: "Потоцький, Потоцький, в тебе розум дівоцький".

З тих часів залишилися невеликі сліди давньої історії. Зокрема в назвах: млин "під замком", вулиця "під валом", "вивіз", "Замкова" вулиця, передмістя "Галич", село "Старе Місто". Із старих Підгайць при будові домів в Старому Місті виносять сліди мурів або фортець. Вал, що тягнеться від потона напроти вулиці "Церков-

ної" на північ аж по "Тудинку" в Старому Місті, це виразний свідок давніх укріплень. Оборонні муровані в нових Підгайцях простяглися від замку, що містився в тринутнику, де Мужилівна вливається до Коропця, попри вулиці Чарторийську, Галицьку, Золоту на захід до вулиці Боднарської, опісля на південь до Юркини, а далі Юрдиною на схід понад потік до замку. Підземні коридори, що вили від замку на ринок, розгалужувалися до церкви, костела та до галицької брами на півдні. Ванлівість Підгайць, як торговельного осередку й оборонного пункту свідчить надане йому Магдебурзьке право в 1539 р.

Церква Успенія ПДМ в Підгайцях 1964 року.

Костел Пресвятої Трійці.

Ринок. Ратуш.

Поштовий будинок.

Оглядаючи місто, відчуваємо жаль, що під час Другої світової війни знищено споруди з половини 16 ст.: "Круглий дім" на ринку, який був ратушем і осідком міського уряду Підгасць через довіг віки, а також фігуру св. Анни на полі Старого Міста, кудюю колись проходила дорога до Бережан.

Окрасою міста залишилася Успенська церква при вул. Бережанській, незвичайно цікава своїм стилем та будовою. Мури її мають більше ніж два метри товщини, а підземні ходи виразно позазують, що вона збудована для молитви й оборони. Це ровесниця церкви в Суботіві. Римокатолицький костел Пресвятої Тройці це цікава

на розі вулиць Беренанської і Літинських, збудований у 1930-их роках. Це справді принараса міста, гордість українського населення міста й повіту.

Хоч число українського населення Підгасць творило лиш одну четверту частину загального числа (8 тисяч у 1939 році), його свідома верства відіграла важливу роль у культурному й політичному житті повіту, а то й українського народу. Вже в 1882 р. основано тут філію Т-ва "Просвіта", що об'єднувала до спільної праці читальні "Просвіти" в багатьох селах повіту. Товариства "Січ" і "Соколи" вписалися в історію міста й повіту як важливі чинини у вихованні молоді

Проголошення самостійності України в листопаді 1918 року, на зруйнованому ринку в Підгайцях.

архітектурна пам'ятка XVI ст. Жидівська синагога, яка ззовні виглядає на фортецю, а всередині на церкву, підтверджує переназ про те, що цю колишню вірменську церкву подаровано жидам на синагогу.

З новіших будівель заслуговують на увагу деякі двоповерхові будинки довкола ринку, збудовані по Першій світовій війні, ратуш, збудований у 1927 р., а особливо Український Народний Дім

Повітовий збиг "Січей" у 1912 р. був наче переглядом молоді повіту грядучими подіями Першої світової війни.

У перших днях листопада 1918 р. ця молодь здала свій іспит, встановлюючи українську владу. Провідну роль відіграли в той час Василь Головінський (пізніше священик, парох Зарваниці), Микола Галій, Осип Танчаювський, Ісаверій Мостовий, Олекса Яворський, Василь Чопей, Іван

Похід вулицями Підгаєць з приводу проголошення самостійности України в листопаді 1918 року.

Кучма та інші. Ще й досі дехто пам'ятає акт проголошення Української Держави на зруйнованому ринку міста а відтак маніфестації вірности на вулицях Підгаєць.

В перших ронах після програних Визвольних Змагань стало розвиватися українсьме культурно-освітис, політичне й господарсьме життя міста. Товариство "Родина", що об'єднувало інтелігентні круги міщан, відіграло тут ванливу ролю. Згодом відновлено діяльність філії Т-ва "Про світа", Повітового Виділу "Рідної Школи", Т-ва "Соніа", Пласту, дещо пізніше філії Т-ва "Сільський Господар"; основано "Повітову Спілку", яка деяний час постачала споживчі товари для кооператив повіту. У 1924 р. засновано Повітовий Союз Українських Кооператив. Творилися приватні торговельні підприємства.

Горезвісна пацифікація восени 1930 р. у великій мірі знищила дотогочасні культурно-суспільні надбання. До польських в'язниць запропорено ванно побитих польською поліцією провідних людей міста й повіту, як Івана Даньнова,

повітового організатора просвітянського руху: Івана Бакалця, директора Повітового Союзу Кооператив; о. Михайла Блзовського, катехита й опіуну Пласту; посла Оленсу Яворського, Т. Боянівського, Стефана Кучму і багато інших. Розв'язано Пласт, "Соніа". Завішено діяльність інших установ.

Пацифікація зупинила суспільне життя міста лише на короткий час. Після неї життя набрало ще більшого розмаху, почало буйніше розвиватися. На місце розв'язаних молодіжних організацій творилися спортові клуби, самоосвітні гуртни, доріст, НАУМ. Все це зосереджувалося в повітових центрах Підгаєць. Клич "У своїй хаті — своя правда" сильно причинився до піддержки акції будови Українського Народного Дому, яку почато в 1928 р. В 1934 р. там примістилися різні повітові установи. У 1936 р. гуди перенісся ПСК з деяними своїми відділами.

З посиленням діяльності громадських установ зростала теж сітка та дії УВО, а згодом ОУН. Часті ревізії в приміщеннях установ, арештуван-

ня антивних громадських діячів та молоді (наприклад Я. і Є. Сенів, В. Палінського, В. Томашівського, М. Возняна й інших) не зменшили діяльності інших. Навпаки, це стало совсрідним поштовхом до дальших дій щораз то ширших кругів суспільних і політичних діячів, а заразом збільшувала переслідування з боку польської адміністрації. Д-р О. Яворський, Я. Сена, о. Я. Нягиницький, В. Томашівський, О. Мостовий і інші попали до концентраційного табору в Березі Картузькій.

Успішним засобом виховання молоді в національному дусі як також активізації старшого

громадянства були повітові здвиги, походи на стрілецькі могили в часі Зелених Свят, фестини та громадські віча. Сьогодні стають перед нашими очима: Повітовий Сонільський Здвиг у липні 1928 р. та імпазонтний похід сонільської молоді вулицями міста на площу Старого Міста, на місце святочної частини здвигу; 40-ліття філії Т-ва "Просвіта" в 1932 р.; Свято "Сільського Господаря" і Кооперації в 1934 р.; Повітовий Ярмарок у 1937 р. Кожний здвиг, кожний зеленосвяточний похід прибивав форму та зміст політичної маніфестації. Кожний з них кінчався арештуванням провідних людей та грошевими й тюремними нарами.

В'язні Берези Картузької 1939 року. Зліва до права: Мирослав Возняк, Ярослав Сена, Володимир Томашівський.

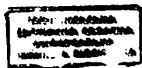
Отець Юрій Пашівський.

Ринок при вул. св. Миколая.

714464

Спасівська церква в Галичі.

Між лавами виструченної молоді, або зформованої в похід старших Іван Даниїв. Діловито проходить, і зупиняючись при впорядниках високим тенором, коротко, заподас інформації або доручення. Він усюди присутній. Він не організатор цього святкування. Не важно, що не кожне повітове святкування відбувалося під фірмою Філії Т-ва "Просвіта", яної Іван Даниїв від 1926 року був просвітянським організатором. Він не тільки тут, на тому святі, але всюди, в кожному селі повіту організує і стимулює просвітянське життя. Організує діяльність читалень, освоює самоосвітні гуртки, хори, драматичні гуртки, фахові курси та все інше, що сприяло б ростові національної свідомости населення. А в канцелярії Філії "Просвіти" для тих читалень виведує в старостві дозволи на влаштування театральних (драматичних) вистав чи будь-якої імпрези. В повіті 72 читальні, кожна з них часто улаждує імпрези. Часто дораджував як оминати ті закони польської адміністрації, що були націлені паралізувати просвітян-

ський рух. Не було села в повіті, якого Іван Даниїв не відвідав би, бодай раз у році. Його загал уважав не лише організатором, але й душою просвітянського руху в повіті. Вояцький дух старшини Дісової Армії УНР в ньому не завер. Він лише змінив форму боротьби за ті самі ідеали української нації. Польська поліція пильно стежила за його діяльністю. Часті ревізії в бюрох Філії "Просвіти", а з тим арешти Даниївова зовсім не зупиняли його від творчої праці та не зменшували витривалости. Навпаки, в ньому зроджувалося завзяття.

Він витримував всі шинани польської адміністрації, побой горезвісної пацифікації, нормалізацію та всі інші блага польської окупації. Але не встоявся перед жорстким НКВД. Вноє в половині листопада 1939 року його арештовано, вивезено десь на схід до тюрми, де слід по ньому пропав. У серцях і пам'яті Підгаєчан він остався тим, якому завдячується динамічний ріст просвітянського руху в повіті в міжвоєнних роках.

Український Повітовий Народний Дім
в Підгаєцях.

Іван Даниїв, повітовий організатор
т-ва "Просвіта".

Товариство "Родина" в Підгайцях 1918 року. Перший з ліва (в шапці) Гнат Стефанів, піан. командант оборони Львова.

Нооперативний курс в Підгайцях 1936 року. У другому ряді з ліва: Іван Баналець, дир. ПСН, по середині мгр. Іван Мисьнів, інструктор.

Руїни на ринку в Підгайцях у травні 1944 року.

Рік 1938. Цілий світ гарячково приготується до війни. На молоді держави Карпатської України зазіхають поляки й мадяри. Українська спільнота в вільному світі солідаризується в боротьбі за національні права Карпатської України.

Неділя, 23 жовтня 1938. Паде дрібний дощ. В церкві відправляється вечірня при такій масі народу, як бувало на відпустах у "10-ту П'ятницю". Церковне подвір'я ледве вміщує зібраних. Отець Юрій Пашківський виголошує відповідну до хвилини проповідь. Після вечірні всі виходи з церковного подвір'я замкнені. Зі стіп так званою хреста Тверезости хтось замасований виголошує промову; під кінець закликає включитися в похід солідарності з Карпатською Україною. Похід іде вулицю попри ринок. Його початок є на вулиці Широкої, а кінець коло ратуша при вулиці Березанській. "Хай живе Карпатська Україна", "Смерть мадярам", а згодом "Смерть ляхам" лунають оклики на фоні революційних і стрілецьких пісень. Через вулицю напроти староства барикада із скорострілами та шпаліри на гостро озброєних поліціантів. На чолі походу шкільна молодь і жіноцтво. Удар по чолі походу викликав замішання. Дальші намагання прорвати шпалірі поліції не вдалися. Маніфестація закінчилася.

Понеділок, 18 вересня 1939 р. Ті самі поліцаї з частинами "Оборони народової" і війська без найменшого спротиву, без одного стрілу здалися в полон новим "визволителям" — Червоної армії.

Великдень 1940 р. Місьна і повітова в'язниці переповнені в'язнями. Скільки серед них учасників маніфестації! На ринку службовики адміністрації, інтелігенція міста та довоклишніх сіл важко працюють з діагнонами й лопатами в руках, засаджуючи деревця для майбутнього міського парку.

Травень 1941 р. Час "визволення" Червоною армією видається вічністю. Скільки арештованих хлопців, дівчат, старших осіб перейшло через в'язниці в Підгайцях! Їх нудись повезли. Скільки виселень на Сибір, спершу мазурів, а згодом "неблагонадійних". Поголовний набір рекрутів до Червоної армії. Чого вже за той час не було!

Неділя 11 травня. В місті сотні, а може й тисячі допризовників (рекрутів народжених у роках 1920, 21 і 22). На площі "Сокола" відбувається муштра. Нараз агенти НКВД арештують

Павла Кубая з Новосілки. Введовзі після того панцерні авта загонів НКВД оточують зібраних допризовників і сіють по них вогнем машинних крісів. Кількість убитих і ранених залишилася таємницею вбивників. Тут і там учасники й очевидці розказують про цей кривавий злочин НКВД. Ніхто не знав його причини. Згодом вияснилося. Арештованого М. Кубая привели на станицю НКВД. Там він пострілами з власного револьверу вбив двох високих старшин НКВД. Після того вибіг з кімнати І, бануючи перелізти через високу дратяну огорожу, знайшов на ній смерть від куль сторожі. Негайно після того відділи НКВД справили допризовникам криваву масанру. Живий свідок і учасник того варварства, Юліян Івасьєвич, що тепер живе в ЗСА, в наслідок важкого поранення залишився без ноги.

Юліян Івасьєвич.

Початок липня отого пропам'ятного 41-го року. В Підгайцях нові визволителі, що приготували місце для конного з нас у "Новій Європі". На ринку глибочезна яма, а в ній на дні лежить пам'ятник Ленінові, що його кинула туди з поштументу німецька бомба. Люди з білими пов'язками на руках, а на них сіонська зірка, з лопатами в руках, засипають землею яму. Їх стережуть інші, але із свастикою на одязі. Тут і там маршують невеликі відділи людей з синьоновтими пов'язками на руках та з написом "Українське військо".

Субота, 12 липня 1941 р., свято Верховних Апостолів Петра і Павла. На тому ж ринку непроглядні маси народу. Будинок, а зокрема балкон дому Цімета, де ще недавно містилася советська міліція, прикрашений зеленню. Ясніє золотистий тризуб, а біля нього національні прапори. Між зібраними визначними громадянами міста, провідниками повітового ОУН, і духовенства та німець командант міста Підгайці. З постументу, що залишився по Леніні, промовляє голова пові-

тового Управління, мгр Іван Мисьнів. Слова наче самоціти вилітають з його уст: "Український Народе! Волею Великого Бога, а Твоєю силою і словом повстас на українських землях Українська Держава"... Слова глибоко входять у душу, зворушують серце, з очей витискається сльоза. Комплетна тиша. Стає на струнку командант міста. Стають на струнку воєни на танках, що в'їхали в цьому моменті в місто. Віддають салют новоствореній Українській Державі.

Фрагмент з проголошення відновлення Української Державности актом з 30-го червня 1941 року. Відчитання пролямації з балйону дому Цімета.

Учителі й учні 7-мої класи середньої школи в Підгайцях 1943 року

Третій день листопада 1943 р. Замість чудової краси міста — понура руїна. В руїні половина Підгаєць. На зруйнований ринок німці зганяють людей. На камінних сходах чотирьох молодих людей. Шпалір воєнів силпе по них кулями. В калюжах крові лежать мертві воєни УПА, між ними Микола Комар з Затурина. Німці знайшли для них місце в "Новій Європі".

Друга половина березня 1944 р. Червона армія заливає Підгаєччину аж по Золоту Липу. Слово "визволення" стало другорядним. На першому місці є слово "розщитатися" з ворогами Советського Союзу. А хто з нас хотів большевицьного раю? Значить, є ного нарати. Одинадцятиденний терор залишився в пам'яті Підгаєчан на ціле життя. Поворот німців сприйнято з повним вдовolenням, бо хвртна на захід знову відрилася.

Фронт на Стрипі. В місті й околицях повно війська. Налети на місто відбуваються не лише кожної ночі, але й кілька разів у день. Фронт стабілізується. В місті війська менше. Вночі озброєні групи людей бушують по руїнах, забирають усе, що лише вдасться забрати. Рано стало всім відомим, що це групи Новпана переходили повз Підгайці. Іншої ночі в місті знов гості. Тепер "гостина" відбувається за порозумінням і при повній співпраці української поліції. Відділи УПА знають, що треба робити. Після кожної та-

ної "гостини" вночі, кожного ранку німецькі літани кружляють над околицею, а танки по краях лісів шукають тих, що вночі заводили свої порядки.

Місто перетворюється в щораз більшу руїну. Довкруги костела щодено збільшується число могилок з невеличкими дерев'яними хрестами над тілами вбитих німецьких воєнів. Підгайці — руїна і цвинтарище. Облави дуже часті їх вислід: здобича — домашні тварини, понива, люди. Для міста й околиць це не нове. Так робили татари, забираючи людей у ясир.

По зруйнованих вулицях маршують великі групи молодих людей. З їх уст несеться тужливо воєнна пісня: "Що гостра куля грудь мою пробрала..." Це ті, що, замість іти в новітній ясир, або залишитися і потім з гвинтовкою в руках іти в наступ на німецькі танки як воєни Червоної армії, вибрали почесніший шлях — іти в ряди 1-ої Дивізії Української Національної Армії. Гасло — "той вирас війну, хто останеться живим", стало дуже переконливим. Останися живим, а до того зі зброєю в руках, має величезне значення, не лише особисте, але для народу взагалі. Мене ми в майбутньому, особливо при кінці цієї фази війни, станемо зародком армії самостійної Української Держави? Важко збагнути й передбачити закінчення війни.

Половина липня 1944 р. Десь з півночі чути

Дивізійники з сіл над Золотою Липою в таборі Ріміні, 1946 року.

могутній гарматній гул. Земля здригається. Німці метушаться. Вивозять гори амуніції й інших босвих припасів десь на захід. Наближається чергова большевицька насада. Вдруге бачимо малісну картину: валки возів, навантажених різними необхідними речами, а на них сумні обличчя тих, що понидають рідну землю і вибираються в невідоме. Почався "великий ісход". Ідемо на захід, а вогні очі часто повертаємо на схід, де залишили рідні пороги. Вне за Зологою Липою бачимо за нами велитенський стовп диму та глухий зрив. Залізнична станція в Підгайцях висаджена в повітря. Невже ж замало було руїни? О, як тяжко думати про ті часи! Серед такої задуми ідемо в мандрівку по дорогій, рідній, Підгаєцькій землі.

Ідемо з течією Коропця на південь.

Ось Галич. Вне сама назва вназус, що через те передмістя Підгаєць вела дорога до княжого Галича. Невелике передмістя починається зараз "за садами", де стоїть Спасівська церква з XVII ст., а далі простягається однією вулицею, при кінці розгалуженою Шиловом, і зближається до Вербова. Тут народився 1897 р. Миколай Рахлецький, поручник і організатор УГА, учасник

боїв за Львів. Згодом провідний суспільно громадський діяч, пізніше священник різних парафій, в'язень Сибіру. Помер 1973 року

Отець Микола Рахлецький.

Члени чоловічого хору при чит. "Просвіти" в Підгайцях 1932 року.

Драматичний гурток ВАУМ в Галичі 1935 року.
По середині Іван Галюкінський — режисер.

Через довгі роки старші і молодь Галича включалися в церковну і суспільну роботу Підгасць. В останні роки перед Другою світовою війною Галич організує свою власну культурно-освітню працю. Громадське життя зосереджується в будинку читальні "Просвіти", який ще так недавно був одинокою хатинкою в Галичі. За свою свідомість Галич склав високі жертви большевицькому молохові. Ті, що зберегли життя і перебувають на заході, не стоять позаду в суспільно-громадському житті.

Союз Українців в Галичі 1935 року.

Хор при читальні "Просвіти" в Вербові
1926-1927 рр.

Входимо у Вербів — тепер Першотравневе. Це розлоге село. Простягається на схилі правого боку Хоропця. Розкопи та народні перекази показують, що в давньому Вербові жило чимало татар, які з бігом часу асимілювалися з місцевим населенням, залишаючи сліди своєї культури, зокрема в давній жіночій ноші. Село середньозаможне, більша частина мешканців національно свідомо. Воно видало кільканадцять інтелігентів та визначних осіб, як сот. Корній Будний, командант служби безпеки і рекрутації в Підгайцях в 1918-1919 рр.; Минола Нисюк, редактор "Діла" і "Нового Слова"; Мартин Мізерний "Рен", командир УПА на Занерзонні. Перед і між війнами провідними в суспільно-політичній роботі були родини Лапчаків, Нисюк-Клюк, Вороновичів, Голубків, Бартошів. В жіночому русі була активною Анна Будна, тепер Кузишин.

Корній Будний, командант
безпеки і мобілізації в Підгайцях
1918-1919 рр.

Василь Нисюк,
візит і довголітній
голова читальні
"Просвіти"

Микола Нисюк.

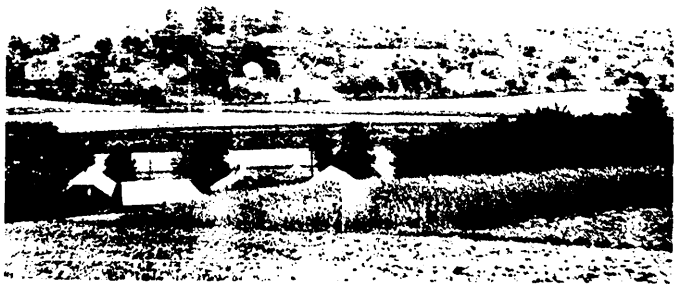
Весілля у Вербові в початку XIX століття.

Дитячий садок у Вербові
1937 року.

Дівочий Самоосвітній Гурток у Вербові 1937 року.

Центральна частина села Голгочі.

Михайло Даниїв.

Григорій Максимичин.

Колись віддаль з Вербова до Голгіч виносила 4 км. Тепер оба ці села так розрослися, що відстань між ними зовсім незначна. Входимо в меншу частину села, по правій стороні Коропця, в Малі Голгочі, а, перейшовши міст біля млина, ми вже в Голгочах. Своїм простором і населенням Голгочі належать до найбільших сіл повіту. Ноша там консервативна, національна свідомість мешканців висока. Тут від початку ХХ ст. ділять сильні громадські установи, особливо читальня "Просвіти", товариство молоді "Січ", кредитова каса і хори. Між двома війнами, побіч буйного госту просвітницького руху, тут активно діяли підпільні організації. Спершу УВО, що його організував підстаршина УСС Гриць Максимичин, а згодом ОУН, яка охоплювала більшість свідомої молоді села.

Голгочі перші в повіті попали під жорстоке переслідування НКВД, бо вже в грудні 1939 р. заарештовано провідних діячів села. У березні 1940 р. обласний суд у Тернополі засудив на кару смерті Івана Колодчина, кооператора, видатного суспільно-громадського діяча (батька інж. Василя Колодчина, голови Головного Комітету Підгаєчан). Це перший Підгаєчанин в тому періоді, що віддав своє життя в змагу за самостійність України. А скільки було тут його послідовників! Ось деякі з них: Михайло Даниїв, отой Місько мельник, п'яного польський тюрми замість

обезсилувати, зміцнювали та зроджували в ньому нове завзяття; Мирослав Дюджик, районний ОУН, Ксеня Сташків, районна ОУН жіночтва, а також Марія Боднар, Настя Лучна, Гриць і Микола Нога, Филімон Колодчин, Онуфрей Сташнів, Василь Лисак, Федір Жмуд. Багато їх згинув смертю героїв, а дехто ще й тепер продовжує змаг за права українського народу.

Не лише революціонерів видали Голгочі, але й висококваліфікованих професіоналістів, що

принесли користь своєму народові. Степан Голод, кооператор і просвітянський діяч, д-р Григорій Сеньків, відомий адвокат і громадський діяч, Ізидор Гардецький, учитель, посадник Підгайців й оборонець української молоді перед німецькими властями, Осип Навроцький, УСС і сотник УГА, співосновник УВО, видатний журналіст, і багато інших. Голгочі були своєрідним центром південної Підгаєщини. Присмону побувати в них, але йдемо далі на південь.

Мирослав Дюджик "Шеф" Ксеня Сташків д. Григорія

Филімон Колодчин.

Д-р Григорій Сеньків, адвокат.

Марія Боднар д. Василя

Настя Лучна.

Швейнів, сьогодні Трудолюбівна, була кінцевим селом на півдні повіту. Його східна частина, Черемхів, сягала до сусіднього села на сході, Доброводів. Село з переважаною більшістю малоземельних господарств та доволі великим числом римо-католиків, особливо в Черемхові. Культурно-освітній рівень мешканців підносився значно повільніше ніж в інших селах. Тут, у родині довголітнього пароха, о. Фіцаловича, прийшов на світ син Юліан, пізніше священик, що відіграв важливу роль в "Листопадових днях" у Підгайцях в 1918 р. Згодом був прикладним душпастирем різних парафій повіту та взірцевим суспільно-громадським діячем, а на схилі віку совєтським в'язнем на Сибірі.

До сусіднього села за горою, Доброводів, не постунаємо ,бо перед нами ще довга мандрівка. Зокрема цікавить нас правий берег Коропця з його невеликими селами: Заставцями і Волицею.

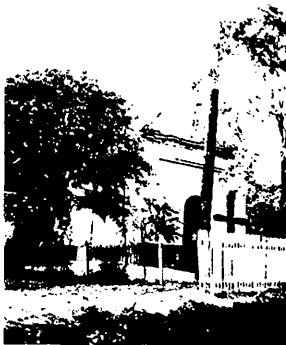
Заставці, хоч майже чотири рази менші від Голгіч, в дечому уподібнилися до них, а також можна сказати, що в дечому різняться, бо ноша і багато звичаїв тут і там однакові. У Заставцях народився в половині XIX ст. видатний історик України Іван Джиджора, про якого з особливою пошаною висловлювався Михайло Грушевський. Тут народився теж о. Василь Джиджора, учасник Визвольних Змагань, а згодом прикладний душпастир різних парафій в Підгаєччині та провідний громадський діяч.

Іван Джиджора, історик.

Отець Юліан Фіцалович.

Церква в Доброводах.

Заставці Поминальне Богослуження на символічній могилі 12 липня 1941 року.

Волиця захована за горами й лісами. Це невелика громада, що доволі пізно зорганізувала своє громадське життя. Але воно дуже буйно розвивалося. Під час Другої світової війни національно-свідома його верства відіграла важливу роль у революційних діях ОУН-УПА. Ос

тут, в лісі відбувалася жалобна академія членів ОУН в пам'ять полк. Євгена Коновальця, в місяць після його смерті. Це була, мабуть, перша того роду академія в Підгірччині. Багато інших споминів снується в голові. Сходимо доволі стрімким узбіччям до Заставча.

Молодь села Волиця 1941 року.

Заставче над Золотою Липою втішалось добрим ім'ям в повіті подібно, як Гайворонка над Стрипою. Тут на легкому узбіччі, при битій дорозі з Підгаєць до Галича, — цвинтар. На ньому могила четаря УСС, Івана Балюка, що згинув у бою з російською армією під Заваловом у 1915 р. Якщо б ця могила могла говорити, вона сказала б скільки юнанів і членів ОУН присягало на ній на вірність Україні й Організації. А скільки тут могиł тих, що при кінці XIX ст. організували громадське життя Заставча, з його оркестрою, славною на весь повіт. В селі не мало тих, що розпочату працю продовжували. З молодшого покоління визначалися відданістю українській визвольній справі Володимир Мороз, Осип і Володимир Пришляки, Микола Зацухний і багато інших.

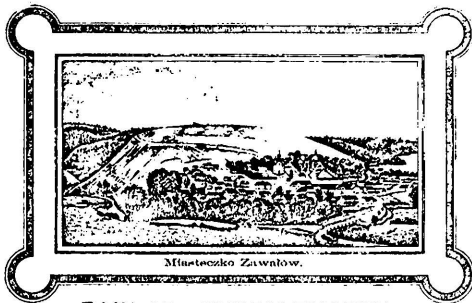
Хто пив воду з джерела під горою в Заставчу, той напевно скаже, що вона найкраща в цій околиці. Її вванали мінеральною через довгі роки. В третьому чвертьстолітті XIX ст. тут були лікувальні купелі для хворих на різні недомогання м'язів, костей і артерій. Такі купелі відбувалися на поручення тодішніх лікарів.

Яблонівка вніс близько, бо лише за невеликою горою. Ндаліємо, що не вступимо до неї. А там багато приятелів! Між ними малляр-самоучка Михайло Гайдуневич, якого красивди припращували сцени в багатьох читальнях "Просвіти" в повіті. Він теж був непересічної здібности танцюристом, що своїми танцями збагачував програму фестивалів у багатьох селах повіту.

Якщо б ми зайшли до Яблонівки, нас потіло б заглянути до сусіднього Угринова. Він майже лучиться з Яблонівкою і простягається до залізничної станції в Підгайцях. Це назагал убоге село. Його мешканці здебільша працювали в Підгайцях та в довколишніх лісах. По Першій світовій війні, не зважаючи на те, що громада невелика, культурно-освітнє життя почало тут гарно розвиватися. Важкими зусиллями небагатих мешканців тут, у 1935 році, збудовано прекрасну церкву св. Покрови, в гуцульському стилі. Гармонійна співпраця громадських товариств з церковними братствами та сестрицтвом під проводом пароха, о. Ярослава Нягиницького, принесла небаяний успіх. Угринів має чим пишатися!

Дитячий садок в Заставчу 1929 року.
Варна Пастушенко, садівничка

Miasteczko Zawalów.

ZAKŁAD HYDRIATYCZNY Franciszka Medweja W ZAWAŁOWIE.

połączony z kapielami rze-
cznemi i z żyłką, jest położony
w okolicy górzistej, przelicznej,
między Haliaczem i Podhajcami.

Dom mieszkalny dla Gości kąpielowych stoi
na wzgórzu, obok parku zamkowego, ma pokoje
suche, dobrze urządzone i salon do
zabaw. Z okien tych pomieszczeń, otwiera się
widok rozciągający na miasteczko „Zawalów” i na
cały krajobraz, zwany naszkriwowany.

Oprócz tego ma zakład inne domy miesz-
kalne i łazienki wygodne, blisko źródła,
które co do obfitości i dobroci wody, nie ma za-
stawia do życzenia.

Dla Państwa Szanownych łobozym kąselem oddy-
wać, kąpiący się w szlachezku i we wsi Zawalów
przywala mieszkała do kąseł.

Zamkowy park, służący do spaceru jest tak
piękny, duży i ciekawy, że wystarcza za-
pełnie dla osób starszych — do lasów po-
bliżkich robią wyierzki silniejsi Pacjenci.

Z Podhaje prowadzi kamienny gościwiec przez
„Zawalów” w kierunku do „Haliacza”. Do dworca
w „Haliacz” wysiła zakład na zamówienie listo-

wnie swój powóz albo wózek, dla przywiezienia Go-
ści kąpielowych. Porzta jest w miejscu i ma się
urządzić stacya telegraficzna w „Zawalowie” —

Bedzie staraniem Dyrekcyi, aby
Goście kąpielowi mieli wikt jak najle-
pszy.

Okolicca obfitują w po-
ziomki.

Sposób leczenia i rezultaty w moim zakła-
dzie są znane w kraju od **dwudziestu** lat, a
co najnowsze doświadczenia w dziedzinie hydro-
terapii nauczyły, będzie zastosowano z gorli-
woscia.

Powietrze w „Zawalowie” jest górskie ale
łagodnie.

Zakład przyjmuje i leczy z **dobrym**
skutkiem cierpiących na **rheumatyzm**, na
katary płucowe, żółtkowe i kiszkowe, na
wszystkie słabosci nerwowe, na **zwichnię-
cie**, **cyrkulacje krwi u mężczyzn i u kobiet**,
na ogólnie osłabienia w stanie najwątlej-
szym, na liczne słabosci kobiece, na wszyst-
kie słabosci gorączkowe, gwałtowne. **Zimnica**
i róża. leczy się tu z najlepszym skutkiem.

Яблони́ца. Загаліши від від Утринова.

Завалів. Церква, дзвіниця і школа. (Світлина з 1973 року).

Петро Сонольський. (96 років у 1979)

Мандруємо даліше на захід. Ми пройшли широку долину, через мости на Золотій Липі, попри завалівський млин і виїшли стрімким узбіччям на високу гору — Карачин. Хто хоче бачити справжню красу Підгасцької землі, хай вийде в ясний день на Карачин. Звідтам видно більшу частину Підгасччини. Зараз же на південь стоїть наче сестра Карачина — Кам'яна гора. Глянувши на захід при сходячому сонці, любуємося красою срібно-синіх Карпат. На сході наш зір спинюється десь в околиці Ваги і Хатон, недалеко Стрипи. Срібнолента Золота Липа пливе з півночі на південь і кругими серпентинами збагачує чудову панораму. За рікою чепурне Заставче, а тут, у підніжжі, розложився старий Завалів. Денні народні перенази твердять, що Завалів мав немало важливе значення в часах Галицько-Волинської Держави, особливо за часів князя

Романа.

Сьогодні Завалів гарне провінційне містечко. Багатолюдні відпусти на "теплого" Миколи були широко відомі. В історії УСС-ів Завалів відомий з боїв з російською армією в 1915 р. Громада належала до найбільш активних у суспільно-культурній праці в повіті. Хоч там була польська поліційна станиця, діяльність підпільних організацій УВО-ОУН між двома війнами була доволі жвава.

Цілий ряд провідних діячів Завалова на протязі років виляли свій труд у культурний розвиток громади. Згадати б такі роди як Соколюські, Масляки, Моравські й інші.

Милуємося чудовою красою околиць Опілля, нудюю пропливас Золота Липа, і подзаємося в дальшу мандрівку на південь.

Загальний вид Завалова з Бичової гори.

Дитячий садок в Завалові 1931 року.

Входимо в село середньої величини — Середнє. Нам видається, що люди в тому селі почуваються щасливішими, живучи серед такої гарної природи. Середнє — це була добре зорганізована громада, що не залишалася позаду інших свідомих сіл повіту. Тут народився Віктор Кифор, колишній управитель "Повітової Спілки" в Підгайцях, відомий кооператор. Його брат Іван, пований господар у селі, співвласник залізної ірманиці в Підгайцях, загальношанований в околиці. Як війт збірної громади Завалів, він захищав перед німецькими властями тих, що їм заргонував вивіз на працю до Німеччини чи до таборів.

Затурин від Середнього лише три кілометри на південь. Своїм виглядом і способом життя не багато відрізняється від Середнього. Побіч культурно-освітньої роботи "Просвіти" і "Рідної Школи" тут активно діяла ОУН. Одного з її членів і воюна УПА, Миколу Нюмара, німецьке гестапо розстріляло 3 листопада 1943 р. на ринку в Підгайцях, разом із трьома іншими.

Щоб дістатися із Затурина до Маркови, треба перейти міст на Золотій Липі, яка тут змінила біг і пливе на захід. У порівнянні до сусідніх сіл, Маркова має доволі велике число мешканців римо-католиків. Відносини між українцями й польськими сусідами не завжди були найкращі. Жертвою тих відносин улав Григорій Кварценкон, член ОУН, у січні 1943 р.

Завадіва і Коржова мають багато подібностей, бо в них спільні звичаї і дуже подібна мова. Через доволі далекну відаль від повітових культурних центрів громадське життя в тих селах розвивалося повільніше.

Нас цікавлять далші від повіту села і ми продовжуємо свою мандрівку далі на захід. Проходимо лісом, опісля полями із сіро-жовтою землею, виходимо на височину, на якій положене велике село Товстобаби, — сьогодні Висоне. Тут спостерігаємо різницю жіночої і чоловічої ноші. В щоденній розмові почуємо слова, яких не вживають в інших селах повіту. В тих околицях, за народними переказами, таборувало козацьке військо під час походу Богдана Хмельницького на Львів.

Наша дорога веде далі на захід. Проходимо попри лагідні узбіччя невисоких гір, покритих в більшості лісом. Тут і там добувають камінь на

Іван Меферов

будову господарських будинків і доріг. Зустрічається вапняк, з якого випаляють вапно й гіпс. На доволі урочайних полях вирощують, крім збіжжя і ярих рослин, також тютюн. Так ми прийшли до Горожанки. Ця найдалше на південний захід висунена місцевість повіту, що своїм виглядом скидається на містечко. Кільканадцять більших будинків довкруги ринку становлять торговельну частину Горожанки. Тут конію середні відбувався ярмарок. Ярмарки приносили денний прибуток місцевому населенню. В Горожанці є церква, римокатолицький костел, синагога, поштовий уряд, поліційна станиця, колись був танок суд.

Відносно громадського життя, громада була зорганізована вірчево. Гарно розвивалася споживча кооператива, а широка діяльність "Просвіти", "Рідної Школи", "Сільського Господаря" розносила добре ім'я Горожанки. Тут слід відмітити жертвенну працю св. п. Олекси Голубяна, що був здібним організатором та просвітнянським діячем не лише в Горожанці, але і в цілій околиці, включно з Підгайцями. Не можна проминути владу праці таких провідних діячів Горожанки, як родина Гуралів, Муликів, Герцинів і ін. Антін Гураль, секретар волосних громад, а згодом повітовий адміністративний працівник був справним прихильцем тих громад, в яких працював. Завдяки свідомій молоді та незвичайно сприятливому терену тут сильніше ніж в інших селах діляти ОУН та відділи УПА.

Марнова під горою Хмільна.

Аматорський Гурток при читальні
"Просвіти" в Марнової 1938 року.

Товариство "Сохія" в Марнової 1941 року.

Аматорський Гурток при чит. "Просвіти"
в Горожанці 1922 року.

Василь Гураль.

Олена Голуб'як.

Товариство "Луг" в Горожанці 1928 року.

Змінюємо напрям нашої мандрівки з заходу на північ, бо хочемо побачити Дрищів, село "за горами, за лісами". Може й тому його назву змінену в 1964 р. на Підлісне. Положене на окраїнах повіту Підгайці, близько рогатинського повіту, даліше від повітових центрів, село Дрищів жило своїм віками витвореним життям. Місцеві просвітні організації намагалися розвивати свою діяльність так як сусідні села. З села вийшло кількох діячів, між ними Володимир Ленин, провідний суспільно-політичний діяч і журналіст.

З Дрищева до Панович недалеко, може 5 - 6 кілометрів. Пановичі, це середньої величини село з доволі великим числом багатших господарств. В селі 95% полянів. Деякі з них мали неабиякий вплив в повіті в часі польської окупації. В часі війни й після неї там діяла польська бітва.

Нашу мандрівку роблять цікавою передусім гарні околиці цієї західної частини повіту. Може через те й не відчуваємо втоми. Вхідимо в розлоге село Гнильче. Його східня частина заселена українцями, а західня — Шляхоччина — поляни. До Гнильча належить також старий присілок Червень. В селі багато свідомих людей, тому місцеві просвітні й господарські установи розвивалися прикладно. Школа, новозбудований Народний Дім, належать до прикрас Гнильча

Яка шкода, що через війну Гнильчу не вдалося донічити будови Божого храму, що мав наслідувати стиль святої Софії в Києві. Це одинока церква в повіті будована за таким стилем.

Праця дирентора школи Миколи Шараневича та цілого ряду діячів, як Хребтанів, Крумшинів, Татарина, відбилася в багатьох відтинках суспільного життя цієї великої й активної громади.

Напряом нашої мандрівки веде тепер на північний схід, бо нас цікавить Носів, відомий в повіті як добре зорганізована громада. Його драматичний гурток і танцювальні групи були взірцевими в околиці. У 1932-33 роках мав тут свій осідок повітовий провід ОУН. Дівчата тут такі, як скрізь по селах над Золотою Липою, переважають струнні чорнявки. Цікаве теж, що інша Носова є відміннію від сусідних сіл, Гнильча й Бокова.

До піднесення освітнього рівня Носова та жвавої праці сільських товариств причинилися немало праця таних осіб, як о. Евстахій Гайдумевич, парох, і ціла його родина, родини: Пушки, Лужни, учитель Семенен, Теофіль Мороз і цілий ряд діячів, як Рудий, Шпачинський, Заверуха й багато інших, не лише з Носова, але також з присілка Зарва

Церква Різдва Пресвятої Богородиці в Гнильчу

Носів. Частина вид села.

Церква св. о. Миколая в Носові.

Курс вишивання і куховарства
клуба "Рідної Школи" в Носові
1934 року

У тих онолицях значно більше лісів ніж піль. Тому й населення живе бідніше ніж села над Стрипою. Зате тут впадас в очі чистота в хатах та порядок на господарствах.

Проїшовши густі й великі ліси, ми вже в Боніві. Запам'ятовуємо тут відмінну ношу, особливо жіночу, своєрідну вишивку, а навіть чимало відмінних слів у щоденній мові. Бонів вписався в історію Визвольних Змагань визначними по-статтями. Згадаймо таких, як Василь Чопей, спершу старшина УГА, а відтан прикладний душ-пастир-громадянин, родина Когутів, д-р Микола Галій, старшина австрійської армії, а згодом стар-шина УГА, командант міста Підгайці в рр. 1918-1919. З Бонова виводиться рід о. Патрікія Паша-ка, протоігумена Василянської провінції в ЗСА, прикладного душпастиря й визначного церковного діяча.

З Бонова до Шумлян лише чотири кіломе-три. Густі ліси оточують ті села. Це ті великі ліси Підгасччини, що тягнуться з незначними пе-рервами, аж до Підкарпаття. Шумляни, мабуть, старші за Бонів та свого сусіда — Слав'ятин. В другій половині XVII ст. уродженець Шумлян, Львівський Митрополит Йосиф Шумлянський,

був не лише визначним церковним діячем, але й визначався дипломатичним хистом у взаєминах Польщі з Україною.

Під оглядом національної свідомості, в ро-ках між двома світовими війнами, Шумляни в нічому не уступали передовим громадам повіту. А в роках Другої світової війни Шумляни були дуже важливим стратегічним тереном для УПА. Тут приміщувався штаб Воєнної Округи ч. III "Лисоня". В полісі Бонів-Шумляни-Слав'ятин пе-ребували найсильніші відділи УПА. У висліді дуже частих виправ військ НКВД на ці терени, немало воєнів УПА впало тут на полі слави. Там полягли: Володимир Томашівський, Корнель Ра-динський, Микола Чорний, Микола Корпан з дру-жиною Мірюю та багато інших безіменних героїв УПА. Отець Микола Старух, довголітній парох Шумлян, багато причинився до піднесення рівня національної свідомості села.

Ідемо далі. Ось ми вже в Слав'ятині. Це село положене на границі рогатинського й бере-жанського повітів. Добре зорганізована громада вславилася в повіті новим Народним Домом, гар-ним хором та взірцевою споживчою коопера-тивною. В часі Другої світової війни і в роках пі-сля неї ділило долю і недолю сусідних сіл.

Міра і Микола Корпан.

Учні й учителі VI-тої класи в Шумлянах 1942

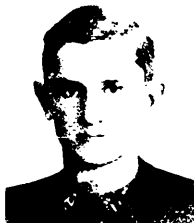
Церква св. Бориса і Гліба в Шумлянах.

В Слав'ятині змінюємо напрям нашої мандрівки з півночі на схід, бо хочемо побачити села обабіч горішньої Золотої Липи. Невеличка громада в Сільці Божикивському намагалася до

рівняти великим селам в ділянках зорганізованості й праці. Тому її місцеві діячі працювали більше наполегливо. Вони тісно трималися Божинова, бо ж це їхній корінь.

О Михайло Юхнович,
парох Слав'ятини

Іван Товпаш.

Слав'ятини. Посвячення угільного нам'яна Народного Дому, 17 червня 1934 року.

Частинний вид Боникова, на дальшому пляні Волощина.

Виділ Дружина т-ва "Сільський Господар" в Боникові 1936 р.

Аматорський Гурток при чит. "Просвіти" в Волощині 1937 року.

Аматорський Гурток при чит. "Просвіти" в Боникові 1941

Самоосвітній гурток при чит. "Просвіти" в Волощині 1937

Входимо в Боників. Невигідна була його назва нинішнім окупантам, тому його переіменовано на Привітне. Боників від давніх часів втішався доброю славою в повіті. На початку до найсхідніших громад. З кінцем XIX і на початку XX сторіч тут уже діяли такі установи як читальня "Просвіти" молодече товариство "Січ", кредитова каса. Відомий шляхетський рід Стеткевичів, а також Осадців, Скаскових, Кушнірів, а в останні часи Вивалі, Тягни, Нудли, Вітрани та Легні вложили багато праці в культурний розвиток села та піднесення його національної свідомости. То ж коли настав час творити Українську Державу, немало мешканців Боникова пішло в ряди УСС-ів та УГА. Голосним був Боників не лише в Підгасчині, але й далеко поза нею із своєю протипольською боротьби. В часах революційних дій ОУН та боротьби УПА, Боників був серед перших громад повіту. Тут у лісі, коло Базників, поляг героїчною смертю старшина УПА Ярослав Стеткевич. Інший бониківлянин, Ярослав

Кушнір, упав теж у нерівному бою як воїн УПА.

По другому боці Золотої Липи, на легкому схилі гори лежить гарні Волощина. Село не лише гарне, але й культурне. Одинок село в повіті, що мало водопроводи. Під оглядом громадської діяльності місцевих установ воно нічим не уступало передовим селам повіту. Тут народився відомий учений-мовознавець Михайло Осадца, що в другій половині XIX ст. видав граматику української мови. Село видало цілий ряд інтелігентів, здебільша священників і учителів, між ними відомого всій українській спільноті архітента Аполінарія Осадцу.

З культурним і господарським розвитком Волощини в передвоєнніх і міжвоєнніх роках тісно пов'язана праця Корнеля Осадци. Його, як співосновника і догматичного голову читальні "Просвіти", вїта Волощина, а пізніше збірної громади, за прикладну працю нагороджено грамотами Митрополита Андрея Шептицького та Головного Виділу Т-ва "Просвіта" у Львові.

Церква св. о. Миколай в Боникові

Михайло Осадца

Корнель Осадца

Ідучи за течією Золотої Липи на південь, входимо в розлогий Литвинів. Справді розлогий, бо положений по обох берегах ріки. Його західня частина — Литвинів, східня, на лівому березі — Литвинів-Застав'є. Збагнувши історію Литвинова, нам стає досадно, що такий важливий стратегічний пункт, як містечко Литвинів у часах Галицько-Волинської Держави, обернувся в село. Яку велику ціну мусів заплатити Литвинів за цю переміну! Обі частини села, хоч поділені рікою та широкою долиною, живуть у гармонійній співпраці! Творять й одну парафію, але Литвинів-Застав'є, з огляду на свою віддаленість від громадських осередків, почало творити своє окреме громадське життя. Але підпільна ОУН не знала границь. Діяла так, як вимагала потреба. Ціла низка ідейних суспільних і революційних діячів вписалася в історію Литвинова. Згадати б родини Заставецьких, Беїв, Перегінців, Лапшинських, Кулішів. А скільки тих, яких ще не можемо згадувати!

З Литвинова-Застав'я до Рудник лише два кілометри на південь. Гарне село Рудники з дуже старою церквою та новим Народним Домом. Цей дім це не лше прикраса Рудник, але один із найкращих у цілій околиці. Збудовано його в дуже важкі господарських часах, у 1932-34 роках, важкою працею мешанців та за великою зусилля односельчан в Америці. Коли влітку, коли хлопці й дівчата співають на вулиці Рудник, видається, що саме тут цей

спів виходить найкраще. У перерві між піснями, чути подібний спів молоді на Гуланку, то знову з Литвинова з півночі, а з Лисою з півдня. Це втворило своєрідну симфонію. Краса!

В Рудниках ніхто точно не знає, котрий рід чисельно переважав — Куньки чи Палашуки. Це роди, які вносили багато грудю в розвиток села та принесли великі жертви в часах воєнного і повоєнного лихоліття.

Треба б заглянути до Лисої, бо вона лише 2 км від Рудник на південь, по правому березі Золотої Липи. Сусідуючи з такими селами над Золотою Липою, як Застав'є, Носів, Рудники, Лиса засвоїла собі ту саму ношу й звичаї, що їх мають сусіди. А може це спільний витвір. Лиса дуже потерпіла від знищення в Першій світовій війні. Завдяки добрій організації села вдалося відбудувати знищену церкву зараз у перших повосинних роках. Це треба завдячувати теж матеріальною допомогою односельчан за океаном, головню в ЗСА.

Лису треба зачислити до тих сіл повіту, в яких 90% молоді належала до Рідношкульного доросту, Хліборобського Вишнюлу Молоді. Самоосвітнього гуртка при місцевій "Підлітці". Немало просітків в Америці. Чималий визначилися своїми діями в Америці, багато згадати такі імена: Іван Палац, жертва польської пацифікації, Грицько Цюрпіта, Іван Хомич, Микола Луцба, Грицько Палацун та ін.

Хліборобський Вишня Молоді в Литвинів-Застав'ю 1936.

Лиса. Символічна могила Героям.

Краса околиць Золотої Липи, оті лагідні гори, густі ліси, що чергуються з зеленими полями, подекуди навіть урожайними, стрімкі каменоломи, ті джерела із здоровою, наче цілющою водою, нам так припали до серця, що із справжнім жалем покидаємо цю частину Підгаєччини, тобто зелене Опілля, щоб побачити інші околиці, не меше милі нашому серцю.

З Рудник виходимо на північний схід, попід гору біля залізничної станції. Ось тут є "Морги". Назва "хутори" до них не підходить, бо це господарства в лісі. Тут проживали колись брати Хоми: Михайло, Гриць, та Іван. По них залишилася добра слава між тими, серед яких вони жили й діяли. А трохи даліше на захід "Манастир".

Тут царює сумовита пустна. На звалищах дуже грубих мурів виразно видніють залишки образів святих колишньої чернечої церкви. Манастир оо. Василян, оснований у часах Галицько-Волинської Держави, видержав татарсько-турецькі напади, але не встоявся перед Фридрихом Мошинським, "фармазоном", що в половині XVIII ст. вигнав монахів з монастиря, а його будівлі розібрав і збудував з них двірські палати. Ось тут похилений пам'ятник, на якому, згідно з легендою, був напис: "Тут спочивав Анна Донна Потоцьна, що йдучи до гробу, сама собі похоронну пісню співала. Воліла дати себе живою поховати, ніж вийти заміж за нелюбого, невірющого в Бога, пана".

Руханново-спортивне товариство "Соня" в Лисій, 1937 р.
У другому ряді по середині: Григорій Палащук, голова.

Хліборобський Вишні Молоді в Лисій 1937 року. У другому ряді по середині Іван Хомич, голова кружка "Сільський Господар", Ольга Калан і Микола Лумба — гуртові.

Проходимо верхів'ями останніх в цій лісистій околиці гір, попри Ранивчині і ми вже в Мужиліві. Про назву цього гарного і великого села розказують різні, іноді суперечні, перекази. Мабуть, один із них буде найбільшій правди. У 1675 р. турецькі війська зайняли Підгайці. Тоді забрано 30.000 людей у ясар. Очевидно, ніхто не хотів іти добровільно в турецьку неволю. Треба було ловити людей. Околиці Мужилова були вириті густими лісами. Там ховалися люди, головно чоловіки. В ці околиці турки вибиралися ловити мужнів, ось і назва Мужилів.

Село жило своїм окремшим життям доволі довго, бо витворило іншу, ніж у сусідніх селах нощу, діалект і звичаї. Під оглядом національної

свідомости Мужилів належав до свідомих громад повіту. Дві церкви, школа й Народний Дім це окраса Мужилова. Національна свідомість почала розвиватися перед Першою світовою війною. У Визвольних Змаганнях брало участь немало його мешканців. Багато не вернулося. У "Соловах", в криївках, схоронилося чимало підпільників у 1940-41 рр. Ці криївки були передвіником криївок УПА з 1944-50 років. Знатні роди Мужилова записалися в історії його культурно-освітнього розвитку. Згадати б Куляничів, Салюків, Солярів, Щербатих і ін. Тут народився Львівський митрополит з XIX ст., Спиридон Литвинювич. (1810-1869).

Будова Народного Дому в Мужиліві 1936 року.

Гнат Соляр, громадський діяч Мужилова.

Драматичний Гурток при чит. "Пресвіта" в Мужиліві 1932 р.

Мужилів. Танцювальний Ансамбль Чуперчука

Дальшу нашу мандрівку скеровуємо на північний схід, бо хотіли б побачити північні околиці повіту А вони зовсім інші від тих, які ми досі бачили.

До Телячого не поступаємо Це гарна місцевість, положена в широкій долині. Тепер заміною його назву на Мирне. В давнині була там якась місцевість з мурованими будівлями. На це вказують розкопи фундаментів різних будівель. Шкода, що не має ніяких переказів про неї. Культурно-освітнє життя Телячого розвивалося жваво в періоді між двома війнами. Село видало кількох інтелігентів, між якими згадаємо д-ра Осипа Бойна, правника, провідного діача в На-

наді. В часі Другої світової війни тут збивався зв'язок ОУН районів Стрипи і Золотої Липи.

Йдемо в дальшу мандрівку. На наших очах терен змінюється. Нема вже гір покритих лісами. Переважають височини та широкі долини. Виднокруг поширюється. Перед нами німецька колонія Бекерсдорф. На височині, що з південного боку стрімко спадає вниз, височіє готицький костел. Внизу над рікою, млин. Тут жили німці через 174 роки. Вони принесли дещо нове в наші околиці. Вони також засвоїли собі нсмало з нашого способу життя. В січні 1940 р. майже всі виїхали на свої прадідні землі до Німеччини.

Церква Введення ПДМ
в Новосіцці-Тесарівці.

Церква Різдва Пресв
Богородиці
в Новосіцці-Лемнівці.

Отець Володимир Масляк, парох.

Захоронка сестер Службиниць ПДМ в Новосіцці 1933 року.

Перед нами ріка Коропець. Широкий став перед греблею, а за нею вузьенька ріка. За рікою, з південного сходу, легко спадає гора, а під нею широке село Новосілка. Широке, бо починається зараз коло Білонриниці частиною Кут, і простягається понад став другою частиною. Тесарівною, ген-ген аж під Юстинівну. Це більше ніж 4 кілометри. Тут створив у 1915 році Михайло Гайворонський пісню "Гей, видно село, широке село під горою". Бо якраз туди, битою дорогою з Підгаєць, їхали Українські Січові Стрільці на позиції над Стрипою.

Що Жаб'є на Покуття, це Новосілка в Підгаєччині. Це територіяльно найпросторіше село, з найбільшим населенням. Бо крім трьох основних частин Новосілки, якими є Кут, Тесарівка і Ленчівка, до неї належали ще великі присілки: Поплави, Ригайлиха і Шкіндерівка зі своїми присілками-хуторами. До парафії належала теж Юстинівка.

У селі три церкви. Найстарша з них на Ленчівці церква Пресвятої Богородиці, яка за літописами вже в 1702 році була "старою церквою". По середині Народний Дім, а зараз же згорі школа, внизу захоронка. Перед Першою світо-

тою провідних людей. Ще до Першої світової війни тут робив "культурну революцію" управитель школи Василь Кам'янський, уродженець Вербова. При гармонійній співпраці пароха Ленчівки, о. Савина Дурбака, та цілої низки свідомих господарів, Новосілка наленала тоді до найсвідоміших сіл повіту. Між двома війнами незвичайно багато цінної ініціативи й труду вклав священник-громадянин, о. Володимир Масян. Це був душпастир і громадський провідник Новосілки. До провідних діячів слід зачислити роди Яворських, Гречкосіїв, Кардашів, Городиських. Жертвою німецького терору був між іншими широковідомий громадський діяч Іван Кардаш, якого в квітні 1942 р. запроторено разом з двома синами, Василем і Михайлом, до концентраційного табору. Вони вийшли чудом живими в 1945 році, але Михайло остався калікою.

З Новосілки до Вісвє треба перейти лишчє через одну долину, за якою простягається рівненське широке поле. По лівому боці Юстинівки. Небагато в ній наших знайомих, рішасмо не поступати. Між двома війнами Юстинівка намагалася піднести свій культурно-освітній рівень.

Дівочий хор чит. "Просвіта" в Новосілці 1936 року: по середині: м-гр Іван Миськів, о. Юрій Пашнівський.

Іван Кардаш, громадський діяч Новосілки.

вою війною Новосілка мала славу свідомої громади. Між двома війнами тут була велика духовна оркестра, тут був осідок Районової Молочарні, були всі громадські установи, що діяли тоді в Підгаєччині. До піднесення культурного рівня Новосілки причинилася жертвенна праця бага-

тому місцевим діячам довелося тягче працювати.

Вісвє було "споконвіну" наше, тобто належало до повіту, довгі роки, аж до 1935 р. Тоді приділено його до повіту Березани. Високоосвідома громада Вісвє була тісно пов'язана з повіто-

вими централіями. В Підгайцях організувалися щорічно широкі маси народу до участі в зелено-святочному Поклоні Героям на Стрілецькій Могилі в Віавію. Сідлю в очах польської влади було богослуження з відповідною проповіддю та маніфестацією на цій могилі, під час Зелених Свят. Щорічно збільшувалася кількість учасників. І кожного року збільшувалися заборони й перешкоди учасникам з боку польської поліції. Бійки української молоді з поліцією були відомі в околицях. Це збільшувало завзяття та збуджувало національну свідомість широких кругів населення, не тільки Підгаєччини, але й інших повітів.

З Віавію спрямовуємо хід мандрівки на південний схід. Починаємо відчувати якусь дивну

свободу не лише руху, але й віддиху. Ми знайшлися на самому початку плоскої рівнини Підгаєцького Поділля. Не знати, коли ці околиці кращі. Весною, коли зацвітуть вишні і коніє господарство у невеликих присілках або хуторах наче в білому віночку? Чи літом, коли половіють збіжжя і вітер коливає ними наче хвилями на морю, а хутори й присілки наче більші й менші острови на ньому? Чи зимою, коли іней покрийє дерева і вони масстатично нагинають своє віття, наче захищають оселі й їх жителів перед надмірним холодом? Словом — краса широкого Поділля. Може й тому почуваємося легко, свobodно. Справді, такі простори могли створити тип свободолобної людини.

Мішаний хор в Новосіці 1936 року.

Хор і оркестра в Новосіці 1934 року.
По середині: о. А. Осадца, парох, Нут.
Д. Великанович і д-р О. Яворський
— послі.

По правій вулиці від нас, колись присілок, те пер розвинене по полях село Ригаїлиха, даліше на південь Поллави, а тут же перед нами Шніндерівна. Цікаво, що в тих селах поселилися люди з багатьох сіл Поділля. Старші поселенці були прив'язані до матірньої Новосілки, а нові мешканці творили своє окреме громадське життя. Ось Шніндерівна, відома в цілому повіті і далено поза ним з боротьби за українську школу. Здемолювання шкільного приміщення та знищення портретів польських достойників і державного гербу Польщі був промовистим виявом гніву й протесту проти накинення польської школи українському населенню в 1936 р. Підозрілих у цій акції, Михайла Сулятицького і Дмитра Роздобуцька засуджено на довічільно тюрму. У 1915 році тут перебував відомий УСС, Цяпка-Сноропад.

У Шніндерівці змінюємо напрям нашої мандрівки на північ. Переходимо попри невеликий, але дуже багатий присілок Вигода, в якому лише дві українські родини. Пройшовши біля двох кілометрів, стаємо на узбіччі гори. Внизу село Маловоди, а тут цвинтар. По середині цвинтаря широка яма. Виразно пізнати слід вибуху бомби. Тут був похований Січовий Стрелець, що загинув у бою під Маловодами 1915 р. Кілька років по війні варварська руна висадила в повітря могилу разом з тлінними останками поляглого старшини УСС. Яма, "розрита могила", залишилася свідомо людського вчинку окупанта. Вона промовисто говорить, що від будь-якого окупанта, із сходу чи заходу, не буде пощади нікому, ні живим, ні мертвим.

Маловоди це село, в якому жило тоді 95% латинників. Багато українських прізвищ: це свідом роботи польських дідачів, які купували

за хліб малосвідомих підданих селян. По середині села фільварок. У 1915-1916 рр., коли УСС-і стояли на позиціях над Стрипою, в цьому фільварку іноді приміщувалася пресова квартира. Часті наступи російського війська з лівого берега Стрипи залишилися в пісні М. Гайворонського "Хлопці, аларм, гей вставайте", що постала саме на тому фільварку.

В дорозі на північ переходимо через глибоку долину, в якій положений присілок Семиковець Швайцарія. Називають його таном Підруда. Назва Швайцарія прийшла, мабуть, від положення присілка. З півночі й півдня, а також частинно з заходу засланяють його доволі високі, як на Поділлі, гори. Затішно тут і гарно.

Росоковатець це село з доволі великим числом латинників. Місцеві громадські діячі намагалися підняти культурно-освітній рівень мешканців до рівня їх сусідів Іщова і Семиковець.

Перейшовши яких два кілометри на схід, входимо в Іщнів. Тут почуваємо себе значно краще. Село, за невеликою кількістю латинників, українське. Гарно розвивалася праця в його культурно-освітніх установах. Була тут добра оркестра. До піднесення національної свідомости мешканців причинилася наполеглива праця його діячів, а особливо довічільного пароха, о. декана Василя Яремана, душпастиря-громадянина, декана зарванецького деканату, а також Василя Фридля, дирентора місцевої школи, колишнього старшини УГА, учасника Визвольних Змагань.

Ми над Стрипою. Це найдовша ріка, що пливе через Підгаєччину. Над нею положені 14 сіл повіту. Вона записана в історії двох останніх світових воєн. Вона ділить найурожайніші околиці — Підгаєцьке Поділля, на дві частини.

За рікою Богатківці. За виїмком кількох латинників та жидів, це чисто українське село. Середньозаможні господарства відрізняються від господарств над Золотою Липою зовнішнім виглядом. Богатківці це найсвідоміша громада в цій частині повіту. Тут зорганізовано читальню "Просвіти" ще під кінець XIX ст., створено інші культурно-освітні установи, національна свідомість мешканців була на високому рівні. Це вислід праці кільканадцяти громадських діячів, серед яких визначився Проніп Чинета, Йосиф Федик, також парох, о. Мирон Норитко. В міжвоєнних роках видатними діячами села були Гриць Чинета, учитель Іван Сточанський та інші.

Села над Стрипою такі цікаві, що не маліємо труду, щоб дістатися до кожного з них. Переходимо міст і ми вже на правому березі ріки в Семинівцях. Багато УСС-ів розказало б не один

спогад про це село з часів Першої світової війни. Під Семинівцями, мабуть, найбільше проляглося крові Січового Стрілетства. Недаром вони залишили такі цінні сліди по собі — мотилунурган. Кожного року, в другий день Зелених Свят, тут відбувався маніфестаційний похід Поляглим за волю України. Тут збиралися тисячі учасників не лише з Підгаєччини, але й з Тернопільщини, Теревовельщини та інших повітів. Такі маніфестаційні походи Поляглим іноді відбувалися при бійках з польською поліцією, подібно як у Вісву, бо така була нерозумна тактика польської адміністрації. Багато учасників переходило після того польське слідство, а о. дек. Василь Яреман, за свої промови в часі панакхиди платив немалі грошові кари. Зеленосяточні маніфестації причинювалися до піднесення національної свідомості населення, зокрема молоді, та спричинювали протипольські акції.

Могила УСС в Семинівцях.
Зелені Свята 1935 року

Фрагмент з відзначення 40-ліття
чит. "Просвіти" в Богатківцях,
1928 року.

Бенева по лівому березі Стрипи. Українського населення там лише незначна перевага. В його національній свідомості можна помітити вплив радикального руху, подібно як в інших селах у цій околиці, що безпосередньо межують з Купчинцями, Тернопільського повіту, ноліською радикального руху з його носієм, письменницею Іванною Блажовичевою. Не менший вплив на доколишні села мав посол до Галицького сойму Михайло Содомора, уродженець Беневи. Крім нього Бенева видала ще кількох інтелігентів з молодшої генерації.

Вертаємось на правий беріг Стрипи і входимо в Рановець. На протязі одного чвертьсто-ліття село зазнало два рази цілковитого знищен-

ня від воєнних дій. Гарна і свідома громада швидко відбудувала не лише свої господарства, але й громадське життя. В міжвоєнних роках ціла низка молоді вчилася в гімназіях. Завдяки таким установам як "Сільський Господар", "Просвіта", кооперативи — багато мешанців почало модернізувати свої господарства (сівалки, управа промислових рослин як льон, коноплі, соя тощо). Серед невеликого гурту свідомих діячів Ранівця визначилися своєю ініціативою та працею такі одиниці як директор місцевої школи Михайло Нісіль, учасники Визвольних Змагань, Василь Сабатюн і Стефан Нолісник, Андрій Запаранюк, родина Засуляків та деякі члени родин Кенішів.

Богослуження на могилі УСС-ів в Семінівцях 1929 року.

Дитячий садок в Богатинцях 1935 року.

Відділ читальні "Просвіта" в Беневі 1938 року

Кружок "Сільського Господаря" в Ранівці 1937 р.

Розлоге село Соснів зливається з Раківцем. Це найбільше і, мабуть, найстарше село над Стрипою. Його згадують у літописах у другій половині XV ст. У такій численній громаді (біля 3 тисяч населення) вже при кінці XIX ст. почали діяти суспільно-громадські установи, зокрема читальня "Просвіти", Т-во "Січ", кредитова каса. В часі Першої світової війни село було цілком знищене, а населення в більшості вивезено до таборів у Чехії та Австрії. Від листопада 1915 р. до травня 1916 р. мешканцями Соснова були УСС-и. В той час на фронті був спокій, тому в тих умовах розвивалася стрілецька творчість. Творилася пісня, розвивалося малярство, збирали матеріали до стрілецького журналу "Шляхи". В пам'яті УСС-ів Соснів залишив гарний спомин.

У перших роках після війни, у парі з відбудовою села, почали діяти громадські установи.

тичної партії Західної України (НПЗУ). Між провідними постатями у міжвоєнних роках треба згадати учасника Визвольних Змагань, Івана Палку, що очолював цілу низку установ. Деякі члени родини Палнів, Чорнів, Задойних, Шнафаровських займали провідні місця в селі.

В останніх роках Другої світової війни, зокрема 1944, до УПА включилося ціла низка молодих людей. Двох із них, а саме брати Павло і Петро Шнафаровські в рейді частин УПА на захід, продісталися 1947 року до Західної Німеччини.

За Стрипою — справний степ. Це подільська рівнина, подекуди мочарі. На виднокрузі по казується старий присілон Соснова — Ганчарни. Адміністративно село належить до Соснова, і до його парафії, але з огляду на віддаль воно творило своє окреме культурно-громадське життя.

Основники і Видія читальні "Просвіти" в Соснові 1938 року. По середині: Іван Палка, голова

Було їх багато, вони мали між членами колишніх УСС-ів і вояків УГА, що були ядром свідомого елементу села. Крім легальних установ, тут діяли УВО, опісля ОУН. В Соснові, як і в інших великих громадах, були різні елементи: залишки радикалів, соціалістів, а навіть і члени Комуніс-

Щоб дістатися до Соколова на лівому боці Стрипи, треба минути частинно Хатки, тепер Надричне. Село назагал було убоге, з кількома багатшими господарствами. Громадське життя почало там сильніше розвиватися щойно після Першої світової війни.

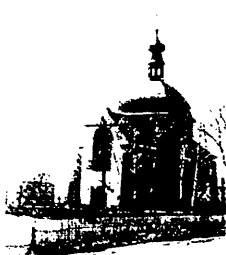
Переходимо через широкі луки з доволі великими покладами торфу, ідемо через мости, і ми на легкому узбіччі в Соколові. Біля села великий фільварок, тому в селі багато малоземельних господарств. Подібно як усі інші села над Стрипою було воно знищене і в Першій і в Другій світових війнах. Парафіяльне життя було спільне з Хатнами та недалекими Сокольниками. В роках між двома війнами парох, о. Гумницький, зумів так об'єднати до спільної праці громадські установи з парафією, що став прикла-

дом до наслідування для інших громад. Нова церква св. Параскевії, що її будову закінчено в 1936 р., та гарна духовна оркестра були гордістю Соколова.

Формування національного світогляду мешканців села та буйний ріст громадського життя слід завдячувати ініціативі й праці о. Гумницького, диригента Д. Богуша та інших свідомих громадян. В Сокольниках було подібно, там працював між іншими Стефан Теплий, тепер в Австралії.

Аматорський гурток при кружку "Рідні Школи" в Соснові 1935 року.

Церква св. Параскевії в Соколові.

Мішаний хор в Соснові 1937 року, Стефан Гавридик, диригент.

Стефан Теплий.

Мандруючи за течією Стрипи на південь, входимо в найбільшу місцевість над Стрипою, містечко Золотники, положене по обох боках ріки. По середині широка площа ринок, з довкруги кільканадцять більших будинків, що надають місцевості вигляду міста: тому ця частина називається "містечко". У 1485 р. Золотникам надано магдебурзьке право. Щотижнєві ярмарки причиновалися до піднесення добробуту населення. До XIX ст. в склад Золотників входили громади: Хатки, Кут, Леснавки і Підмур'я. Опісля ці громади відділено і Золотники почали жити своїм окремим життям.

Коли йдеться про національну свідомість, Золотники розвивалися нарівні з своїми сусідами, селами над Стрипою. В часі Першої світової війни містечко зазнало великого знищення. В Другій війні лише 20 хат залишилися цілими. Між двома війнами громадське життя набрало більшого розмаху. Тут відбувалися змагання самоосвітніх і драматичних гуртків з рамени філії "Просвіти" в Підгайцях. Довголітній парох Золотників о. пралат Іван Сендецький своїм авторитетом багато причинився до зросту свідомости мешканців. Слід підкреслити жертвенну працю місцевих діячів, членів родини Зазуляків. Сенів, Палихатів. Тут народився 2 травня 1895 року Осип Боднарівч, редактор "Нового часу" і "Назустрічі".

Коли ми вже в Золотниках, хотіли б побачити їхні присілки, подільські хутори Вагу і Дубники. Ці присілки лише адміністраційно належали до Золотників та їх парафії. Суспільне життя вони організували окремо.

Вага. Її назва походить, мабуть, від географічного положення. Це найвищий пункт у східній Підгаєччині. У літній погідній ранок звідтам можна було виразно бачити околицю залізничної станції в Підгайцях (16 км) на заході, околиці Терембелєвщини на сході, широкі простори Тернопільщини на півночі, а на півдні окраїни повіту.

Вага відзначалася в околиці своєю "міщанською" ношею та деякими засвоєними міськими манерами. Коли йдеться про суспільне життя, вона належала до найсвідоміших громад у східній Підгаєччині. Крім просвітнянської і рідношкілної діяльності, тут активно діяла ОУН. Тут був зв'язковий пункт між Стрипою і Королцем. У червні 1939 р. на поближних полях згинув з рук польського поліциста повітовий провідник юнац-

Осип Боднарівч.

тва ОУН, Богдан Рік. За свою національну свідомість і політично-революційну діяльність Вага склала високі жертви на вівтарі боротьби. У роках 1939-41 большевики арештували цілу низку провідних діячів Ваги. З-поміж них Володимира Кульчицького засуджено в Тернополі на нару смерті. Інші, як Бойківський, Димінський, Вольний, Дорош, три доньки Гусарів, майже всі погинули в тюрмах і на засланні в Сибірі. Денілка молодих хлопців і дівчат вступило до УПА. Деякі, як Нестор Стельмах і Богдан Гусар, згинули в боротьбі з окупантом. Іншим пощастило залишитися в живих.

Дубники, положені на просторих полях, мали перевагу заможних господарств. Від 1935 р. більша частина села стала окремою адміністраційною громадою, менша залишилася при Золотниках. Громадське життя зорганізовано тут зараз після Першої світової війни. Низка місцевих родів визначалася високою національною свідомістю, як Нінахи, Сені, Ногачі й ін.

Під час Другої світової війни тут сильно діяли відділи УПА. Із своїми кріівнами й магазинами УПА, Дубники творили перехідний пункт між східною й західною Підгаєччиною.

Між Вагою й Дубниками положена Бронгаліва. Адміністраційно належала до Білокриниці, також і до її парафії. Зовнішнім виглядом відрізнялася від сусідніх присілків середньозаможними й малоземельними господарствами. Громадське життя почалося тут ще перед Першою війною.

Бронгаліва з цілою низкою своїх діячів революційного підпілля активно включилася в об-

сяг дій ОУН-УПА під час Другої світової війни і після неї. Брати Лемішни згинули з рук НКВД, а Петро Фіголь та Ілько Бродич, арештовані, пропали без висті.

Мандруючи за течією Стрипи на південь, спостерігаємо не лише відмінність терену від околиць Золотої Липи, але й просторіші господарства з типовою для Поділля охайністю. Тут мало садів. Люди дещо інакші. Зокрема бачимо різницю в зовнішньому вигляді жінок. Тут більше руськов і блондинок. Сильніша будова тіла вназуч на подільський добробут.

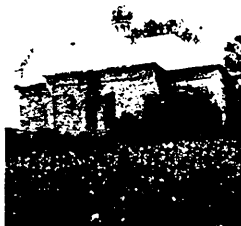
Бурнанів творять три окремі присілки: Лескавки, Кут і Підмур'я, які до початку XIX ст. належали до Золотинців. Вони творили суцільну громаду, добре зорганізовану в громадські установи. Зокрема гарно був зорганізований драматичний гурток та хор при читальні "Просвіти". В часі Другої світової війни розвинулася тут діяльність ОУН і партизанський рух УПА. Немало свідомих громадян Бурзанова брало участь у просвітянській та революційній роботі. Серед них треба згадати родини Пенельних, Стельмахів, Кушнірнів.

Учасники Першого св. Причастя в Бурнанові 1936 року.

Стрипа в околиці Бурнанів-Гайворонка.

Церква в Гайворонці.

У відалі 4 кілометрів на південь положена менша, але гарна громада Гайворонна. Подібно як над Золотою Липою Заставче висунулося на провідну громаду в околиці, так тут, над Стрипою, це сталося з Гайворонкою. Правда, тут ще на початку ХХ ст. діяли читальня "Просвіти", Т-во "Січ", кредитова каса. А в міжвоєнні роки Гайворонка намагалася зайняти першенство в повіті. Динамічний діяльності братів Івана і Дмитра Мисьових, родини Михальських та цілої низки інших діячів, Гайворонка завдячує свій суспільно-політичний розвиток в міжвоєнних літах. Іван Миськів, магістер права, визначний суспільно-політичний діяч повіту, голова Повітового Управління в 1941 році в Підгайцях, що дуже здібним маневром придбав громадську площу під будову Народного Дому. Його молодший брат Дмитро займав провідні позиції в суспільно-політичному житті повіту під час Другої світової війни. Рід Михальських видав цілий ряд провідних діячів Гайворонки. Слід згадати Стефана Михальського, що від перших років після Першої світової війни аж до "великого ісходу" був наче душею парафіяльного й громадського життя села. Омелян Михальський, — "Богун", провідник

бойвни ОУН, згинув від кулі червоноармійця, обороняючи мешканців Дубників від грабунку. Отець д-р Антін Михальський був визначним діячем в Англії.

Ось і Вишнівчичи. Це дуже цікава місцевість. Площа по середині творить міську торгівцю. На ній відбувалися ярмарки конного тиння. В селі містилися поштовий уряд, суд, поліційна станиця, аптека, лікар, денилька храмниць, церква, костел, монастир СС. Василянон, народна школа. Напочатку ХХ ст. в цій школі вчився сьогоднішній патріарх Помісної Української Католицької Церкви, Блаженніший Отець Йосиф Сліпий. У Вишнівчичу було більше багатих господарств ніж в інших селах над Стрипою. Деяні роди видали кільканадцять інтелігентів.

Від 1932 року парохом Вишнівчича був о. Мирон Головінський. Цей душпастир-громадянин був справді духовним і суспільним провідником ква. Його гарна співпраця з д-ром Омеляном Шнярем, родинами Мисьових, Дурделів, Андрія Захарюва понавлявала активність місцевих громадських установ та підносила національну свідомість мешканців Вишнівчича.

Аматорський гуртон чит. "Просвіти" в Гайворонці 1938 року.

Андрій Захарів.

Не задержуємось донше у Вишнівчичу. Нас тягне янась невидима сила до перлини Золотої Поділля, дорогої нам усім Зарваниці. Переходимо через дерев'ний міст на Стрипі, наше серце б'ється жвавіше. Ми в тій Зарваниці, якої історія сгає в сиву давнину, у нянкі часи. Ось церква.

в якій зберігалася чудотворна ікона Матері Божої Зарваницької. Літом, у відпустовий час, церква, велике церковне подвір'я та простора площа-ринон побіч церкви по середині села були вивчені прочанами з цілої Галичини. Тут були не лише люди з Поділля чи Опілля, але і з Карпат.

іноді з Волині. Всі вони приходили до Небесної Неньки просити ласки й заступництва для себе, своїх родин і цілого українського народу. Вона, як справжня Матір, вислухувала їх і гоїла наболілі рани тіла й душі. Скільки тут дорослих вод і милиць біля чудотворної ікони! Все це свідник чудесного виздоровлення налік і немічних.

За рікою, на стрімкій і доволі висоній горі, невеличка церковця, а побіч неї монастир отців Студитів. Як тут захисно, як присмно! Мовчазливі, з ласкавим обличчям ченці радо слухають вас і готові допомогти в потребі. Серед них маєстатична постать о. ігумена Климентія Шептицького, рідного брата Митрополита Андрея. Скільки то минуло літ, а ще й досі вмигається й відчувається ласкавий погляд о. ігумена. Шкільна молодь, учні підгасцької школи, під проводом свого патехита, о. Я. Княгиницького, відвідувала кожного року Зарваницю та монастир оо. Студитів. Отець Ігумен Климентій брав кожного учня на коліна, гладив своєю добрячою рукою по голові й кожному сказав щось ласкаве. О, як не хотілося сходити з колін ласкавого ченця! Це ще й досі дорогий спомин і таким залишиться до кінця життя. Досі вмигається постать єпископа Нинити Будки, опікуна Зарваниці. Пригадується постать Насті Волошин.

Довголітній парох Зарваниці, о. Василь Голівський, уродженець Підгасць, зі своєю дру-

жиною Марією з Кузьмовичів, відомою письменницею, залишилися в пам'яті й історії Зарваниці, як справні зразкові опікуни цієї відпустової обителі з її релігійними цінностями — чудотворною іконою Матері Божої та Розп'яттям Ісуса Христа.

Проходимо селом на захід і наближаємось до мальовничого місця, де сім сторіч тому появилсь чудотворний образ Матері Божої. За рікою широка левада, яку з північно-західної сторони півколом хоронить гарний ліс. Яка близьна подібність до Люрду. Коли б у нас були відповідні умовини, то тут, де стоїть маленька напличчя на місці появи образу, красувався б величавий храм Матері Божої, як у Люрді. Зарваниця була б Люрдом на сході Європи.

Як сумно, як болюче на серці, що ці релігійно-національні цінності не лише Підгасцької землі, але й цілого Українського Народу, так ганебно освернені безбожним окупантом. Церкву перемінено на магазин зерна, а капличку злочинна рука висадила динамітом у повітря 1960 р. Руїни наплички стягають велику кількість паломників, що в літній відпустовий час збираються на її руїнах і гаряче моляться. Просять Небесну Матір про заступництво й опіку над Українським Народом. Так, окупантам вдалось фізично знищити дорогий місця, але людської душі знищити не вдалось. Вона — вічна.

Відпуст у Зарваниці колись.
Служба Божа в капличці на церковній площі.

Відпуст тепер. Прочани моляться на звалища зруйнованої каплички. Світлина з 14-го жовтня 1966 року.

Чудотворна ікона Матері Божої в Зарваниці.

Розп'яття на бічному вівтарі.

Церква в Зарваниці. Тепер збиенний млягани.

Каплиця в Зарваниці.

Отець Нектарій Шентцівський,
Архимандрит Чину оо Студитів.

Отець митрат Василь Головинський, народж. Зарнамці,
з дружиною Марією з Кудзюловичів у 1937 році.

Учні школи в Підгайцях на прощі в Зярванці 1932 року.

З розбитим серцем мандруємо білою дорогою на захід. По обох боках невеликий подільський ліс. Ось ми на краю ліса, на плоскій височині. По лівому боці, за тєю частиною ліса — Сапова. Гарна місцевість. Село свідоме й не бідне.

Перед нами подільські поля. Влітку вони золоті від пшениці, срібні від жита, прикрашені білим цвітом гречки, переплітані зеленню барболі. Де-не-де синіс льон, рожевіє своїм цвітом

ноношина й люцерна, на луках запашна трава. Тут і там, наче порозкидані в різній віддалі від себе, окремі господарства-хутори. Обсажені довкруги овочевими деревами, здебільша вишнями, яблунями, грушами й сливами. Нерідко зустрічається пасіка. Недалено хуторів пасеться худоба, на подвір'ях домашня птиця: кури, качки, гуси. В деяких пантарки й індичи. Ці господарства-хутори, це Поплави.

Входимо в село Котузів. Тут переважають середньозаможні господарства. За виїмком кількох родин латинників, це чисто українське село. В ньому стара дерев'яна церква, школа та На родний Дім. Після цілковитого знищення в часі Першої світової війни, в Котузіві збудували нові будинки, і він наче відмолодів. Громадське життя розвивалося тут так як в інших селах над Стрипою. Тут народився визначний суспільно-політичний діяч, д-р Оленса Яворський, відомий правник, посол до польського союму в Варшаві, згодом голова УНДО. Крім родини Яворських тут визначилися ще такі роди як Голі, Годнани й інші.

У віддалі 5-6 км на північний захід полонена Михайліна. Кортить зайти до неї: тут переважають заможні господарства. Це село Гоїв і Комаринських, відомих родів на протязі довгих років, що споріднені з багатьма родами навіть у дальших онолицях. Село видало ще перед Першою світовою війною кількох інтелігентів. Між ними Михайло Гой, поручник австрійської армії, співтворець Листопадових Днів у Підгайцях у 1918 році, згодом заступник команданта міста Підгайці. Село було замітне жившою просвітнянською діяльністю, а у воєнних роках революційними діями ОУН-УПА. Мабуть перший у тому часі згинув Микола Гой, засуджений на нару смерті більшовинами в 1940 р.

Похорон підпільника
Володимира Нарані
в Котузіві 1942 року.

Курс куховарства ішивачини
в Глинолодах 1935 року.

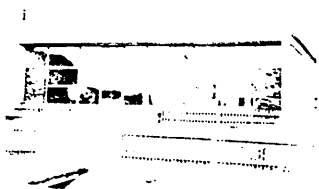
Проходимо швидко три кілометри польової ("польської") дороги, що ділить Котузів від Гниловод. І ми в Гниловодах тепер Гвардійське. Село назгала незможне, з недалекою Мозолівкою пов'язане різними вузлами — родинними, товарицькими та парафіяльними. Іноді було так, що парафія була в Гниловодах, а церква в Мозолівці була дочерною, а часом навпаки. В культурно-освітній діялці Гниловоди не стояли позаду інших громад. Завдяки фінансовій допомозі номітету односельчан у ЗСА в ронах між двома світовими війнами, Гниловоди збудували гарний Народний Дім.

Мандруємо далі. Перед нами легко хвилястий терен та широкі поля, на яких положена Мозолівна. Дещо з боку видніють будівлі фільварну, а зараз же хутір Весела Гора. Мозолівна нале-

жала до тих громад у повіті, що визначалися зрізничкованістю поглядів. Подібно як у Соснові тут були радикали, націоналісти, а навіть деякі скомунізовані одиниці. Існуючі в селі суспільні установи проявляли дуже живу діяльність. У 1938 р. польська поліція заарештувала кільканадцять молодих хлопців під замітом приналежності до ОУН. Мозолівна відрізнялася від інших сіл ще й тим, що тут був дідич Нальба — українець. Одинокий в повіті! Ціла велика родина Нальбів брала участь у суспільній праці не так у Мозолівці, як у Підгайцях і в повітових та місних установах. Крім неї, родини Пастушеннів, Будних, Фірманів, Цяпів визначилися у громадській діяльності Мозолівки, особливо управитель місцевої школи Теодор Солодуха.

Самоосвітній гурток в Гниловодах 1935 року.

Кооператива в Мозолівці.

Учні народної школи в Мозолівці 1938 року.

Вийшовши з Мозолівки, зміною напрям мандрівки з південного заходу на північний. Загальна відстань ділить нас від того місця на Гаю, де ми почали свою мандрівку. Виходимо на рівнесьне шосе, що сполучає Підгайці з Монастирськими, а зараз таки в глибину долину, за нею в другу. Тут збігається Поділля з Опіллям. Перед нами Сільце Підгайське. Сільце хіба по своїй назві. Насправді це середньої величини село, що простягається від Застав'я, по лівому березі Коропця, коло два кілометри на південь, і закінчується присілкою Нова Гребля. Це підміська місцевість з сільським способом життя. Тут було кільканадцять заможних родин, стільки приблизно й безземельних. Загал це середньозаможні господарства. Національно свідомі громада видала кількох УСС-ів та цілу низку воїнів

Колодницькі, Залуцькі, Ригаїли, Гунчани, а в новіших часах Михайлюки, Івасьєвичі, Гайви, Коти

Ми вже близько місця, звідки почали мандрівку. Коло 4-ох кілометрів від нас на північ є Білонриниця. Нам не було зручно заходити до неї, бо вона положена дещо далше від нашого маршруту. Це село з перевагою незможних господарств. В ньому переважають латининки. Тому культурно-освітня праця почалася там пізніше ніж в інших селах повіту. Варто теж відмітити, що провідні діячі села — Малі, Галади, Сороки й інші — мусили працювати з більшою енергією, щоб їхні громадські установи дорівняли діяльністю сусіднім.

Зупинившись на узбіччі Гаю, оглядаємо околиці внизу та на заході. У своїй горішній течії

Сільце. Великдень 1936 року.
Аркан під церквою.

УГА. Під час Другої світової війни кільканадцять людей вступило до 1-ої Дивізії УНА, деяке число до УПА. В міжвоєнних роках громадська праця розвивалася добре. Зате Сільце впало жертвою польської пацифікації восени 1930 року, подібно як більшість сіл повіту, а саме: Вербів, Голгочі, Старе Місто, Заставче, Лиса, Новосілка, Богатівці, Соснів, Вишнівчик, Заравниця й інші. Слідом за арештуванням багатьох провідних громадян Сільця та їх побиттям польською поліцією, в селі квартирувала частина 9-го полку уланів з Тереховлі. Квартири уланів були в тих хатах, що їх попередньо здемолювала поліція.

Подібно як інші громади, Сільце мало свої загальноповажані роди, які трудилися над піднесенням його культурно-освітнього рівня та національної свідомості. Слід згадати такі роди як

Коропець розливається і творить широкій Загасцький став. На правому березі на полі видніють козацькі могили з часів Дорошенка під Підгайцями. Зараз біля ставу, на правому березі, Загайці. Адміністративно це окрема громада. Коли йде про парафіяльну приналежність та громадське життя, то це частина Старого Міста, з яким Загайці нерозлучно пов'язані. Цибульські, Залуцькі й Гни це знатні роди Загасць.

Внизу, по обох боках битого шляху Підгайці—Тернопіль, положене Застав'є. Ця назва походить, мабуть, від просторого староміського ставу, що відмежовує Застав'є від Старого Міста. Ця мала оселя влючувалася в громадське життя Підгайців через свої поважні роди Ригаїлів, Хмуричів і Бабянів. Більшість населення це латининки.

Далеко на виднокрузі на заході ліс. Його частина, високі, струнні смерски, належали до парафії Успенської Церкви в Підгайцях. Від половини 1920-их років тут відбувалися кожного року фестини філії Т-ва "Просвіта".

Між Підгайцями і Старим Містом притаїлися Голендри. Скільки пластунів, соколів та іншої молоді перейшло через Голендри на фестини до парафіяльного лісу! Снільки разів переходив тудою повітовий організатор "Просвіти" Іван Даньків, що підготовляв ці імпрези і мусів доглянути кожної деталі!

Срібною стяжечкою в'ється потін Мужилів-на між Підгайцями і Старим Містом, попри костел, млин і тартан, і впадало до Коропця. Старе Місто, мабуть, найстарша оселя в Підгаєччині. Яна шнода, що не залишилася записана історія тих Підгаєць, що до 1463 р. були положені там, де нині Старе Місто. Лише старі назви — як вали, вивіз, рови, окопи — потверджують існування міста.

братства та сестрицтва. Багаті й знатні роди Гусаків, Залуцьких, Фецаків були віддавна провідними родами Старого Міста. В новіших часах визначилися Черевки, Гунчачи, Цегельницькі, Голіяти, Папіні й Машталєрі своєю суспільно-політичною активністю.

Старе Місто було відоме в повіті і далеко поза ним не лише з громадської діяльності, але й передусім через площу по середині села. На цій площі ще перед Першою світовою війною, тобто від початків нашого організованого громадського життя, відбувалися різні імпрези повітового масштабу. Здвиг "Січей" у 1912 р., Здвиг Соколів у 1928 р., Ювілей "Просвіти", свято "Сільського Господаря і кооперації", стягали великі маси народу. Змагання українських спортових дружин стягали міську й доволительно молодь. Імпрези на староміській площі причинювалися до освідомлювання та підйоому мас, особливо молоді, нарівні з зеленосвяточним Поклоном Поляглим на стрілецьких могилах. Мо-

Сестра Софонія Фунс
(Старе Місто).

Церква св. Юра
в Старім Місті.

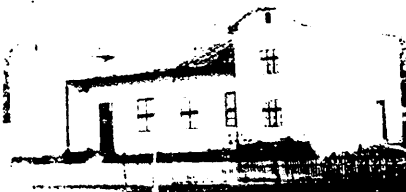
Свою територією Старе Місто притинало до Підгайців, до 1927 року входило теж у склад його парафії. Під деяким оглядом було під впливом міста. Та не зважаючи на те все, творило окремішню громаду із своїми громадськими установами. При церкві св. Юра діяли окремі

лодь Старого Міста, нахливо винищена терором НКВД в 1939-1941 рр., згодом пішла десятнами в ряди УПА й боронила населення перед грабінню большевицьких загарбників до 1948 р. Багато її полягло героїською смертю в каменяломах Голендри та в інших криввах.

Дружина іпаного м'яча в Підгайцях,
на площі Старого Міста 1943 року.

Український Народний Дім в Старім Місті
1972 року

Дівочий гурток "Доросту" в Старім Місті
1942 року.

Повітовий Сонільський Здвиґ в Підгайцях
1928 року. Жіноцтво в поході на площу
Старого Міста.

Вправи Сонілон на
Повітовому Здвизі 1928 р.

Повітовий Сонільський
Здвиґ Вправи Сонілон.

Після довгої мандрівки відчуваємо сильну втому. Сідаємо, щоб відпочити і попадаємо в глибоку задуму. Якесь дуже дивне почуття охоплює нас, таке почуття, як його окреслив О. Олесь словами — "з журбою радість обнялась". Ми побачили багато й зрозуміли багато того, чого не вміли зрозуміти досі. У нас зродилася ще більша любов до рідної землі, до просторих піль і лісів, до сіл і містечок та до людей, що їх ми пізнали.

Нашу душу опроміннює радість, спричинена красою нашої батьківщини, багатством землі та чудовою природою. У нас росте почування гордості за наших земляків, за їх особисту культуру, їх високу національну свідомість, шляхетне почуття патріотизму. Нам уявляються маршуючі лави "Січей" з перед Першої світової війни, лави тієї молоді, що здала свій іспит у боях під Семиківцями, Сооловом, Вівсям, Заваловом. Вона створила рідну владу в рідному місті та по селах у листопаді 1918 р. Перед нашими очима переходить дисципліновані ряди "Соколів", "Луговиків", пластунів, а далі сотні членів "Про світи", "Сільського Господаря", "Рідної Школи",

нооперації, доросту. Любуємся пестрими красками народної ноші жіноцтва й дівчат. Все це маршує під звуки сільських духових оркестр, з'єднано, одностаино. У грудях тисячних мас бадьорість, піднесення. Ми зріла нація. Ми готові до боротьби за свою державність!

І заразом стає прикро в нашій душі. Скільки то тієї дисциплінованої молоді впало в "вогненнім колі" під Бродами, скільки її брало участь у боях УПА з німцями в лісах недалеко Голгич зимою 1944 р., скільки полягло смертю героїв в лісах Шумлян, Базилівки, у یرивнах над Стрипою та в Дубниках! Багато, багато! Це безіменні герої Української Нації, які смертю засвідчили свою вірність Україні в боротьбі за право на державну самостійність. І знову боляче. Господь дав мальовничу красу нашій землі, поселив на ній гарний народ, а сусіди цю землю загартбали і народ поневолили.

Та народ, що має такі патріотичні маси, що мас тану молодь, не може загинути. У нашій душі росте почуття гордості, що ми. Підгаєчани, є членами великого народу, перед яким світла майбутність у самостійній державі.

Підгаєчани в широкому світі

"ВЕЛИКИЙ ІСХОД"

Еміграція це так давнє явище, як державне життя народів. Біблійні ізраїльтяни, звільнені фараоном з єгипетської неволі, стали виразником організованої еміграції, що шукала місця осідку для цілого народу. До індивідуальних емігрантів можемо зачислити Святу Родину, що після народження Христа мусіла емігрувати до Єгипту, щоб захоронити новонароджене Дитя перед намаганням Ірода вбити Його.

Для поневолених народів еміграція це природне явище. Західно-європейські народи, після програної боротьби, частинами емігрували поза засяг впливів своїх поневолювачів. Це була теж гірка дійсність нашого народу на протязі його історичного життя. Масою на думці політичну еміграцію, а не заробітчянську, що виходить з Рідної Землі через несприятливі економічні умовини. Одні й другі вилюновалися з нашого народу в останніх трьох сторіччях.

Чисто політичний характер мала еміграція в XVIII ст. після програної гетьмана Івана Мазепи, зруйнування Січі та в менших розмірах після упадку Коліївщини. Більше масовою була українська еміграція після Першої світової війни, по програних Визвольних Змаганнях, на початку 20-их років XX ст. Та, мабуть, найбільшою була вона в останніх двох роках Другої світової війни (1943 і 1944).

В міжчасі, головню в другій половині XIX ст. після знесення панщини аж до початку Другої світової війни, наші люди виїздили до різних країн на поселення чи для тимчасового заробітку. Так постали українські громади в Канаді, ЗСА та в Південній Америці. Люди виїздили через злидні, що панували на нших землях у тих часах. Поселившись в новій країні, вони там загосподарувалися, ставалися економічно незалежними, почали творити релігійне й громадське життя, стали дуже корисними не лише для своїх ближчих і дальших членів родини на Рідних Землях, але теж для цілого українського народу.

Коли йде про еміграцію з Підгаєччини треба підкреслити, що вона була дуже чисельна під кінець 1939 року, коли Червона армія зайняла наші землі. Майже не було селя в Підгаєччині, щоб кількох провідних людей не виїхало до Німеччини чи до західньої Польщі. Після приходу німецької армії на наші землі в липні 1941 р. вони майже всі вернулись до своїх сіл.

По програній німців під Сталінградом в січні 1943 р. німецька армія почала відворот на захід. З нею виїздили теж цілі валки втікачів. В другій половині березня 1944 р. советська армія стала на лівому березі Стрипи, а вже під кінець місяця зайняла цілу Підгаєччину, за винятком північно-західних сіл над Золотою Липою. Голосна советська пропаганда про великі реформи в СССР, про свободу релігії, ширші національні права українського народу, культурну творчість наших письменників, а також інструкції ОУН, що б масово не опускати своїх земель за війняком загаржених провідних людей та науковців, не спинили людей, що з різних сіл Підгаєччини

На захід у липні 1944 року. Полуденон на Чехословаччині.

виїхали в тому часі на захід, головню до Криниці місцевоїсгей ближче Карпат. Всі думали, що совєтська армія дійде до Карпат, там її розіб'ють, і люди зможуть вернутисн додому.

У першому тижні квітня 1944 р. фронт усталілізувався уздовж ріки Стрипи. Населення сіл по лівому боці ріки виселила совєтська армія на схід. Люди з сіл по правому боці вже в перших днях фронту перейшли в загілля, шукаючи притулку в різних селах повіту. Дня 24 квітня виселено людей з прифронтової полоси, від Рогоховатця починаючи, а на Хотузові нічляючи: їх переселили здебільша в Західню Німєччину.

Від половини липня 1944 р. на фронті та в найближчій прифронтовій полосі почався незвичайний рух військ. З півночі дохочив вирив гул гармат та сильні вибухи бомб. Дня 19 липня по полудні німці проголосили евакуацію. Підгасчани, що через 8-12 днів у березні-квітні пережили страшні часи другого совєтського залиця побачили на власні очі ті зміни, про які так голосно трубіла совєтська пропаганда. Там само зрозуміли небезпєку фізичного знищення, коли залишаться на Рідній Землі під большевицькою окупацією. Тому виїздили масово.

Підгасчани вибиралися в дорогу хто міг — возами, пішки. Зливний дощ утруднює виїзд. В тому часі на зміну Вермахтові прийшли

відділи СС. Вони завертали евануованих з лопи, навантажанє добро скидали з возів на землю, забирали вози, нєні й візників на фронт, а люди, здебільша жинєк і дїтей, залишалися при боках дороги на призволяще. Все таки виїхало багато людей, бо під вечір 21 липня було в Трєстєнці, бережанського повіту, так багато людей з Підгасччини, що вони заповнили возами всі подвір'я в селі. На ніч задержувалися на дорогах Ранком 22 липня совєтська армія відтяла Трєстєнець з північно-західної сторони. За виїзнят ком однієї родини та трьох самітніх чоловіків що виїшли з оточення, всі залишилися в селі.

Під бомбами й градом куль їхали на захід ті щасливці, що виїшли з Трєстєнця з оточення червоних. Не думали ні про Німєччину, ні про Америку. Думали про те, яби то відійти якнайдалше від нових визволителів. Рогатин, Княгинич, Ходорів, Стрий, Дрогобич, Борислав, Турна — ось шлях, яким мандрували Підгасчани на захід, під бомбами та в голоді. Дня 5 серпня перейшли в Сняках границю Карпатської України.

Під строгим конвоєм малярської військової й цивільної поліції утікачі переходили пішки або переїздили возами через Карпатську Україну. Добросердечно вітали їх словаки в Гуменнім. Обдаровували хлібом та іншими харчами, а про тому питали: "А прєчо утікатє, рускі є наше

"Великий ісход". Група Підгасчан в Шеклянапєті на Мадярщині, в серпні 1944 року

брата?"

На площі в Шенлякапаті (Мадярщина), над рікою, валки задержувалися. Там було кілька сотень возів та поверх тисячі людей. Вони спали на площі під голим небом, харчувалися своїм запасом на возі, а хто його не мав — горювкою, яку раз на день видавала німецька армія. В день Успення людей навантажили в товарні вагони в поближніх Кошицях і повезли до Штрасгофу, недалеко Відня. Перейшли вони там г. зв. "відвошвлення", яке в дійсності було завошвленням, бо в таборі були, серед нечуваного бруду, цілі купи блошиць і вошей.

У другому тижні вересня перевезли скитальців до табору в Ноймарнт у Німеччині. Там були дещо кращі мешкальні умовини та трохи ліпші харчі. Звідси розподілювали людей на різні праці, до промислу, доріг, лісів і "баворів". Працю в "баворів" уважано за найкращу, бо там робітники не був голодний та не був загрожений бомбардуванням, як у містах.

ТАБОРИ СКИТАЛЬЦІВ

При кінці жвїтня 1945 р. цілу Німеччину зайняли альянтські війська. Від перших днів приходу американських, англійських чи французьких військ на територію Німеччини люди кидали працю й поселялися в таборах для полонених, яких звільнили альянтські армії. Люди відшунували рідних, знайомих та приятелів, щоб спільно почати жити новим життям. Примусово вивезені на працю робітники старалися швидко виїхати до своїх країн. Ті, що вирішили залишитися, скористали з права політичного азилу, стали політичними емігрантами. Вітачі оминали всякі респатріяційні номісії, щоб не попасти в руни большевиків, які майже безбарно бушували по західній Німеччині, вилловлюючи наших людей, щоб їх вивезти до СССР. В такій ситуації нелегного завтра почали організуватися скитальські табори в Німеччині й Австрії.

В липні-серпні 1945 р. таборами опінувалися окремі частини армії. В вересні табори перей-

Ярданське Водосвяття в таборі Регенсбург (Німеччина) 1947 року. Отець Евстахій Гайдуневич ділиться з таборними свяченою водою.

няла міжнародня репатріаційна комісія, т. зв. УНРРА (United Nations Rehabilitation and Repatriation Administration). Табори були майже в кожному більшому місті Німеччини, часом більше ніж один, також у менших місцевостях. У 1947 р. малі табори скитальців ліквідували, людей перевозили до більших, і ними заопікувалося ІРО (International Refugee Organization).

Головним завданням УНРРА була репатріація людей примусово вивезених до Німеччини. ІРО займалося еміграцією до заморських країн. Спершу були спорадичні випадки виїзду окремих осіб, родин та груп, а від початку 1949 р. почалося масове переселення втікачів з таборів у Німеччині й Австрії. Найбільше їх виїхало до ЗСА, Канади та Австралії. Незначна кількість виїхала до Аргентини, Бельгії, Франції, Англії а навіть до Тунісу в Африці. Поселення українців у Великій Британії має свою окрему історію.

Ціла низка різних організацій та агенцій заступала переселенців перед ІРО та полагоднувала еміграційні формальності в консулятах згаданих держав. Найважливіші з них це Конференція Натоліцьких Організацій, Світова Рада Церков, Жидівська переселенча організація та Злучений Українсько-Американський Допомоговий Комітет.

Крім різних формальностей, потрібних на виїзд до заморської країни, однією з найважливіших був т.зв. "афідавіт", тобто формальне заповнення громадянина американського чи іншої держави,

що даний емігрант матиме мешкання та працю в даній країні. Точніше, що переселенець не буде тягарем для держави. Такі "афідавіти" переселили скитальцям родини, знайомі, допомогові установи, а з кінцем 1949 р. і ті переселенці, що приїхали до якоїсь заморської країни на початку року.

Таким чином прибуло до ЗСА за спеціальним законом президента Трумана 220 тисяч скитальців, в тому коло 50 тисяч українців, до Канади 40 тисяч, до Австралії 7^{1/2} тисяч. В тому Підгаєчан: до ЗСА коло 570 родин і самотніх, до Канади 250, до Австралії 55. В Німеччині залишилося 18 родин. До Франції, Аргентини й інших країн приїхало їх 20. В Англії поселилося оного 500 Підгаєчан, більшість це колишні вояки 1-шої Дивізії УНА. З передвоєнної еміграції в усіх країнах було оного 220 родин Підгаєчан

НА НОВОМУ ПОСЕЛЕННІ

Поза межами України є понад 1150 родин і самотніх Підгаєчан, тобто стільки адрес маємо в реєстрі Головного Комітету Підгаєчан. З того 950 особи чи родини склали свої датки на працю Комітету.

У ЗСА, Канаді й Аргентині нові поселенці відразу увійшли в тамошнє релігійне й громадське життя. В Англії й Австралії треба було його організувати від основ.

Згадаймо тепер замітніших Підгаєчан у різних ділянках праці.

Група Підгаєчан в таборі Регенсбург 1947 року.

ДУХОВНІ

З глибокою пошаною слід відмити працю низки Підгасчан-духовних, що з повною посвятою включилися в церковно-релігійне життя ЗСА чи Нанади. З жалем треба згадати, що церковні власті, спочатку, не виказали їм належного розуміння. Та перемігши перші труднощі, вони вивилися рівними душпастирями, а часто оборонцями традицій і рідного обряду. Багатьом із них завдячуємо розвиток денних парафій та громадського життя. Не маємо змоги подати повного списку тих провідних духовників і тим самим представити повний образ їхньої праці. Ось неповна листа тих священиків:

О. крилошанин **Евстахій Гайдуневич** належить до найбільш визначних Підгасчан ХХ-го століття. Народився в селі Волощина. Теологічні студії завершив у Львові і там висвячений на священика. Спершу був сотрудником в Підгайцях.

Капеляном Української Галицької Армії, о. **Евстахій** пережив з нею усю одисею Визвольних Змагань.

Обнявши парафію св. Миколая в Носові, побіч душпастирських обов'язків підносив культурно-освітній рівень громади. Завдяки йому, його родині та низці місцевих діячів, Носів належав до найсвідоміших сіл Підгасччини.

По смерті о. нан. **Івана Тонаря** о. крилош. **Евстахій Гайдуневич** у 1936 році став парохом міста Підгайці та деканом підгасцьного деканату. Там виявив себе справжнім душпастирем-громадянином. Живо цікавився усіми ділянками суспільного життя міста та повіту. Вводив у склад, а то очолював повітові інституції. Стимулював їх працю. Був гарячим прихильником революційно-визвольних рухів, які жваво діяли тоді в Підгасччині.

В роках Другої світової війни був головою Повітового Українського Допомогового Комітету. А насправді був опікуном і захисником пострабуючих. В часі голоду в 1942 році, що навістив Піднарпаття, до Підгасць перевезено сотні голодуючих дітей. Завдяки енергійним заходам перед німецькими властями о. **Евстахія** виснажено харчову допомогу, а пізніше дітей поселено в подільських селах повіту. Там вони перебували ціле літо аж до вчасної осені. Дякні осталися на сталю.

На весні 1944 року німці привели до Підгасць колони чоловіків виселених з прифронтової зони в Бучаччині та в Чортківщині. Під голим небом на площі "Сокола" вони примирали з голоду. Енергійна допомогова акція організована о. **Гайдуневичем** виртувала багатьох від голодової смерті. Втікачі із східних областей України, що втікали 1943 і 1944 рр. знаходили також допомогу в очолюванім о. **Евстахієм** комітеті. Він заступався також за політично підозрілими особами, на жаль з мінімальними успіхами.

Наприкінці березня 1944 року Червона армія зайняла майже цілу Підгасччину. негайно арештували о. **Гайдуневича**, і воєнний суд засудив його на кару смерті. Лише чудесним зигом обставин та щасливою втечею о. **Евстахія** залишився живим.

Отець дон. **Евстахій Гайдуневич**

У снитальському таборі в Регенсбурзі, Німеччина, де поселився з родиною 1946 року, о. **Гайдуневич** вітшався не меншою повагою як у рідній Підгасччині. Став парохом оселі та деканом регенсбурського деканату Введовзі загальними виборами вибрано його головою Таборової Ради. Як парох оселі унапрямлював релігійне життя понад шість тисяч мешканців табору гре-

но-католицького обряду.

Серед так численної української громади в таборі було чимало працівників пера, мистців та інших інтелектуальних сил. О. дєн. Гайдунсвич, із становища голови таборової ради дбав про розвиток українського шкільництва, сприяв організуванні різних фахових курсів, тісно співпрацював з мистецькими колами допомагаючи їм різними засобами розвивати українське мистецтво (малярство, театр, музика, тощо). З його опіки та допомоги скористало чимало тих, які внаслідок воєнних дій осталися без родини, документів та найнеочікуваних середників до життя.

Помер в Новому Ульмі, Німеччина, 1951 року.

Отець мітрап Василь Головінський, родом з Підгаєць, вже від ранньої молодости брав участь у організованому студентському житті. Згодом був старшиною УГА, співтворцем "Листопадних Днів" у Підгайцях у 1918 році. Пізніше став парохом славної на всю Україну, Зарваниці. Там о. В. Головінський виявився не тільки як прикладний душпастир, а також як впливовий суспільно-громадський діяч. Втішався високою пошаною як серед духовних так само і між провідною верствою повіту. За його діяльність слідувала польська адміністрація і, під час горезвісної паціфікації поліція "наділила" йому 200 бунків. Отець Василь був одним із найбільше змасакрованих Підгаєчан у тому часі.

Переборюючи перші труднощі на американській землі, організував українську католицьку парафію у Філадельфії та збудував прекрасний храм Царя-Христа. За його заходами мистецько-маляр Петро Андрусів відтворив чудотворну ікону Матері Божої Зарваницької. У травні 1973 р. Блаженніший Отець Йосиф, Патріарх Помісної Української Католицької Церкви, укоронував ікону. З того часу відновлено відпустити, які колись відбувалися в Зарваниці.

На другому бічному вівтарі тієї церкви приміщена копія образу Розп'яття, яке також було в Зарваниці на тому самому місці. Перебуваючи в церкві Царя Христа в Філадельфії-Найставні, зростається враження, що ми в церкві Пресвятої Тройці в далекій, але близькій та дуже дорогій нашому серцю Зарваниці.

Молодший брат о. Василя, о. Мирон Головінський, колишній парох Вишнівчичка, не зважаючи на багато прикрих життєвих подій та старший

вік (80 років у 1977), виявився непохитним оборонцем прав нашої Церкви, її обряду й традицій, вірним її Патріярхові Йосифові, та прикладним душпастирем і громадянином.

Отець Мирон Головінський.

Як старшина австрійської армії перейшов він на початку листопада 1918 року на службу Україні, вступивши в ряди Української Галицької Армії. Із штабом III корпусу перейшов на Велику Україну, де чудесним збігом обставин вийшов живим із "чотирокутника смерті". Вернувшись до рідних Підгаєць, розпочав студії, спершу правничі, опісля богословії, та розбудовував громадське життя не лише в родинному місті, але теж у довколишніх селах. Від 1952 р. є парохом у Барнесборо (ЗСА). Не зважаючи на доволі великий відсоток парохіян-неукраїнців, його церква і парафія, як формою так змістом вдержує український характер.

Отець Мирон є щирим прихильником появи збірника "Підгаєцька Земля". Почесним Членом Комітету Підгаєчан та Меценатом Видавничого Фонду.

Отець денан Василь Яреман залишився в пам'яті Підгаєчан як взірцевий парох Іщова, а також як один із визначних виховників покоління між двома світовими війнами. Як душпастир.

а передусім як мислитель і проповідник, він з проповідальниці вчив парафіян вірності Богові та відданості рідному народові — Україні. Могила УСС-ів в Семинівцях ніколи не сповнили б свого призначення, коли б не Зеленосвяточні Поминки Поляглим з протипольськими проповідями о. Василя Яремана. Вправді такі проповіді потягали за собою високі грошові кари, що їх майже щорічно платив о. Василь польській адміністрації, але вони досягли свою ціль, бо свідомість селян, учасників маніфестації зростала з року в рік.

Ян декан зарваницького деканату о. Яреман втішався високим авторитетом і серед селянства, і серед духовенства. В часі Другої світової війни німецьке Гестапо запроторило його до концентраційного табору у Львові під занідом вихрежування жидів. У березні 1951 р. він прибув до ЗСА. Його початки на новому місці поселення були куди важчі ніж інших священиків, не зважаючи на те, що бл. п. Митрополит Константин

Почесного Комітету. Тепер на емеритурі, бо 12 січня 1978 р. йому сповнилося 92 роки життя. Живе в Ньюарку (ЗСА).

Зразком священика-патріота є уроженець Бокова о. крилошанин Львівської Напітули Василь Чопей. Він народився 20 лютого 1895 р. Ян студента його понесли до австрійської армії. В ранзі поручника вніе з перших днів листопада 1918 р. вилучився в акцію організування Української Галицької Армії. Зорганізувавши Першу Підгасцьку Сотню, він 20 листопада відійшов з нею на фронт під Львів. Був ранений на передмісті Львова під Пасесами. Коли виздоровів, його приділили до XI Бригади УГА отамана Шльоєра. Там зустрівся з полевим напеляном, о. Евстахієм Гайдуневичем, пізнішим прарохом і деканом міста Підгайці. В рядах УГА перебув до кінця Визвольних Змагань у 1920 р.

Богословські студії завершив у Львові, опісля як катехит навчав релігії в народних школах, потім у державній гімназії в Городну біля Льво-

Отець Василь Яреман.

Отець Василь Чопей.

Богачевський був його шкільним товаришем. Ян сотрудник парафії св. Івана Хрестителя в Дітроїті він дуже швидко з'єднав собі парафіян і громаду. Його проповіді та участь, хоч дуже обмежена, в громадському житті, привернули йому давній авторитет.

Отець Василь Яреман є одним із перших, що заохочував видати збірник "Підгасцьна Земля". Його між першими запрошено до складу

ва. Від 1948 року працював у різних парафіях Едмонтонської Епархії (Нагада). Про вірність о. Василя Блаженнішому Патріярхові Йосифові та його високим ідеалам свідчить фант надання йому почеси крилошанина Львівської Митрополії.

Отець Василь с не лише прихильником праці над збірником "Підгасцьна Земля", але й автором цінних статтей. Разом з дружиною Оле-

ною з Лежогубських є Меценатом Видавничого Фонду.

Отець крилошанин Микола Старух належав до високошанованих священиків у Підгаєччині. Його душпастирська праця, спершу як пароха Литвинова, а відтак Шумлян, була дуже успішна і для парафій, і для громади, бо він зумів об'єднати до спільної праці парафію і громаду. Властиво це було одне тіло з двома напрямками, релігійним і суспільним. Це видно було в тих громадах, де священик у неділю з проповідальниці в церкві, а опісля в читальні чи кооперативі кристалізував характер своїх парафіян. Для такого священика не було місця під атеїстично-

українця з глибокою вірою й широким національним світоглядом. Помер на 81 році життя, 21 листопада 1972 р., в Статен Айленд (ЗСА).

Отець Василь Дзиднора, народжений 30 травня 1896 р. в Заставцях, належить до тих, що в молодості зі зброєю в руках служили Україні. Був старшиною австрійської армії, а згодом як хорунжий УГА брав активну участь у Визвольних Змаганнях.

Середню освіту здобув у гімназії в Бржежан, богословські студії завершив у 1929 р. у Львові. Був рукоположений на священика Ісповідником Віри Кир Никитою Будка в 1930 р. Душпастирював спершу в Новосілці-Куті, згодом був

Отець Микола Старух.

Отець Василь Дзиднора.

комуністичною займанщиною. Тому о. Минола з родиною залишив у 1944 р. Підгаєччину. Через Австрію, Німеччину та Францію прибув до ЗСА.

Від 1952 року є він парохом у Милвилі, на південно-східному побережжі ЗСА. Втішається загальною пошаною не тільки в своїй парафії, але й серед багатьох літників, що приїжджають туди на вакації та з великою увагою слухають його глибоко-змістових проповідей.

Отець Євген Мацелюх, колишній парох Голгич, це непересічна постать. Обдарований Богом талантами письменника й проповідника, писав статті на філософські теми та залишив у спадщині збірку цінних проповідей на науково-релігійні теми. Ціле своє життя присвятив вихованню

парохом Старого Міста, відтан Носова. Ще перед срейськими свяченнями працював у таких повітових установах у Підгайцях, як Філія "Промісвіт", "Сільський Господар", "Рідна Школа" і належав до тих діячів, що стимулювали громадське життя в повіті.

До ЗСА прибув з дружиною Анетою в 1950 році. Переборовши ряд труднощів, обняв парафію в Пितсбурзі (ЗСА). Крім виконання душпастирських обов'язків, живо цікавиться суспільним життям, є вірним ідеї УНЦ та її першому Патріярхові, Благеннішому Отцеві Йосифові.

Отець Юліян Фіцалович, народжений в 1888 році в Швейкові, належав до "старої гвардії". Листопадовий Зрив застав його у Львові. Він

вернувся до Підгаєць, де в тому часі був співробітником, щоб включитися в організацію українського державного апарату. Він, мабуть, проводив присягу тим воїнам, що 4 листопада 1918 р. перейняли в Підгайцях владу від Австрії. Згодом був парохом у Котузіві, а відтан душпастиривав у різних парафіях Тереховельщини.

Невідгимим був о. Юліан для совєтської влади в Україні не лише як священник, але й як український патріот, тому вони вивезли його в далекі, холодні Сибір. Там перебув він повних десять років, і тільки часливим збігом обставин відістався з нього та переїхав до Канади.

Він співпрацював з Головним Комітетом Підгаєчан і написав незвичайно цікаві статті-споминок до збірника, зокрема майстерно описав своє рідне село Швейнів (сьогодні Трудоліубівка). До останніх днів свого життя був душпастирем у пансіоні ім. І. Франка в Торонті (Канада). Помер на 60 році священства, 31 жовтня 1976 р.

Отець Гліб Григорій Міхак, ЧСВВ, народився 5 жовтня 1887 року. Середню освіту завершив матурою в Руській Гімназії в Тернополі 1908 року. В тому ж році виїхав із Золотників до монастиря в Крехові. Богословські студії завершив у Римі, рукоположений на священника спискомом Діонісієм Нарядієм у Відні 3 листопада 1915 року.

Після студій на Львівському Університеті, о. Гліб виїхав 1920 р. на Карпатську Україну в цілі оновлення монастирів оо. Василіян. Згодом став протоконсультором ЧСВВ на Чехословаччину, Мадярщину, Румунію та Югославію. Був також канонічним візитатором Василіянських станиць у ЗСА, Канаді, Аргентині та Бразилії. Від 1923 року науково працює над Записками Чину св. Василя Великого, яких досі появилося понад 70 томів. Благородну працю продовжує надаліше в головному монастирі ЧСВВ в Римі, де постійно проживає.

Отець Лев Лазар Березовський, ЧСВВ, народився 17-го листопада 1868 року в Мозолівці. Середню освіту здобув в гімназіях у Бучачі і Станіславові. Теологічні студії завершив на університеті у Львові. На священника висвячений кардиналом Левом Сембратовичем 1893 року До монастиря Чину св. Василя Великого вступив 1896 року.

Редагував повних 14 років релігійний місячник "Місіонар". Протягом 13 років був ректором української Колегії в Римі.

З його письменницької творчості остався

сромний записник "Спогади", в якому поетично чернець поклав на папір свою глибокун любов до рідної землі, народу та його Творця Всемогучого Бога.

Ісромонах о. Лев Лазар Березовський, ЧСВВ, помер в монастирі у Глен Ков, біля Нью Йорку, (ЗСА) 27-го лютого 1952 року.

Отець Патріій Пащак, ЧСВВ, це протоігумен американської провінції оо. Василіян. Хоч народжений поза межами Підгаєччини, почувався гордим на своє походження. У майстерно опрацьованій розвідці до збірника "Підгаєцька земля" про знатний рід Пащаків у Боніві, звідни прибули його батьки, вназус на вилад праці цілого ряду провідних його постатей того роду в релігійне й суспільне життя народу.

О. протоігумен Патріій Пащак, ЧСВВ.

Отець протоігумен Патріій продовжує благородну працю своїх предків. Парафія св. Юрія в Нью Йорку, парафія св. Отця Миколая в Чикаго (ЗСА), парафія Непорочного Зачаття ПДМ у Дітроїті (Гемтрем) згадують працю о. Патріія.

Не можна поминути ще однієї шляхетної риси о. протоігумена: у часах такої скноплюваної ситуації для нашої Церкви, він опріділиив себе по стороні оборонців рідного обряду і традицій. Стоїть теж на позиціях патріархального устрою Помісної Української Католицької Церкви.

Отець Ярослав Княгиницький прибув до Підгаєць у січні 1931 р. як катехит на місце арештованого під час пацифікації у 1930 р. о. Михайла Блзовського. Був одночасно сотрудником парафії. Його многогранна праця як у парафії так і поза нею принесла багато успіхів.

Він зорганізував шкільну молодь у драматичних гуртках, відбував з нею щорічно прощу до Зарваниці, дбав і про її релігійне виховання, і про її національну свідомість. Угрюнів, що належав до парафії Підгайці, повин пам'ятатиме влад праці о. Ярослава в релігійно-національний розвиток села. Отець Ярослав так зумів об'єдна-

суспільної праці. Головно розбудовував братсько-допомогову установу "Провидіння". З підірваним здоров'ям працював оліся ревню в Ютиці для Церкви і Народу і там помер 6 квітня 1972.

Отець Ярослав Левицький, уродженець Богатновець, належить до священників молодшої генерації. Він закінчив гімназію оо. Василіян у Бучачі, а богословські студії у Західній Європі. Був рукоположений на священника Преосв. Мир Ізидором Борецьким, єпископом Торонта, в 1966 р Душпастирську працю почав у парафіях у Сарнії і Престоні в Канаді, а від 1969 р. с парохом у Голп (Канада).

Отець Ярослав Княгиницький.

Отець Ярослав Левицький.

ти до спільної праці всю громаду, що вже восени 1936 року в Угрюнів посвячено новозбудовану в гучульському стилі церкву св. Покрови.

Для прочан, що тисячами відвідували в літній час Зарваницю, о. Ярослав видавав часопис "Зарваниця" та організував показ фільмів "Життя, муки і смерть Ісуса Христа". Згодом, як парох Старого Міста вклав багато труду в розвиток парафії й громади. Сіллю в очах був о. Ярослав для польської адміністрації. На весні 1939 року запропорено його разом з послом О. Яворським, о. В. Масяном, Захарієм Сеною та іншими діячами до Берези Картузької.

У 1951 р. о. Княгиницький приїхав з родиною до Дітройту (ЗСА). Тут зараз вклучився до

Отець Ярослав, так само як його єпископ та більшість священників у тій єпархії, стоїть непохитно на становищі патріархального устрою Помісної Української Католицької Церкви та є вірним її Патріархові. В тому дусі виховує своїх парафіян у проповідях та при різних нагодах церковного чи громадського характеру.

Мабуть одним з наймолодших священників-підгаєчан є о. Роман Галадза. Маючи заледве 14 місяців, залишив рідну Білонкринію. Добре виховання одержав від своїх батьків, прикладних громадян, Теодосії й Михайла Галадзів. Учився в Малій Семінарії в Стемфордї, а богословські студії завершив у Семінарії св. Йосафата в Вашингтоні (ЗСА). Одружений, висвячений на свя-

щеника за дозволом Патріярха Йосифа, о. Роман доронить нашим рідним обрядом, старається застосувати його до обставин, вимог і потреб народженої в новому світі генерації. Тепер є парохом церкви у Велланд (Нанада). Крім праці в парафії, вчить української мови в українознавчій школі, веде хор та проявляє себе активно в громадській роботі тієї громади. Його дружина працює серед тамошнього жіноцтва, влаштовуючи різні курси (напр. вишивання), та провадить дитячий садок.

Отець Христофор Войтина, ЧСВВ, народився 1 березня 1930 року в Ішкові. Загальну освіту розпочав у рідному селі, середню в гімназії в Райне, Німеччина, а закінчив у Лайл, ЗСА.

До новітньої оо. Василіян у Мондер, Канада, вступив 1953 р., де розпочав студії св. Богослов'я. Їх завершив у Понтифікальній Семінарії св. Павла в Оттаві. Дияконські, а згодом священничі свячення отримав з рук Митрополита Ам-

Побіч душпастирських обов'язків, проявляється також у суспільно-громадському житті, зокрема в молодіжних організаціях.

На терені Великої Британії діяв о. д-р Антін Михальський. Народився 12 серпня 1924 р. в Гайворонці. Молодим юнаком вступив в ряди 1 Дивізії УНА. Якийсь час перебув у таборі інтернованих полонених у Риміні (Італія), після чого почав богословські студії в Римі й закінчив їх ступенем доктора Святого Богослов'я. Був рукоположений на священника Архисписном Іваном Бучном в травні 1951 р. Душпастирську працю розпочав у таборі українських переселенців у Трієсті.

У 1953 р. о. Михальський прибув до Англії. Спершу душпастирював в околицях Лондону, а від 1955 р. був парохом у Ноттінгемі. Був членом Єпископської Консисторії, президентом Подружнього Трибуналу, через 8 років був капеля-

Отець Христофор
Василь Войтина,

Отець д-р Антін
Михальський.

врозія Сенишина в Стемфордї, 1961 року. У 1963 році перенесений з монастиря св. Йосафата в Глен Нов до Нью Йорку на сотрудника в парафії св. Юра, де був одночасно катехитом і адміністратором парафіяльної школи. Від 1976 року є консультором у заряді Василіянського Чину Американської Провінції. У березні 1978 року став парохом церкви Чесного Хреста в Асторїї, ЗСА.

ном Спільні Української Молоді та членом редакційної колегії суміських видань. Крім душпастирських обов'язків, о. Антін займався науковою й публіцистичною працею. Його статті на церковні, філософські й суспільні теми появились в таких журналах і часописах: "Логос", "Наша Церква", "Визвольний Шлях", "Християнський Голос", "Українсьыз Думна", "Шлях Перемоги", "Свобода", "Слово Підгаєчан". Був членом ре-

данційної колегії збірника "Підгасцька земля".

Президія Союзу Українців Британії подала в "Українській Думці" таке: "Словняючи обов'язки пароха Ноттінгему, о. радник д-р Антін Михальський був для своїх вірних душпастирем, катехитом, виховником молоді, здібним організатором церковного й суспільного життя. За свій великий вклад праці здобув собі загальну пошану серед української спільноти в Англії". Отець Антін помер 6 вересня 1974 року в Ноттінгемі.

На найбільш віддаленому від України континенті, в Австралії, релігійне й громадське життя почалося в 1949 році, коли туди прибула хвиля української повоєнної еміграції. Згодом туди прибула теж невелика група наших переселенців з Югославії. Між ними чимало Підгасчан. Пізніше приїхав молодий священник-підгасчанин, о. Зенон Хорнавий.

Він народився 2-го травня 1936 року в Раківці над Стрипою. На весні 1944 року, в часі боїв над Стрипою, його родину виселено на захід. Молодий Зенон почав загальну науку в Німеччині, а богословські студії завершив у Римі. Єрейські свячення одержав з рук Владика Йоаннуса Сегеді 17-го грудня 1967 року. Після висвячення виїхав на душпастирську працю до Австралії.

Спершу о. Зенон працював у парафії в Мелборні, а від лютого 1977 р. в Джілонг. Виконуючи душпастирську працю, він також розвивав свій малірський талант. Справді по мистецьки розмалював новозбудовану церкву св. Покрови в Джілонгу. В міру своїх можливостей включується також в суспільно-громадське життя української спільноти в Австралії.

Отець Зенон Хорнавий.

Богослуження в церкві св. Володимира в Глен Слей (ЗСА). Від ліва: о. Микола Старух, о. Антін Нучма, о. Євген Мацелюх.

СУСПІЛЬНО-ГРОМАДСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ДІЯЧІ

Д-р Оленка Яворський належить до визначних провідних громадських і політичних діячів загальноукраїнського масштабу та сеньйором усіх суспільних діячів Підгаєчан. Народився в Котулові 25 березня 1896 р. Середню освіту здобув у гімназії у Бучачі. Університетські студії розпочав на Тайному Українському Університеті у Львові, студіюючи право. Після знесення бойкоту польських університетів, завершив свої студії ступенем магістра права на Кранівському Університеті.

Як поручник австрійської армії перейшов на службу Україні. В листопаді 1918 р. був співорганізатором української влади в Підгайцях. Згодом став поручником в УГА. Як сотник армії УНР визначився в багатьох боях. За участь у Зимовому Поході його нагороджено Залізним Хрестом. У 1944 р. вступив до 1 Дивізії УНА

Після Першої світової війни відкрив адвокатську канцелярію в Підгайцях і був відомим обопонцем українських політичних в'язнів, яких боронив звичайно безплатно. Крім професійної пра-

Окружний Аджутант. Був головою Повітового Відділу кружків "Рідної Школи", скарбником філії "Просвіти" та Комітету Будови Українського Народного Дому, головою Філії Т-ва "Сільський Господар", головою повітового комітету УНДО, два рази послом до Варшавського союму. За свою динамічну діяльність був кілька разів арештований польською поліцією за "зраду стану". Обидва рази в часі виборів, коли виходив послом, сидів у в'язниці. У 1930 р. став жертвою пацифікації, а в 1939 р. його запроторено до Берези Картузької.

Від 1948 р. живе з родиною в Канаді. Очолює УНДО у вільному світі. Є провідним членом різних суспільно-політичних установ, журналістом, гарячим прихильником консолідації на базі УНР. Є членом Почесного Комітету Підгаєчан, співробітником редакційної колегії збірника "Підгаєцька Земля", автором багатьох статей у ньому. Не зважаючи на свій висоний вік та підірване серцевими атаками здоров'я, він далі є активним у суспільно-політичному житті української спільноти у вільному світі.

Д-р Оленка Яворський.

Д-р Григорій Стецюк.

ці займався суспільно-політичним життям повіту. Зміняючи форму боротьби за українську державу, активно проявив себе в УВО, як Повітовий і

До провідних постатей Підгаєччини належав теж д-р Григорій Стецюк. Він народився 29 листопада 1889 р. Іспит зрілості склав у терно-

ільській гімназії, після того студював право на Львівському Університеті. У 1915 р. завершив університетські студії ступенем доктора прав. У Першій світовій війні "підіймав червону калину" з рядів УСС-ів, а згодом продовжував змаг за українську державу в рядях УГА. В половині 1923 р. відкрив адвокатську канцелярію в Підгайдах. Дуже швидко здобув собі ім'я здібного правника серед місцевих юристів. Був при тому відданим оборонцем-захисником українських політичних в'язнів перед польським судом.

Крім професійної праці включився активно в культурно-освітню роботу міста й повіту. Очолював Філію Т-ва "Просвіта" і був її головою до 1939 р. Мабуть не було такої читальні "Просвіти" в повіті, якою він не цікавився б, так само самоосвітніми гуртками. Належав до повітового провуду "Сокола", "Lyrie", "Сільського Господаря". Визначався красномовністю. Промовляв не лише на повітових з'їздах і святкуваннях, але й у багатьох селах повіту. Належав справді до тих, що стояли на чолі динамічного росту суспільного життя повіту. В тому теж чимала заслуга його дружини Галини з Прихетнів. Вона теж була активною в громадському житті повіту, зокрема в Союзі Українок, організуючи осередки СУ по селах.

Часи большевицького "визволення" в 1939-1941 рр. пережив д-р Стецюк на Лемківщині, а вернувшись, був головою Українського Допомогового Комітету в Бережанах. Від 1950 р. проживав у Чикаго. Не зважаючи на важку недугу серця, цікавився усіма проявами українського життя. Був членом Почесного Комітету Підгасчан та гарячим прихильником праці над збірником. Помер у Чикаго (ЗСА) 10 грудня 1971 р.

До суспільно-політичних діячів загальноукраїнського значення належав Осип Навроцький. Він народився в Голгочах, у священничій родині. 24 березня 1890 р. Середню освіту закінчив у гімназії в Березанях, а університетські студії на правничому факультеті Львівського Університету в 1913 р. Від юнацьких літ він до останніх днів свого життя безупинно працював для української визвольної справи. Як старшина УСС-ів вславився в боях над Стрипою. Згодом був сотником Української Галицької Армії. Після програнних Визвольних Змагань продовжував боротьбу за ті самі ідеї, як один із основоположників Української Військової Організації (УВО). Був генеральним секретарем Української Радикальної Партії,

директором видавництва "Червона Калина", головою Українського Допомогового Комітету в Криниць в 1940-42 рр., а в 1943 р. начальником канцелярії Військової Управи 1 Дивізії УНА.

У 1948 р. прибув до Канади і зразу включився в працю Комітету Українців Канади. Хоч у 1964 р. перейшов на пенсію, не залишав антивної діяльності як зв'язковий з видавництвом Української Енциклопедії; дієв теж у Публіцистично-Науковому Інституті. Був членом Почесного Комітету Підгасчан та щирим прихильником праці над збірником. Помер 6-го серпня 1972 р. у Вінніпезі (Канада).

Осип Навроцький.

Між громадськими діячами в Канаді провідне місце займає д-р Ярослав Нальба, ексекютивний директор КУН. Він народився в 1911 р. в Мозолівці. Середню освіту здобув у гімназіях в Березанях і Тернополі. Юридичний факультет закінчив на Львівському Університеті. Опісля продовжував студії на Лювєнському Університеті в Бельгії та завершив їх ступенем доктора на Українському Вільному Університеті в Празі.

Суспільну працю розпочав д-р Нальба ще в гімназії в Березанях і Тернополі. В роках війни 1940-44 був співорганізатором Допомогового Комітету у Краківі, опісля, у французькій зоні в західній Німеччині, став головою Зонального Представництва Українців перед французькими властями. Одночасно був адвокатом при фран-

цузьких воєнних трибуналах, також представником ЗУАДН. У 1950 р. прибув до ЗСА. До 1966 р займав різні провідні становища в українському суспільстві та в американській індустрії. Від листопада 1966 р. є виконавчим директором Комітету Українців Канади з осідлом у Вінніпезі, який об'єднує 30 українських громадських організацій і є офіційним речником українців перед Урядом Канади. Одночасно він є виконавчим директором Шевченківської Фундації, яка 1977 р. переступила мільон доларів власних фондів і стала bastiоном збереження і розвитку української культури й мови в Канаді.

Д-р С. Ярослав Нальба.

Д-р Микола Галій.

Д-р Микола Галій належав до провідної верстви загальноукраїнського значення. Був громадянином-державником. Народився в Боківі 7-го грудня 1892 року. Учився в гімназіях у Бережанах і в Перемишлі. Університетські студії завершив ступенем доктора філософії на університеті в Празі. Ще від гімназійних років розвивав свої таланти музики, співу та мистецького слова, виступаючи в різних хорах та театрах.

Кінець Першої світової війни застав Миколу Галія в районах Миколаїва над Чорним морем. В ранзі поручника австрійської армії прибув у половині листопада 1918 року до рідних Підгаєць та зразу включився в боротьбу за Українську Державу. Призначений Окружною Командою командантом міста Підгайці, спільно з О. Яворським,

пізнішим послом до польського парламенту, В. Чопесом, В. Головінським, пізніше оба стали священиками, та іншими організували військові відділи Підгаєць для оборони Львова.

У складі X-тої Бригади УГА пережив світлі й трагічні події Визвольних Змагань, включно з Чортківською офензивою, походом на Київ та полонених старшин УГА в Тухолі, переїхав до Чотиринутинном смерті. Відставившись з табору Праги на високошкільні студії.

В Чехословаччині, побіч живої активності в українській громаді, займався журналістикою, опрацював і видав об'ємистий твір "Геть маску",

в яному описував поневолення України більшовицьким режимом. Після загарбання мадярами Карпатської України 1939 року, д-р Галій збирав документальні матеріали, щоб згодом опублікувати цей напад.

З наближенням Червоної армії до Чехословаччини, д-р Галій переїхав до Ашафенбургу в Німеччині. Поселився в ситальському таборі. Там викладав англійську мову в українській гімназії, видавав таборову газету, а потім був головою того ж табору.

У 1950 році переїхав до ЗСА і поселився в Нью Йорку. Зразу включився до активної праці в українській громаді, зокрема в демократичних організаціях. Продовжував письменнично-журналістичну працю. Був членом редакційної коле-

гій журналу "Вільна Україна", поміщував свої статті в українській пресі, головню про штучний голод в Україні 1932-33 рр. У 25-ліття смерті Михайла Грушевського. 1960 року видав свій об'ємистий твір п. н. "Михайло Грушевський — вибрані праці".

Не надовго перед смертю жив в захисті для німеччин у Нью Йорку. Помер 2-го жовтня 1971 року. Похоронений на цвинтарі св. Андрія у Саят Баунд Брун, Н. Дж., ЗСА.

Інж. Василь Молодчин.

Представником тієї молоді, що в ронах ви ни виключилася в підпільно-революційну діяльність юнацтва ОУН, є інж. Василь Молодчин, народжений 20-го травня 1920 року в Голотчах. Його батьна, відомого в повіті суспільного діяча, НКВД арештувало при кінці 1939 року. Засуджений на смерть, він згинув у Вінниці 1940 р. Молодий Василь був учасником старшинської школи УПА в Карпатах. В липні 1944 р. будучи з чотою та заставі, після короткого бою з німецькою частиною був полонений і вивезений до концтабору в Німеччині, де застав його кінець війни.

Середню освіту здобув у Берхсгадені в Німеччині. Там вилучився в працю молодечих організацій. В 1948 році прибув до ЗСА. На Вейнському Університеті в Дітроїті завершив свою освіту ступенем інженера хемії. Тепер спеціалізується в галузі дослідів пластину і гуми.

Громадську працю на терені ЗСА почав як голова Студентської Громади. Потім був станичним Пласту, головою низни установ, зокрема Метрополітального Відділу УНКА. В 1972 р. наділено його почесною "Українця Року" Мишигену та південного Оутерію. Визначається красномовністю й глибиною думки, тому його радіопередачі втішаються популярністю серед слухачів Дітроїту й околиць. Влаштує дуж часто мистецькі виставки у веденій ним і його дружинною галерії "ЕКО". Є співорганізатором Головного Комітету Підгасчан та його головою з сзьмого початку.

Др О. Яворський серед Підгасчан з Нью Йорку й околиць на оселі "Верховина", 19-го вересня 1970 року.

Олекса Мостовий належав до тієї молоді, що в періоді між двома світовими війнами підносила культурно-освітній рівень населення Підгаєччини та формувала національний світогляд молодшого покоління. Народився він у Підгайцях 30 березня 1905 р., закінчив Державний Учительський Семінар у Чорткові, учителював у на-

Олекса Мостовий

родних школах. У 1933 р., працюючи в школі в селі Золочівна на Волині, відкинув вимогу польських властей змінити віровизнання; його звільнено з учительської посади без права відклику.

Вернувшись до рідних Підгаєць, він вклучився в громадську й виховну працю. Підніс свою музичну освіту в Музичному Інституті ім. Лисенка у Львові. Був диригентом хору в Підгайцях та в декількох селах повіту, секретарем Філії Т-ва "Просвіта", секретарем Повітового Союзу Кружків "Рідної Школи". Належав до провідних діячів Підгаєччини.

Береза Картузьна сплинула на короткий час суспільну працю Олекси Мостового. Вернувшись додому, він з ще більшим завзяттям продовжував її. НКВД ув'язнило його в січні 1940 р. та вивезло в північний Сибір до Норильська. Включений до II Корпусу Польської Армії у 1942 р. в Тегерані (Персія), перебув у ньому одиссею Другої світової війни. Здемобілізований у червні 1948 р. в Англії, переїхав до міста Малгари в Канаді. Там вклучився в церковне й громадське життя. І хоч формально перейшов на емеритуру, він даліше є активним у громадській праці. О. Мостовий є щирим прихильником Головного Комітету Підгаєчан, співпрацівником редакційної колегії нашого збірника та автором цінних статей.

Олекса Голуб'ян, народжений 30-го березня 1902 року в Горожанці. Загальну освіту здобув у рідному селі. Потім закінчивши сільсько-господарську школу в Миловані над Дністром, працював помічником повітового агронома у філії Т-ва "Сільський Господар" в Підгайцях.

Від ранньої молодості активізувався в "Просвіті", "Підній Школі" та молодечих організаціях. Провідний член спершу УВО, а потім ОУН. Був організатором суспільно-громадського життя не лише в Горожанці, але в цілій південно-західній Підгаєччині, тісно співпрацював з повітовим просвітянським організатором Іваном Даниловим та іншими діячами повіту. Арештований польською поліцією 1929 року. Вийшов з тюрми в Станіславові з підірваним здоров'ям. Важко паціфінований 1930 року ще більш занепавав на здоров'ю. На весні 1939 року був запроторений до Берези Картузької, де застав його упадок Польщі.

В скитальських таборах у Німеччині, а пізніше в Пінтсбургу, ЗСА, продовжував суспільно-громадську працю до останніх днів свого життя. Помер 2-го жовтня 1968 року.

ПРАЦІВНИКИ ПЕРА: НАУКОВЦІ, ПИСЬМЕННИКИ, ЖУРНАЛІСТИ, КОРЕСПОНДЕНТИ

Серед науковців підгасчан одне з передових місць займає д.р Тарас Гунчан, народжений в Старому Місті в 1932 р. Університетські студії завершив він у Фордгамському Університеті, а ступень доктора філософії одержав на Універ-

наукових журналах. Від 1974 р. є головним редактором збірника "Підгасцьна Земля".

Д-р Іван Головінський народився 25 вівтня 1927 р. в Зарваниці. Університетські студії завершив ступенем доктора психології. Є профе-

Проф. д-р Тарас Гунчан.

Проф. д-р Іван Головінський.

ситеті в Відні в 1960. Спершу був професором історії на Університеті Ратгерс в Ньюарку (ЗСА) і був головою його історичного відділу. Тепер є сенатором згаданого університету й очолює Інститут Східноєвропейських та Советських Студій. Є дійсним членом Наукового Т-ва ім. Шевченка та Української Вільної Акадамеї Наук, а також низки американських наукових установ.

Як науовець поклав собі за завдання популяризувати в науковому світі історію України, головню боротьбу українського народу за державність. Досі видав кілька поважних публікацій в англійській мові, як от двотомове видання "Україна і Польща в світлі документів", "Від Риги до Потсдаму" (розвідна про польсько-советські відносини), "Україна в роках 1917-21", "Російський імперіялізм", "Українська політична думка ХХ ст.". Крім того поміщує статті в різних

сатор Університету Ратгерс в Ньюарку (ЗСА). Є членом управи Наукового Т-ва ім. Шевченка, членом ПНУС при Гарвардському Університеті, членом Головної Пластової Булави та громадських установ. Співпрацює з різними американськими науковими установами. Є членом міжнародної редакційної колегії часопису "The Journal of Special Education", заслужений членом FAA MD, APA, ICP EPA, American Academy of Mental Retardation.

Поміщує статті та наукові розвідки в професійних журналах та в загальній українській пресі.

В іншій ділянці науки працює д-р Богдан Чопин, народжений 2 січня 1925 р. в селі Бенєва над Стрипою. Університетські студії завершив він ступнем доктора філософії. Є професором на Університеті Юта в Солт Лейк Сіті (ЗСА), до

завідує департаментом російської мови. Є членом НТШ та інших наукових і громадських організацій. Найбільше активний у Правописній Комісії, бо він мовник. Його поеми, в більшості на революційні теми, визначаються глибокою думкою й майстерністю. Бере живу участь у громадському житті, поміщує статті у професійній і загальній пресі. Як науковець належить до цілої низки американських наукових і професійних товариств. Виступав з доповідями на телевізії та в радіо. Для збірника "Підгаецька Земля" написав цікаві статті.

Марія Кузьмович-Головінська, письменниця, дружина о. мітрата Василя, розвинула свій пись-

Марія Кузьмович-Головінська, 1926 року.

менницький талан ще в ранній молодості. Вже у 1933 р. вийшла у видавництві "Мета" у Львові її "Вітренця", в 1935 р. "Вівчар", а напередодні Другої світової війни, у видавництві "Діла" появилася "Софія".

По за межамі України її твори появились в видавництві "Добра книжка" в Торонті (Канада),

яким керував Олександр Мох. Там появились: "Чічка" (1954), "Горбатенька" (1958), "Марія" (1962), "Полудни" (1965), "Осітні листя" (1966), "Лісовий голуб", "Зарваниця" (1973), незвичайно цікаві спомини п.н. "Чужиною" (1977), "Портрет" (1978). Кожну її книжку читається з насолодою. В цих творах описані іноді дуже прикрі події з людського життя, та мова авторки, перенесення героїв твору, а головне гарчача любов до свого рідного, приковують читача до книжки.

Коліс, ще в дорогій Зарваниці, Марія Головінська багато трудилася для парафії, працювала в громадських установах, зокрема для піднесення релігійного й національного світогляду жіноцтва. Тепер, далено від Рідної Землі, але для того самого і серед того самого народу вона продовжує творчу і громадську працю, зокрема в релігійних товариствах.

Стефанія Левченко народилася в Соснові 24 січня 1900 р. в родині о. М. Норитка. Закінчила учительську семінарію у Львові, згодом стала учителькою народних шкіл на Холмщині, та в коринній Польщі, опісля на західно-українських землях. Має письменницький талант, поміщує статті на загальні теми в українській пресі, зокрема майстерними описами побуту українського села в передвоєнних ронах. Тепер у Денвері, ЗСА, учителює в школі українознавства та є активною в церковних і жіночих організаціях.

Володимир Гаврилун мистець і поет, народився 1904 року в Зарваниці, де його батько о. Симеон був тоді парохом. За відомостями з архіву Академії Мистецтв у Кранові, Володимир Гаврилун був прийнятий до Академії 1924 року, в якій студіював до 1930, здобуваючи гарні осяги. Іспит здав з відзначенням 1930 року. У своїй поетичній творчості позначається чутливістю та глибокою думною.

Тепер живе в Монреалі, Канада.

Омелян Маногін належить до молодшої генерації. Народився в Зарваниці 7 грудня 1921 р. Університетські студії закінчив на Українському Вільному Університеті. Поміщує в пресі статті на громадські теми. Дуже вдалі його статті й вірші легкого жанру, сповнені гумору й сатири, що їх поміщує в гумористичному журналі "Лис Микита" під різними псевдонімами. Він є референтом інформації і преси в Головному Комітеті Підгаєчан.

Анна Головінська-Максимович.

Зовсім іншу поетичну творчість репрезентує Анна Головінська-Максимович (Г. Подольна). Вона народилася в родині о. Василя і Марії Головінських в Зарваниці 7 червня 1928. Тепер працює бібліотечницею в Філадельфії. Є активною в "Рідній Школі", Союзі Українок Америки та Пласті. В своєму доробку має понад 100 віршів, біля 20 поезій у прозі, та нариси й оповідання. В поемах "Газда" і "Йордан" виявляє глибоку ніжність та розуміння до людських переживань.

До молодших поетів модерністів належить Олег Юверно. Народився в Вазі, тепер живе в Чикаго (ЗСА). У своїй збірці віршів "Ескізи над Віддалю", виданій у 1966 р. Нью Йоркською Групою, та в другій збірці "Втеча", виданій у 1969 році, поет вводить читача у своєрідний світ, створює дивну атмосферу, а при тому заставляє до глибокої пригадує.

ЖУРНАЛІСТИ

Загально уванують ред. Івана Дурбана сеньйором журналістів-підгасчан. Він народився 20-го січня 1903 року в родині о. Савина Дурбана, пароха Новосілки-Ленцівки. Університетську освіту одержав у Львові. Став професійним журналістом у Львові в 1930-их роках і тепер є кореспондентом української преси у ЗСА, Канаді, Європі й Австралії.

Ред. Дурбан жив у різних околицях Галичини і таким чином познайомлений з історією, побутом та життям багатьох сіл і міст. Як один із найкращих знавців регіональних справ, є членом редакційних колегій багатьох регіональних збірників, одним із ініціаторів організації Підгасчан та членом колегії збірника, автором цінних статей.

Від ранньої молодости брав участь у громадській праці. Був учасником Визвольних Змагань в армії УНР, а від 1923 року членом УВО. Переслідуваний польською владою, був в'язнем Бригідон у 1923 р., танож сидів у тюрмі в Тернополі 1924 р. Є дійсним членом ЧТШ, секретарем Ко-

місії Регіональних Дослідів і Публікацій, членом СУНА, членом Ради для справ культури при СН-ВУ.

Іван Дурбан.

Мабуть одним з американських теренів професійним журналістом-підгаєчанином між двома світовими війнами був д-р Володимир Душник, народжений у Застав'ю біля Залозова.

Учився в гімназії в Березанях, а іспит зрілости здав у Львові. У 1932 році виїхав до Лювен (Бельгія) на університетські студії. Завершивши їх, виїхав до ЗСА, до старшого брата Євгена, де згодом, студіюючи на Колумбійському Університеті, здобув ступень магістра політично-міжнародних студій, а при тому студіював журналістику. У 1965 році здобув докторат ("магна кум лявде") на Українському Вільному Університеті в Мюнхені.

є редактором "Українського Квартальника", що їх видає УНКА. Є автором кількох книжок окремих історичних подій, а зокрема про нищення Української Католицької Церкви в Україні. Свої статті поміщує в загальній українській та американській пресі. Повних 30 років є членом Головної Екзекутиви УНКА та автором численних меморіалів, брошур та інших видань про боротьбу українського народу за державність. Брав участь у міжнародних політичних конгресах у: Мехіко Сіті, Лондоні, Ріо де Жанейро, Вашингтоні.

Д-р Роман Голіат народився 4 серпня 1921 р. в Старім Місті. Загальну освіту здобув у Підгайцях, гімназію закінчив у Березанях. Універси-

Д-р Володимир Душник

Д-р Роман С. Голіат

Від 1935-42 рр. редагував журнали: "Націоналіст", "Україна" та англомовний місячник "Тризуб", що їх видавала Організація Державного Відродження України. Був співредактором щоденника "Свобода" та головним редактором англомовного тижневика "Юкреїнен Віклі" (1959-1965). У 1940 році був співтворцем Українського Конгресового Комітету Америки.

В роках 1942-45 служив в американській армії. По війні працював у редакції американського католицького тижневика. Між 1948-57 був директором американської еміграційної комісії на Південну Америку. За його старанням понад 4,000 емігрантів з Європи й Ази були поселені в різні країни Південної Америки.

Від 1948 до 1970 року редагував англомовний "Український Бюлетень", а від 1957 дотепер

тетьські студії закінчив на Українському Вільному Університеті в Мюнхені в 1949 р. ступенем доктора права. Працює як асистент інженера в діяльній цивільній інженерії. Від 1950 р. є кореспондентом щоденника "Свобода". Поміщує статті в різних українських часописах і журналах. Спеціалізується в рецензіях чужомовних видань, головню польських і німецьких. Є автором багатьох статей на тему українсько-польських відносин. Написав: "Ідеологічні переміни самоврядування" (Мюнхен, 1949), "Коротку історію Українського Вільного Університету" в англійській мові (Нью Йорк, 1964). Є звичайним членом НТШ членом управи Спілки Українських Журналістів, активний в Українському Народному Союзі та інших суспільних установах.

Д-р Остап Сонольський народився 18 вересня 1925 р. в Завалові. Людина із широким світоглядом та глибиною думки. Він дописує до загальноукраїнської преси, заторкуючи в своїх статтях та есеях різні теми нашого громадянського й політичного життя. Це провідний громадський діяч східньої Канади зокрема Торонта. Голова КУН, заступник президента Етнічного Пресового Клубу, Голова Комітету Підгаєчан у Торонті, член багатьох установ.

Його дружина м-гр Зоряна Яворська-Сонольська учителька середніх шкіл, спеціалізується в красознавстві. Автор підручника географії для українських шкіл. Видає звукові фільми про українські звичаї, для навчання в школах. Поміщує статті в англійських шкільних журналах про методи навчання, зокрема географії. Її статті в збірнику "Підгаєцька Земля" на теми геології, географічного положення та населення Підгаєщини вказують на її глибоке знання теми.

УЧИТЕЛІ І ПРОФЕСОРИ ВИСОКИХ ШІЛ

Ціла низка професорів-підгаєчан викладає в америнанських та канадських університетах. Між ними д-р Зеновій Стельмах, народжений 1 вересня 1918 року в Золотниках, пізніше жив

участь у громадському житті. Від 1969 р. є секретарем Головного Комітету Підгаєчан та членом редакційної колегії збірника. Працює над перекладом старих архівних матеріалів.

Проф. Ярослав Комаринський народився у 1918 р. в Михайлівці. Університетські студії розпочав у Німеччині, а закінчив на Мишигенському Університеті в Ленсінг (ЗСА) ступнем донтора економії. Початково викладав на Університеті в Толідо, а тепер у Де Калб (ЗСА). Працює над різними економічними проблемами.

Ольга Зінь-Семенюк народилася в Божиківі в 1921 р. Студії в бережанській гімназії перервала через виїзд до Канади в 1937 р. Середню школу закінчила в Канаді, опісля студіювала на Університеті в Віндзорі та Квінз у Кінгстоні. Вчить у середній школі в Гаров (Канада). Є активна в суспільних установах Канади, зокрема в українських (Український Народний Союз, Союз Українок Канади, Церква св. Володимира в Віндзорі).

Євгенія Зінь-Фі народилася в Божиківі в 1930 р. До Канади прибула з батьками в 1937 р. Університетські студії закінчила на Мишигенському Університеті в Ен Арбор (ЗСА). Педагогічні студії відбула на Університеті в Торонті. Вчить у вищій школі в Емертсгурзі (Канада).

Проф. Михайло Зінь народився у 1928 р. в Божиківі. До Канади прибув з батьками в 1937 р. Університетські студії розпочав на Університеті в Віндзорі, а завершив їх ступнем донтора еко-

Д-р Зеновій Стельмах.

у Дубниках. Університетські студії почав на УТ ПІ в Німеччині, а закінчив у ЗСА ступнем донтора філософії в галузі хемії ґрунтів. Вже другий десяток років викладає хемію у паледні в Дітроїті. Є членом америнанських наукових і професійних товариств. В міру можливостей бере

номії на Мишигенському Університеті в Ленсінг у 1962 р. Вид видає на Університеті в Віндзорі (Канада). Від 1973 р. є деканом факультету економії. Є автором низки університетських підручників. Активний у наукових і професійних установах. Є співосновником парафії св. Отця Миколая і "Українського Села" в Емертсбурзі (Канада).

ЛІКАРІ, ДЕНТИСТИ

Сеньйором лікарів-підгасчан є д-р Григорій Явний, народжений 10-го лютого 1900 року. Довгі роки між двома світовими війнами був одним з Підгайців лікарем-українцем. Крім виконання своєї лікарської практики, якою здобув собі пошану серед мешанців міста й околиць, брав теж участь у громадському житті. Не було громадського почину в Підгайцях, до якого д-р Явний не причинився б.

Для нього не було місця під советською окупацією, і в 1944 р. він виїхав на захід, опісля до ЗСА. Від довгих років д-р Г. Явний є головним лікарем Українського Народного Союзу. В міру своїх спроможностей включається в громадську роботу та щедро піддержує її фінансово. Є членом Українського Лікарського Товариства та медичних америнанських установ.

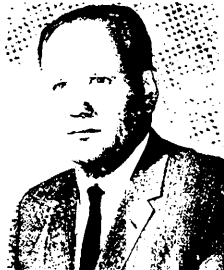
Д-р Василь Салая, народжений 21 січня 1929 року в Мунилові, закінчив медичні студії в ЗСА. Медичну практику веде у Філадельфії (ЗСА). Він бере активну участь у професійних товариствах українських і американських лікарів. Крім того є головою "Української Щадниці", членом управи "Менор Джуніор Каледжу", активізується в Пласті та в інших громадських установах. Є таном головою Комітету Підгасчан у Філадельфії і Добродієм Видавничого Фонду.

Д-р Теодор Бабій народився 19 березня 1850 року в Бурнанові. Медичні студії завершив на Віденському Університеті 1877 року. До 1905 року був директором лікарні у Відні. Помер 13 лютого 1927 року, похоронений на цвинтарі у Відні — Мелдінг, Австрія.

Д-р Олександр Стетневич це син колишнього судді в Підгайцях, бл. п. Володимира. Професійні студії закінчив у Німеччині. Живе з родиною в Чедем (ЗСА) і там веде лікарську практику. Постійно цікавиться громадським життям.

Д-р Павло Надзіевич, народжений у Золотниках 20 червня 1938 р., закінчив університетські студії в ЗСА. Спеціалізується в педіатрії. Живе в Чікаго (ЗСА) і там веде лікарську практику. В ранній молодості почав працювати в молодечих організаціях, зокрема в СУМА, і даліше там працює в міру своїх можливостей.

Д-р Дмитро Фаріон народився в Богатківцях. Загальну й середню освіту здобув на рідних землях. Університетські студії завершив доктором медицини. В Клівленді, де живе, вітається славою доброго лікаря. Є членом суспільних і професійних установ. Є активним в українському громадському житті.

Д-р Дмитро Фаріон.

Мабуть одним із наймолодших лікарів-підгасчан є д-р Володимир Бродич. Він народився 17 лютого 1941 р. в Вазі. З батьками виїхав до Німеччини, а згодом до Бразилії. Опісля приїхав на постійне поселення до Чікаго (ЗСА). Медичні студії закінчив в Іспанії. В Чікаго веде лікарську практику. Жваво цікавиться громадським життям.

Д-р Олена Фурда, народжений 22 липня 1936 року в Підгайцях-Голендрі. Початкову освіту дістав в рідному місті. Продовжував у Німеччині. Медичні студії завершив на Університеті

Вейн у Дітройті ступенем доктора медицини в галузі патології.

Від 1966 року працює разом з низкою інших спеціалістів в ділянці патології, а від 1974 року веде власну дослідну лабораторію в Ленсінг, ЗСА.

Передове місце серед стоматологів-підгасчан займає д.р. Антон Вітновський, народжений в Завадівці 1918 року. Перед виїздом на захід жив у Підгайцях. Поселився в Чикаго і там провадив стоматичну практику. Наленав до провідних діячів суспільного і церковного життя в Чикаго. Був головою Окружного Комітету Підгасчан та Добродієм Видавничого Фонду Помер 17 лю-

того 1978 року.

Д.р. Максим Зайоний, народжений 1-го лютого 1922 року в Соснові, закінчив стоматичні студії в Німеччині. Повернувся в Клівленді ЗСА і там працює. Суспільно-політичну працю почав ще як юнак. У 1939 році мусів виїхати на захід. Повернувся в Україну в рядах Українського Легіону. Згодом був активним у підпільно-революційній роботі. На терені Клівленду відомий як громадський діяч, зокрема в молодечих організаціях. Від перших днів зорганізування Комітету Підгасчан допомагав у його праці. Є головою Контрольної Комісії та Добродієм Видавничого Фонду.

АРХІТЕКТУРА.

Гідним українським представником архітектурного мистецтва в ЗСА є наш земляк, архітект Аполінарій Осадца, народжений 12 листопада 1916 р. у с. Волощина. Середню освіту здобув він у гімназії в Березанях. Від 1935 р. студіював архітектуру на Львівській Політехніці, при тому

цікавився малюванням та мистецькою фотографією. У 1941 р. завершив свої студії дипломом інженера-архітекта.

На весні 1949 р. прибув з родиною до ЗСА. Спершу працював у великих американських будівельних фірмах, згодом самостійно, втішаючись успіхами й іменем видатного архітекта. За його проєктами збудовано чимало величавих будівель, наприклад катедру св. Йосафата в Гартфордї, адміністративний будинок Університету Індіани, стадіон на 55 000 місць, спільно з арх. Ястремським 15-поверховий хмаросяг Українського Народного Союзу, церкву св. Юра в Нью Йорку. Архітект Осадца пленає чисто український архітектурний стиль, якого зразком є церква св. Володимира в Глен Спей (ЗСА).

Українській спільноті в ЗСА арх. Осадца також відомий як провідний громадський діяч. Він — член-основник і довголітній голова хору "Думка" в Нью Йорку, член журї та програмової комісії в Комітеті Будови Пам'ятника Тарасові Шевченкові в Вашингтонї, член Ради для справ культури при СКВУ, член дирекції Епархїального Музею в Стемфордї, колишній голова Громадської Ради в Глен Спей. Крім того він близький співробітник Головного Комітету Підгасчан, голова Товариського Суду, член редакційної колегії збірника та Добродій Видавничого Фонду.

Архітект Аполінарій Осадца

ПРАЦІВНИКИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Чолове місце серед музично-підгасчан займає композитор Іван Недільський, народжений у Золотому Потоді (Бучаччина) 25 липня 1895 р. Своєю композиторською творчістю розвивав у Підгайцях від 1925 до 1928 р. Завдяки його праці в Підгайцях процвітало співочо-музичне життя, а пізніше даше розвивалося.

Іван Недільський почав компонувати іде в молодому віці. Як хорунжий австрійської армії.

Серед виконавців вокального мистецтва провідне місце займає мр. Василь Кардаш, народжений 22 січня 1923 р. в Новосіцці. Музичну освіту розпочав на Рідних Землях, закінчивши курс диригентури в 1938-39 рр. Між 1945-1948 рр. студіював політичні науки. У 1964 р. завершив студії гуманістичних наук ступнем магістра.

Від січня 1965 р. В. Кардаш є мистецьким керівником ансамблів Осередку СУМ в Торонті

Іван Недільський.

М-р Василь Кардаш.

в полоні у Монте Кассіно (Італія), створив відомий твір "Засяло сонце золоте". Після війни студіював далі музику в Берлінській консерваторії, де й здобув диплом. Спершу працював у Підгайцях, а згодом у Станіславові в державній гімназії. Від 1941 р. був директором Державної Музичної Школи. Тоді створив найбільше своїх композицій. У Німеччині, в таборі в Байройті, написав Службу Божу. До ЗСА прибув у 1949 р. Від 1952 р. був членом дирекції та викладав теорію музики в Українському Музичному Інституті в Нью Йорку. Помер 5 червня 1970 року в Нью Йорку (ЗСА).

— чоловічого хору "Прометей", жіночого "Діброва" та оркестри "Батурин". Всі ансамблі стоять на високому мистецькому рівні та втішаються доброю славою серед української громади. Вони беруть участь у відзначеннях історичних подій, в різних з'їздах, святкуваннях, фестивалях в Канаді та в ЗСА. Відбули теж успішне турне по західній Європі. Їх репрезентативні виступи відбулися на ЕКСПО-67 та Олімпіаді 76 в Монреалі, також на радіо, телевізії тощо. Свій мистецький доробок залишають для майбутнього, записуючи виконувані твори на численних платівках. Найціннішим, мабуть, твором є Архирейська Служ-

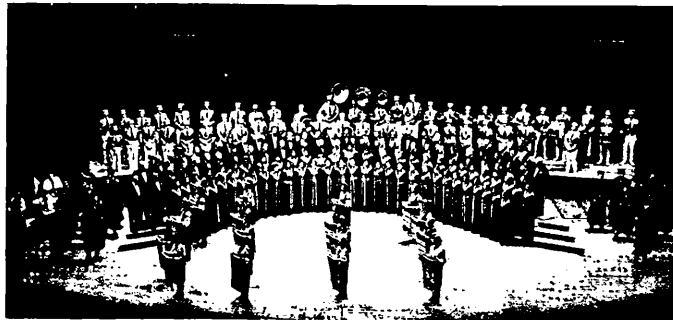
ба Божя з участю Патріярха Йосифа, Єпископа Ізидора та багатьох священників. У складі тих ансамблів є чимало Підгаєчан.

Мгр. В. Кардаш належить до цілого ряду наукових, професійних і суспільних установ. Є членом НТШ, членом-основником Онтарійської Ради Мистецтва і Хорової Асоціації, державних семінарів для диригентів в Судбурах і Торонті. Він член ініціативної групи відновлення СУМ-у поза межами України, виховник молоді, організатор самодіяльних гуртків. За участь у політично-революційній праці, весною 1942 року, німецьке гестапо запроторило його з батьком Іваном

соліст. Зорганізований ним у Торонті хор "Десна" складається в більшості з молоді, що знають Україну лише з оповідань. Винонувані хором народні пісні і класичні композиції є на високому мистецькому рівні.

Ярослав Сена народжений у Підгайцях 13 вересня 1909 року. Суспільно-громадський діяч, в'язень польських, совєтських та німецьких тюрем, таном Берези Картузної. Від ранньої молодости співав у хорах в Підгайцях. На еміграції співав-соліст Капелі Українських Бандуристів ім. Тараса Шевченка та багатьох різних хорів.

До окремої категорії співаків-солістів нале-

Ансамбль СУМ у Торонті: Жін. хор "Діброва", чоловічий хор "Прометей", духовий оркестр "Батурин".

і молодшим братом Михайлом до концтраційного табору в Авшвіці. Чудесним збігом обставин виїшов живий на волю, хоч з дуже підірваним здоров'ям.

Диригент Олег Хміль є лише з походження Підгаєчанином. Мати його народилася в Носові, батько в Соколові. Їх син Олег займає окреме місце в мистецьких і громадських кругах української спільноти. Він народився в Німеччині 1946. Загальні музичні студії завершив дипломом магістра на Мишигенському університеті в Ен Арбор, ЗСА. Змалку належав до співочих і танцювальних ансамблів. Тепер працює як диригент і співак-

жиль Володимир (Влодно) Ухач. Народжений 1920 р. в Керничнах. Учився в гімназії Рідної Школи в Рогатині, опісля в Березнах. Студіював архітектуру на Львівській Політехніці, при тому учився співу та видавав ноти.

Музичні студії продовжував у музичних академіях у Відні та в Мюнхені. Співав у хорі Баварської Державної Оперети та давав самостійні концерти. Живе в Тандер Бей у Канаді. Працює в урбаністичі. Співає українські народні пісні та класичні композиції й видає свої платівки. Багато вартісного матеріалу, з уваги на фінансові труднощі, очікує покищо видання

Співан-соліст **Ярослав Шур** з'єднав собі сичпатії Підгаєчан на Загальному З'їзді. Не лише серед Підгаєчан, але взагалі серед української спільноти втішається він іменем доброго співака. Народився в Голгочах, а від 1949 року перебуває у Вінніпегу, Канада.

Микола Кормелюк належить до таких діячів, що проявляються одночасно як у суспільно-політичному житті так само в культурно-музичному. Народився в Старім Місті 14-го серпня 1914 року. Середню освіту здобув у гімназіях в Бережанах. Абсолювент Української Богословської Академії у Львові. В роках Другої світової війни працював в Повітовому Союзі Українських Кооператив у Підгайцях. Активізувався в суспільно-громадських організаціях, зокрема в молодечих.

У ЗСА довголітній член головної Управи ООЧСУ. Педагог українознавчих шкіл. Дирігент мішаного хору в Байоні та чоловічого в Нью Джерсі. Тепер живе в стеїтї Мериленд, працює в Конгресовій Бібліотеці в Вашингтоні. При тому учитель в парафіяльній школі та дирігент хору в парафії Пресвятої Родина в Вашингтоні, ЗСА.

Василь Гураль втішався популярністю в музичному світі як гітарист. Народився 15-го квітня 1920 року в Горюжанці. Учився в гімназії в Станиславові, педагогічні студії здобув у Бучачі. Був вояком 1-шої Дивізії УНА.

Музичну освіту завершив у Музичному Інституті в Нарльсруге, в Західній Німеччині. Ви-

кладав музику в нлясі гітари в Університеті в Люїсвіл, ЗСА. Там помер 7-го вересня 1976 року.

Згадуючи деяких працівників музичного мистецтва, не можемо поминути молодих талантів, тобто тих, що народжені поза межами України, а своїми талантами позначаються в українському суспільному житті.

В намерній музиці позначається **Соня М. Стельмах**, народжена в Дітроїті 8 серпня 1960 року. Закінчивши музичні студії в Українському Музичному Інституті в Дітроїті, вона стала відомою в музичних колах.

Аномп'януючи Концертовому хорові при Вишній Школі ім. Бентлі в його турне по ЗСА, здобула належне признание.

До цієї категорії молодих належать також **Стефан** і **Ольга Шнафаровські**. Їхній батько, Петро Шнафаряський народжений в Соснові, як вояк УПА протидався на захід 1947 року.

Стефан, народжений 13 лютого 1956 року в ЗСА, розвиває свій музично-співочий талант від ранньої молодости. Тепер втішається марною співано-соліста. Влаштує самостійні концерти та виступає часто у суспільно-громадських імпрезах, виноуюючи їх вокально-мистецьку програму.

Ольга, народжена 27 листопада 1953 року, виявила свій талант у мистецтві слова. Її деклямації та мистецьке виголошування прози та поезії від кількох років стали невід'ємними частинами вокальних програм різних національних відзначень у громадах, зокрема на сході ЗСА.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

Серед сучасних українських образотворчих мистців позначається мистець-маляр Богдан Титла. Він народився 23-го березня 1928 року в Підгайцях. Загальну освіту розпочав у рідному місті, а середню завершив іспитом зрілості в гімназії в Ляндсгуті (Німеччина). Ступінь бакалавра мистецтва здобув в "Ситі Університі ов Нью Йорк" (ЗСА). Свій мистецький талант розвиває у всіх родах малярства (аквареля, олія, акриліна, й інше).

Спершу на збірних мистецьких виставках, а згодом на самостійних його праці здобули високі признання авторитетних мистців-малярів. Побіч мистецької творчості як маляр і графік, займається мистецьким оформленням літературних творів та різних видань, між ними також нашого збірника "Підгасцьна Земля". Він є членом Українського Мистецького Об'єднання та різних американських мистецьких товариств.

Помимо надміру професійних обов'язків, знаходить час на працю в суспільно-громадських установах, зокрема в пласті.

ПРАЦІВНИКИ В РІЗНИХ ДІЛЯНКАХ ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА

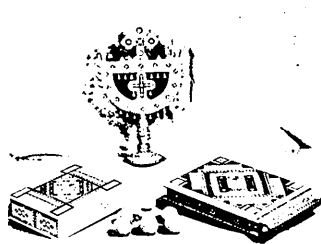
Кераміка, різьба, вишивна, писання — це галузі українського народного мистецтва, в яких чимало Підгасчан виявляють своє вміння. В кераміці виявляє своє знання та майстерність Тетяна Осадца (дружина арх. Аполінарія), про яку мистці і критики висловлюються з признанням. Ярослава Сена (Підгайці) влаштує успішно спільні та самостійні виставки кераміки. В інкрустованій різьбі замітний Дам'ян Стельмах (Буріанів), в мальованій різьбі — Дмитро Крутиголова і син Минола (Раковець).

Новою ділянкою мистецтва є ляльки-моделі — зразки української історичної і народної носі. Над ними працює Галина Паліж (Шніндерівна). Збірка ляльок, що належить до 81 Відділу Союзу Українок Америки, охоплює понад 50 зразків історичної і народної носі. На окремих виставках у ЗСА і в Канаді ця збірка здобула собі признання нашого загалу й належну оцінку з боку мистецьких нів.

Варто додати, що його дружина, Галина, позначається також непересічним таланом малярства. Вона спеціалізується особливо в релігійних іконах.

Богдан Титла.

Зразки різьби Дам'яна Стельмаха.

ПРАВНИКИ И ІНШІ ПРОФЕСІОНАЛІСТИ

Правники були рідкістю серед нечисленної української інтелігенції в діаспорі, особливо в роках до Першої світової війни і після неї. До таких належав Іван Басараб, перший адвокат-українець у провінції Алберта в Канаді.

Іван Басараб народився в Новосілці 1888 року. До Канади прибув молодим хлопцем 1904 року. Спершу поселився в Монреалі, а згодом переїхав до Вінніпегу, де у вечорі працював, а в день учився. Так здобув середню освіту та закінчив учительський семінар. Початково учителював, а пізніше був інспектором шітл.

Правничі студії розпочав на Манітобському університеті 1915 року. У 1919 році переїхав до Едмонтону, де завершив студії і відкрив адвокатську канцелярію 1922 року. У січні 1944 року іменований Федеральним урядом Канади королівським радником. Побіч адвокатської практики очолював цілий ряд суспільно-громадських установ.

В історії українців в Канаді Іван Басараб остався не лише захисником понривджених, але в багатьох випадках опікун потребуючих, зокрема фермерських родин на протязі 40 років, а при тому провідний суспільно-громадський діяч. Помер в Едмонтоні, 1-го лютого 1961 року.

Д-р Павло Бабій народжений 4 липня 1892 року в Бурнанові. Університетські студії завершив у Кракові двома докторатами (права і пол. наук). Працював юристом у Німеччині. Помер 26 листопада 1966 року в Мюнстер, Західна Німеччина.

До категорії висококваліфікованих професіоналістів належить д-р Конрад Насіян Кальба. Він є лише з походження підгасчанином, бо народився в Німеччині 1945 року, в родині д-ра

Ярослава Кальби.

Ейльський Університет закінчив (рум лядве) 1966 року, ступінь доктора осягнув на Філядельфійському Університеті. Від 1970 (на 25 році життя) викладав студійну галузь Планування Міст і Людських Комунацій на Гарвардському Університеті. Від 1973 року є основником і президентом фірми "Кальба Бовен Асошієтс" в Бостоні, ЗСА, для консультацій в ділянці комунацій.

Мабуть найчисленнішою групою підгасчан-професіоналістів у вільному світі є інженери. Шнода, що маємо замало даних про їхню працю для української громади. Слід згадати деяких, як от Борис Кеніш (Рановець), Дмитро Кулинич (Мужилів), Петро Голіят (Старе Місто), Олександр Пришляк (Заставче), Петро Пришляк (Заставче), Петро Салая (Мужилів), Євген Човган (Сільце), Євген Палла (Соснів), Стефан Пастернак (Мозолівка), Євгенія Монастирська (Завалів), інженер-геолог.

Богдан Білоус народився 1930 року в Равівці. Учився в гімназії в Бережанах, а фахову освіту завершив у Технічному Інституті в Чикаго, осягнувши диплом інженера механіки. Від 1974 року є основником і керівником фірми виробів частин для різних машин.

Окрема професія це економісти. Серед Підгасчан визначаються д-р Богдан Кеніш та інж. Петро Наконечний, обидва з Равівці.

Дуже важливу роботу виконує знавець фільмового мистецтва мгр. Ярослав Кулинич, народжений в Мужиліві. Він засвоїв собі повністю наймодернішу техніку фільмування та став справним літописцем доби, насиченого енергією життя української спільноти в діаспорі.

ЕДВАРД Р. ШРАЄР

В половині грудня 1978 року радіо, телевізій і преса принесла вістку, що Едвард Р. Шраєр, прем'єр Провінції Манітоба, іменованій Генеральним Губернатором Канади. Ця вістка викликала одушевлення серед українців Канади, а серед Підгасчан зокрема, бо відомо, що батьки новоіменованого Генерального Губернатора прибули до Канади з Підгасчини, німецької колонії Бекерсдорф (6 км. на північ від м. Підгайці). Звіздам привезли із собою немало українських звичаїв та українську мову, що згодом передали своїм дітям.

(Понинче поміщуємо в цілості комунікати Централі Комітету Українців Канади та фейлетон нашого широковідомого гумориста Ікера (Івана Керницького), які відносяться до високого посту Едварда Р. Шраєра.)

УКРАЇНСЬКУ МОВУ ВКЛЮЧЕНО В ІНАВГУРАЦІЙНУ ПРОМОВУ ГЕНЕРАЛЬНОГО ГУБЕРНАТОРА КАНАДИ

Достойний Едвард Р. Шраєр, новоіменованій Генеральний Губернатор Канади, після величавої церемонії його врочистого записання, дня 22-го січня 1979 року виголосив у Федеральному Парламенті в Оттаві свою інавгураційну тронну промову, в якій промовляв українською мовою поруч з німецькою і польською, в додатку до офіційних мов Канади: англійської і французької.

В минулих роках, деякі українські послі й сенатори в своїх інавгураційних виступах включали цитати в українській мові, для підкреслення їх національного походження, але цим разом сталося вперше, що Генеральний Губернатор країни побіч офіційних мов Канади промовляв українською, німецькою і польською мовами. В цей спосіб він віддав шану всім нащадкам, які не є англійського чи французького походження, і які становлять одну третю частину населення країни.

Достойний Е. Р. Шраєр промовляючи українською мовою, поруч німецької і польської, цитував відомі слова Сера Вілфріда Лоріє, визначного прем'єра міністра Канади з кінця 19-го і початку 20-го століття, який порівнював населення Канади до будівлі величавої катедри, в якій, як зацитовано в українській мові: "граніт залишиться гранітом, дуб — дубом, а мармур — мармуром, і з тих елементів я хочу збудувати могутню націю між народами світу".

В історії Канади ця подія відбулася янраз в дні Української Незалежності, яку в минулих роках Достойний Едвард Р. Шраєр щорічно шанував своїми проклямаціями в часі його 8-літнього урядування, як прем'єр Манітоби в Вінніпегу.

Комітет Українців Канади
Централа

Вінніпег,
1-го лютого 1979 року.

ДОСТОЙНИЙ ЕДВАРД Р. ШРАЄР ПІД ЧАС ЗУСТРІЧІ З КОРОЛЕВОЮ ЄЛИСАВЕТОЮ II ВШАНУВАВ УКРАЇНСЬКУ ГРОМАДУ КАНАДИ

Новоіменованій Генеральний Губернатор Канади Достойний Едвард Р. Шраєр, разом з дружиною, пані Ліліан, в днях 6 і 7 січня 1979 року, були гостями Королеви Єлисавети II на замку Сандрігам в Англії. З уваги на те, що ця офіційна візита відбувалася в часі Українського Різдва, Достойний Шраєр пригадав Королівській Родині, що українці в Канаді надалі зберігають свої традиції і культуру. Рівночасно пані Шраєр допомогла приготувати привезену з Вінніпегу українську кутю, яку подано до обіду, для відзначення Українського Різдва.

Вістку про цю подію подала СіБіСі на всеканадській програмі, а також її широко коментувала канадська преса. За цей вияв пошани української громади в Канаді Президія КУК висловила признання Достойному Е. Шраєрові та його дружині, пані Ліліан, пересилаючи їм в дарунок Кобзар Тараса Шевченка і твори Лесі Українки в англійській мові, в люксовій оправі.

Як відомо, батьки Достойного Е. Р. Шраєра прибули до Манітоби як німецькі переселенці з Західної України, і за родинною традицією Едвард Р. Шраєр поруч англійської, французької і німецької мов, свобідно говорить українською. В часі його урядування як прем'єра Манітоби, в його уряді було 4-ох міністрів українського роду: Б. Ганущак, С. Юзьів, П. Буртняк і В. Уруський.

Комітет Українців Канади
Централа

Вінніпег,
16-го січня 1979 року.

ВИШИВАНИЙ ГУБЕРНАТОР

Велике піднесення серед наших нападських земляків зробила вістка, що на щогорічній Українській "Маланці" у Вінніпегу генеральний губернатор Канади, Едвард Шраср, появився у вишиваній сорочці, а його дружина, пані Ліліян, у вишиваній блюзочці. В новітній історії України це, мабуть, вдруге стався такий випадок, що такий височий достойник із-за кордону обшанує в той спосіб нашу національну ношу. А початок зробив либонь архинязь Вільгельм Габсбург, що був деякий час командантом легіону УСС і носив вишивану сорочку, за що його охристили "Василем Вишиваним" (не мішати з колишнім союзним активістом, д-ром Василем Вишиваним, що не походить із Габсбургів, лише з Біброчного повіту).

Об'єднаних Націй. Цим, намуль, дуже зраділа маленька трілітня його влучечка, Таня, яка шобче по-українськи, як ластівочка! Вона сплеснула в рученятка і скрикнула:

— А мій дідо буде козан!

На мою скромну гадку, першими, хто повинен взяти собі добрий приклад з пана губернатора, мусіли б бути члени Головного Комітету Підгаєчан в Дітройті, з його головою, інж. В. Колодичном, на чолі. Це не є жадною таємницею, що батьки губернатора Шраєра походять з Підгаєцького повіту, точніше — з німецької колонії Беренсдорф, звідни й емігрували до Канади. Саме тому пан губернатор володіє українською мовою майже так само, як англійською та французькою.

Зустріч Нового Року на балі "Української Маланки" у Вінніпегу, Канада, 13-го січня 1979 року.

Від ліва: Дост. Едвард Р. і Ліліян Шраср, Стефанія і Ернест Щіцерські.

Сян, чи так, понва найвищого державного муна Канади у вишиваній сорочці, в той час, коли вдома відвічний лютий ворог стягас тані сорочки з наших поневолених братів, — мас свою мову і вимову. Довідуємось, що й канадський сенатор українського роду, достойний Павло Юзик, він же головний директор УНС для Канади, видобув з муферна свою вишиванку, в якій виступав нолись в УНО на різних концертах і театральних виставах, і повісив її зверху в шафі, шоб мати під руною, ноли поїде на сесію

Треба підкреслити, що в останньому часі наші анції, хочі і поволі, але впевнено посувають ся вгору. Бо прошу: Папа Римський говорить українською мовою, генеральний губернатор Канади — говорить, — а якби так ще наша дорога молодь на еміграції почала частіше її вживати, тоді ми могли б сміливо і з великими надіями глядіти в світле майбутнє!

Інер

"Свобода", субота, 24-го лютого 1979

СУСПІЛЬНІ ПРАЦІВНИКИ

Послившись у країнах вільного світу. Підгасчани активно включилися в суспільне життя. що його вже там застали. Віомон становить Англія й Австралія, де українських громад не було і де треба було організувати громадське життя від основ.

На терені ЗСА і Канади Підгасчани майже поголовно стали членами братської-забезпечених установ, як Український Народний Союз, Союз Українців Католиків "Провидіння", Український Робітничий Союз, Народна Поміч, та кількох менших у Канаді. Мабуть найбільше їх число є УНС, де й займають відповідальні позиції. Сеньйорною в цій групі вважасмо Стефанію Галичн (Гнильче), дружину бл. п. Дмитра Галичина, колишнього голови УНСопу.

Уляна Явна-Дячун, донька д-ра Г. Явного, народжена в Підгайцях у 1932 р., є від 1970 р. головним касиром УНС, а також касиром Центрального Українського Конгресового Комітету Америки Інк. Мирослав Нальба (Мозолівка) є головний радник УНС, так само Євген Репета. Головами окружних комітетів УНС є: д-р Осип Бойно (Торонто, Канада), мгр. Василь Ліщинецький (Клівленд ЗСА), Гіларій Папін (Міннеаполіс, ЗСА). У різних місцевостях ЗСА і Канади Підгасчани займають провідні пости в місцевих відділах, наприклад Григорій Гіна, Василь Добчанський, д-р Роман Голіят, Іван Пална, Михайло Сорона, Василь Папін, Петро Питель.

Мабуть найбільше число Підгасчан включені в роботу крайових і місцевих клітин суспільно-політичних організацій, в яких вони часто займають провідні пости. У ЗСА Михайло Фурда і Минола Зацухний; в Канаді мгр. Василь Нардаш і Микола Бартнів; в Англії Д. М. Гайва. Серед місцевих діячів у ЗСА визначаються Дмитро Сулима, фінансовий референт Головного Комітету, що від десятиків літ працює над вихованням молодих кадрів суспільних працівників; Юліан Івасьневич, Григорій Головна, це також члени Головного Комітету; Филимон Колодчин, Михай-

ло Івасьневич, Іван Машталір, Григорій Порохонько, Дмитро Мандибур, Василь Наум, Минола Гайпій. В Канаді відомий підприємець, член Головного Комітету, Володимир Кудла є активний у низці суспільно-політичних установ, також Осип Гнатинів, Михайло Даньків, Іван і Минола Фіголі, Микола Нащій, Петро Голіяд, Богдан Темнюк, Микола Лужба, Методій Нінах, Петро Кушнір.

У товариствах за Патріархальний устрій Помісної Української Католицької Церкви відомі із своєї активності: Ярослав Пастушенко, Григорій Нучма, Михайло Ригаїло, Ярослав Сиваник.

Для розбудови Українського Наукового Інституту при Гарвардському Університеті віддаю працює інж. В. Лагошнян.

КУПЦІ ТА ПРОМИСЛОВЦІ

Небагато купців і промисловців-підгаечан виїхало на еміграцію. Молодші вибрали це заняття тут і працюють доволі успішно в різних містах ЗСА, Канади й інших країн.

Ярослав Пастушенко (Мозолівка) це співвласник і управитель відомої крамниці "Арна" в Нью Йорку; Василь Крамарчук (Підгайці) має м'ясну крамницю в Міннеаполіс, Данило Бідяк (Рановець) — споживчу фірму в Торонті; Василь Лагошнян (Мозолівка) — крамницю місцевих товарів у Клівленді; Євстахій Заяць — крамницю домашнього приладдя в Вінніпезі.

Михайло Івасьневич (Сільце) від 1960 року веде власне столярське підприємство виробів комерційного і бюрового устаткування в Міннеаполіс (ЗСА). Мирон Гунчан (Старе Місто) є будівничим, Володимир Кудла (Боніків) має харчівню, Іван Кефор (Середне) — мав крамницю. Петро Шафаревський (Сосні), Василь Сікора (Мужилів) мають різні підприємства. Мгр. Василь Ліщинецький (Мозолівка) є власником бюро комерційної і промислової бухгалтерії системою комп'ютерів у Клівленді. Василь Драпан (Голендри) — пекарню у Порт Джервіс.

ВКЛАД ПІДГАСЧАН У РОЗВИТОК ОКРЕМИХ ГРОМАД

ГЛЕН СПЕЙ

У ЗСА, Канаді й інших країнах є громади, у яких Підгасчани відіграють, якщо не вирішальну, то важливу роль. Як приклад можна навести громаду в Глен Спей, у Кетснільських горах, в стейті Нью Йорк (ЗСА). При кінці 1950-их років у Глен Спей почали поселюватися Українці, голвно з Нью Йорну. Напочатку 1960-их років вирінула думка будови власної церкви.

У 1964 р. поселився в Глен Спей інж.-арх. Аполінарій Осадца. Він увійшов у склад церковного комітету, а з ним, сьогодні понійний, Григорій Гунчак та інж Петро Салаяк. Архітект Осадца виготовив безкоштовно план церкви та внутрішнього її устаткування, дзвіниці й брами. Над усім мав технічний нагляд. Будову почато в 1966 р., а рік пізніше, у ще недокінченій церкві, почалися Богослуження. Крім вищезгаданих осіб у склад комітету входили: д-р Богдан Кеніш, Павло Наконечний і Яним Салаяк. Згодом оформила

ся Громадська Рада з арх. А. Осадцою на чолі, а в її склад входили: інж. П. Салаяк, д-р Т. Гунчак, П. Наконечний, Я. Салаяк і М. Гунчак. У Глен Спей жило тоді коло 20 родин Підгасчан.

У 1973 р. громада в Глен Спей висунула двох кандидатів до міської ради в Ламберленд. Масовою участю українців у виборах (на 212 зареєстрованих голосувало 206) арх. Осадца став міським радним, а Г. Журавель податковим асером. Це було велике досягнення української громади в Глен Спей, до якого немало причинилися Підгасчани, зокрема, сьогодні на заль понійний, Богдан Бідняк своїми закликами у редакціону йому періодичну "Вісті Громадського Комітету Українського Села в Глен Спей", як теж у радіомовленнях. Немало труду для церкви й громади вклав пок. Григорій Гунчак, господар церкви від часу її побудови, аж до останніх днів свого життя. Помер у 1973 р.

Церква св. Володимира в Глен Спей.

УКРАЇНСЬКЕ СЕЛО В ЕМЕРСТБУРЗІ

Інший приклад це Емертсбург у Канаді, невеличка, мальовнича місцевість (6.000 мешканців), розташована над рікою, що відмежовує Канаду від ЗСА, напроти міста Дітройту. Українці почали оселяватися в Емертсбурзі в 1930-тих роках. До Другої світової війни там жили дві родини з Божинова — Олекса Зінь і Олекса Тяжкий. Після війни прибуло туди з Німеччини кілька родин з Божинова, а згодом приїхали деякі родини з Англії. Таким чином там поселилося понад десять родин Підгасчан.

Під кінець 1940-их років церковно-громадський комітет під головуванням Івана Брикси рішив придбати відповідну полісіть на будову майбутнього Божого храму й Народного Дому. У 1956 р. зорганізовано там відділ УНС ч. 504 і його названо "Золота Липа". Активізуючись у церковно-громадському комітеті під головуванням Олекси Тяжкого, Підгасчани досягнули своєї мети. Дня 5 червня 1962 р. посвячено набуту полісіть, яку названо "Українське Село в Емертс-

бурзі". Це біля 10 акрів саду з квітучими овочевими деревами. В ньому вілла знатного роду Рейнольдз. Велику залу у віллі перемінено на наплицю. Священники приїжджають із поблизу Вандзору. І знову, щоб мати щось божинівське, осередок майбутньої прарафії названо ім. св. Отця Миколая, якому була присвячена церква в Божинові.

Варто згадати, що на 21 членів-основників Українського Села було 10 Підгасчан, а саме (за списком у Пропамятній книзі): Богдан Осадца, Богдан Легкий, Ілько Вітран, Ярослав Легкий, Володимир Кудла (снарбник), Олекса Зінь, Любомир Тяжкий, Михайло Зінь, Олекса Тяжкий (голова), Іван Леськів. Згадані земляки далі продовжують свою активність у комітеті, щоб завершити розпочате благородне діло — побудувати Храм Божий і Народний дім, а на просторій площі у відповідній структурі примістити чудотворну ікону Матері Божої Зарваницької.

ПІДГАСЧАНИ В АНГЛІЇ

Відомо, що до Першої світової війни не було в Англії українців. Щойно в 1917 р. воїни-українці з 53-го полку піхоти австрійської армії, в боях в Італії, особливо над рікою П'явою, попадали в полон аліантських армій і їх перевозили до таборів полонених в Англії. Після війни не всі звільнені з полону воїни мали нагоду чи бажання залишитися в Англії. Все таки до Другої світової війни на терені Англії проживало кільканадцять українців (Пилип Нуьна з Рудник, А. Фурда з Голендрів). Напевно їх було більше, бо на цвинтарі в Шеффілд, на пам'ятниках, зустрічаємо українські прізвища.

Під час Другої світової війни німецьке командування перекинуло кілька відділів 1-шої Дивізії УНА, в яких було чимало Підгасчан, на західний фронт до Нормандії. У боях німецькі з'єднання попадали в полон до аліантів, а з ними і

воїни УНА. Опинившись в таборі полонених, українці, що знали про договір аліантів з СССР про репатріацію колишніх советських гороман,

Полонені воїни 1-шої Дивізії УНА з Завалова, в Риміні (Італія), перед виїздом до Англії

вступали до англійської й польської армій. По війні вони ставали вільними громадянами. Там біля 500 українських воїнів поселилося в Англії, між ними, за певними джерелами, коло 100 Підгасчан. Це найбільше число земляків з одного повіту на терені Англії.

Полонені воїни-підгасчани I-шої Дивізії УНА, в Ріміні, Італія, 1946 року.

В тому часі перебували в Англії частини польського війська з 1939 р., там само частини II Корпусу ген. Андерса, зорганізованого на терені Персії з полонених совстами воїнів польської армії, що переїхали туди з таборів полонених на Сибірі. Серед них було чимало українців вивезених на Сибір у 1939-41 рр. Вони скористали з того, що мали польське громадянство, включилися в II Корпус і так видістилися з совєтського заслання. По війні переїхали вони до Англії з

II Корпусом. У формаціях були українці, а між ними Підгасчани (О. Мостовий, М. Оніхрив, ма бути ще 5 інших).

На основуючих зборах у місті Единбурзі в днях 19-20 січня 1946 року вони поклали основи для створення Союзу Українців у Великій Бри-

Дмитро Маріян Гайва.

танії (СУБ). На 122 делегатів на цім з'їзді, принайменше одна третина були Підгасчани.

Найбільший вплив українців на терен Англії був у 1947-48 рр. Тоді перевезено полонених воїнів I Дивізії УНА з таборів у Ріміні (Італія). Із скитальських таборів у Німеччині виїздили до Англії самітні особи й бездітні родини. У третіх Загальних Зборах СУБ, 7-8 лютого 1948 р., взяло участь 312 делегатів, що репрезентували 21,262 членів. СУБ є найбільшою організацією україн-

Музично-співочий Ансамбль в Редінг, Англія. Мхст. керіван Марія Телюк (перша зліва).

ців у західній Європі. В ньому зосереджується більша частина громадського й політичного життя українців в Англії.

В Англії начислюють коло 500 Підгасчан. Вони влючилися в громадську працю в системі СУБ, займають нерідко провідні становища як у центральних так і в складових клітинах українських установ. Такі постаті, (сьогодні вже покійні) як о. др Антін Михальський та ред. Григорій Драбат, залишилися в історії українців Англії, як будівничі громадського життя. Так само Д. М. Гайва не обмежується в своїй громадській діяльності до самого міста Лондону, в якому постійно живе, але займає пости в управах крайових установ та діє на цілому терені, для всієї спільноти.

Підгасчани поселені переважно в таких містах: Лондон, Ноттінгам, Манчестер, Лестер і Брадфорд. Вони очолюють місцеві установи, батьківські комітети українознавчих шкіл, СУМ влючаються активно в релігійне життя парафій. В Лондоні й окрузі вирізняються своєю активністю: Д. М. Гайва, Б. Новбасник, Марія Кифор-Телюк, І. Джиджора, П. Широкий. Особливо замітна своєю культурно-мистецькою працею Марія Кифор-Телюк (Завалів) зорганізованими нею співочо-танцювальними групами, як "Легіт" при Об'єднанні Українських Жінок, та духовою оркестрою. Ці групи беруть активну участь у громадських святкуваннях і фестивалях.

В середній Англії, в Лестері, Ноттінгемі та в сусідніх містах діяльні: М. Яечник, М. Щупляк,

Танцювальна група "Легіт" в Редінг, Англія.

Музично-танцювальний ансамбль "Орлин" в Англії. Дмитро Парадюн — мист. кер.

П. Дюк, М. Медицький, І. Зорин, В. Лушан, В. Бобецький, М. Нунька. Ціла низка Підгасчан із згаданих громад беруть участь у відомому по обох боках океану хоріві "Гомін".

У північній Англії громадське життя зосереджується в Брадфордї та в довколишніх містах. Жваву діяльність проявляють там: В. Парфанюк, Б. Нашевна, Т. Лапчак, І. Жмуд, М. Гусан, В. Ноник, І. Райчук, І. Нисконлон, С. Середній, М. Гайдукевич, В. Зварич, В. Наконечний.

На терені Англії став відомим музично-танцювальний ансамбль "Орлик" під мистецьким керівництвом Дмитра Парадюка (Голгочі). Часті виступи "Орлина" на різних громадських імпрезах є доказом активного племання українського

музично-танцювального мистецтва в Англії.

Підгасчани не лише племнують українську пісню й танці, але й передають їх молодому поколінню, народженому поза межами України. Вони організують співочі й танцювальні гуртки, що виступають на громадських імпрезах. Зразком того може послужити співочий ансамбль "Конвалія" під мистецьким керівництвом Марії Юрків та її сестри Ольги.

Для наших земляків в Англії не байдужа справа видання збірника "Підгасчаня земля". Вони помагають розбудувати Видавничий Фонд. Досі біля 150 Підгасчан з Англії склали свої датки на Видавничий Фонд, між ними Марія Кифор-Телюк є Добродієм Видавничого Фонду.

Фрагмент із Здигу СУМ
в Ноттінгем, Духова оркестра
— Марія Телюк, кер.

Танцювальний Ансамбль в Англії.
Дмитро Парадюк — мист. кер.

ПІДГАЄЧАНИ В АВСТРАЛІЇ.

Українці-переселенці почали поселюватися в Австралії восени 1948 р. Перші церковно-громадські осередки почали діяти в 1949 р. Церковне й громадське життя треба було організувати від основ, тому воно не могло так розвиватися як у ЗСА чи в Канаді, тим більше, що економічні умовини на тому континенті є зовсім відмінні від інших країн. Все таки українці зуміли швидко й гарно зорганізуватися і громадське життя там тепер добре розвивається.

В Австралії є приблизно 80 родин Підгаєчан. Між ними є й ті, що в міжвоєнних ронах виїхали до Югославії. Вони помітно активізувалися в суспільному житті, зокрема в Днілонгу, де діє одиникий на цілу Австралію осередок Підгаєчан. Громада Днілонгу збудувала власну церкву в 1966 р., згодом парафіяльний дім і Народний Дім. Від лютого 1977 р. парохом Днілонгу є о. Зенон Хорनावий, наш земляк з Рівіця.

Австралійські Підгаєчани співпрацюють з Головним Комітетом Підгаєчан під проводом Сте-

пана Теплого (Соніцьчини), збираючи фонди на видання збірника. Біля 60 землянів склали свої датки на Видавничий Фонд.

Група Підгаєчан у Днілонг, Австралія.

Церква св. Покрови в Днілонг,
розмальована о. Зеноном Хорनावим

Комітети і Представництва

ЛИЦЕМ ДО РІДНОЇ ЗЕМЛІ

Довго перед створенням Головного Комітету Підгаєчан у 1969 р. на терені ЗСА існували і діяли комітети Підгаєчан з різними завданнями й цілями, а саме: "Любов" — Товариство Односельчан Гниловід, Комітет Допомоги Будови Повітового Народного Дому в Підгайцях та Товариство "Золота Лилка". Про Головний Комітет Підгаєчан та Комітет Допомоги Будови Народного Дому є окремі статті в збірнику, тому тут зупинимось над двома іншими комітетами.

ТОВАРИСТВО "ЛЮБОВ"

Т-во Односельчан Гниловід "Любов" засновано 12 січня 1919 р. в місті Сиракузи (стейт Нью Йорк, ЗСА). Це найстарше об'єднання Підгаєчан у вільному світі. До нього належали колишні мешканці села Гниловоди. Ціль його — допомогти громаді в рідному селі збудувати

власний Народний Дім. Місячна членська вкладка виносилася 50 центів. Першим головою товариства був Сильвестер Нашубинський, секретарем Павло Сумин, скарбником Лука Ніт. Сходинами товариства відбувалися в міру потреби. Прибутки з членських вкладок уможливили лише невелику допомогу громаді в Гниловодах. Коли Павло Сумин вернувся до країни, діяльність товариства була мінімальна.

У 1924 р. приїхав до Америки з Гниловід Антін Д. Бусько, а з ним ще двох інших односельчан. А. Бусько став секретарем товариства і його діяльність ожила. Крім збірки місячних вкладок намічено план праці, щоб таким чином зібрати більше фінансових засобів на допомогу країні. Незадовго вислано гроші на закуп площі під будову дому для читальні "Просвіти" в Гниловодах. У наступних роках товариство влаштує:

Антін Д. Бусько.

Товариство "Любов" в Сиракузах, ЗСА 1929 року.

ло переважно розвагові імпрези (пікніки), які приносили гарний прибуток. Крім більших датків на будову Народного Дому в Гниловодах, Т-во "Любов" призначило більший даток на оборону політичних в'язнів. Ці гроші переслано через Філію "Просвіти" в Підгайцях. До 1939 р. товариство переслало на згадані цілі понад 1.100 дол. На тодішні часи це була велика сума.

З вибухом німецько-польської війни зв'язки товариства з громадою в Гниловодах припинилися. Збудований в більшості фондами товариства Народний Дім замінено на сельбуд. Не лише назву Народного Дому змінено, але також назву цілого села на — Гвардійське. З бігом часу члени Т-ва "Любов" перенеслися в більшості у вічність. Досі є в живих лише 6 його членів.

Цю статтю оформлено на основі даних секретаря, Антона Д. Бусьна.

УКРАЇНСЬКЕ ДОПОМОГОВЕ ТОВАРИСТВО ОДНОСЕЛЬЧАН "ЗОЛОТА ЛИПА"

Часи економічного застою в 1930-их роках заторкнули також життя українських емігрантів у ЗСА. Тоді більше ніж коли-небудь перед тим, відчувалося потребу всякого роду допомоги, а фінансової зокрема. Це дало почин до зорганізування Українського Допомогового Т-ва "Золота Липа".

На основуючих зборах односельчан сіл Завалів, Середне, Заставче і Яблонівна, відбуutih 8 лютого 1931 р. в Нью Йорку, зорганізовано згадане товариство й надано йому назву рини, що пливе попри ті села. Вибрано управу в складі: Іван Бобецький (Заставче) - голова, Євген Білецький (Завалів) - секретар прот., Євген Душник

(Заставче) - фінансовий секретар, Дмитро Хакран (Заставче) - касир, Дмитро Бобецький (Завалів) - член та Дмитро Ронецький (Завалів) - член.

Схваленни статут вказував, що товариство є харитативно-допомоговою установою. Його членами могли бути лише колишні мешканці згаданих сіл. Вони були зобов'язані вплачувати 50 центів місячно і мали право користати з усіх благ установи. Фінансовою базою товариства були це товариські розвагові імпрези та відзначування історичних подій. Товариство мало коло 100 членів.

З фондів Т-ва приділяли допомогу членові в потребі. Хворому (непрацездатному) 6 дол. тижнево. Померлому членові купували хвіти, а родині виплачували 100 дол. посмертного. Крім того, в міру потреби, висилали фінансову допомогу до згаданих сіл на ведення культурно-освітньої роботи, головно у читальнях "Просвіти" та кружках "Рідної Школи". Шкода, що не залишилося більше записок з діяльності того шляхетного товариства, але видно, що згадані громади належно оцінювали допомогу, бо в кожній домівці "Просвіти" в Заваліві, Середнім, Заставчу і Яблонівці висіла світлина комітету "Золота Липа", якій громада завдячувала фінансову допомогу.

Через смертність, Т-во "Золота Липа" зменшилася до стану 43 членів. Тому вона не була спроможна виконувати статутних завдань. У 1964 р. фонди розподілено на церкву св. Юра в Нью Йорку та Український Народний Дім і на тому припинено його діяльність.

Цю інформацію подав Михайло Сулима

Товариство "Золота Липа"
в Нью Йорку 1931 року

ГОЛОВНИЙ КОМІТЕТ ПІДГАСЧАН

Про Головний Комітет Підгасчан є окрема стаття в збірнику "Підгасецька Земля". Тут, у хронологічному порядку, згадуємо його важливіші дії.

Організування наших земляків, а з тим діяльність Головного Комітету Підгасчан, почалася 2-го листопада 1969 року. Тоді в Дітройті, ЗСА, основано Ініціативну Групу, в склад якої увійшли: інж. Василь Колодчин - голова, Василь Па-

пін - містоголова й організаційний референт, д-р Зеновій Стельмах - секретар, Мирон Воронович - фін. реф., Григорій Норолишин - господарський реф., Ярослав Сена і Дмитро Сулима - зв'язкові на ЗСА, Олена Тянкий і Володимир Літинський - зв'язкові на Канаду. Завданням Ініціативної Групи було: скликати Конференцію і на ній основати Підготовчий Комітет З'їзду Підгасчан.

Головний Комітет Підгасчан. Від ліва до права, ряд перший: Ярослав Сена, Дмитро Сулима - фінансовий референт, Василь Папін - екз директор, інж. Василь Колодчин - голова, д-р Максим Задойнич - голова Нон Комісії, д-р Зеновій Стельмах - секретар Іван Палка - гол. комітету в Клівленді; ряд другий: Омелія Маногін - пресовий референт, Фіанмон Колодчин - член Контрольної Комісії, Василь Сікора, Григорій Голова, мгр Василь Ліщинський - організ референт, Володимир Кудла - господарський референт, Юлія Іваськівич.

У Першій Конференції Підгасчан в Клівленді, ЗСА, 21-го лютого 1970 року взяло участь біля 50 делегатів різних місцевостей ЗСА і Канади, які репрезентували Підгайці та 36 сіл повіту. Удні вибрано Головний Підготовчий Комітет у такому складі: інж. Василь Колодчин - голова, Дітройт, д-р Осип Бойко (Торонто) - містоголова, д-р Зеновій Стельмах (Дітройт) - секретар, Засиль Папінж (Дітройт) - керівник канцелярії і організатор, реф. Дмитро Суліма (Дітройт) - фін. реф., Омелія Макогін (Клівленд) - реф. інформації і преси, д-р Ярослав Кальба (Вінніпег), Ярослав Сена (Дітройт), Юліан Іваськевич (Пітсбург), мгр. Василь Ліщинський (Клівленд) і Володимир Кудла (Емерстбург) - члени. Справи редакції збірника доручено ред. Іванові Дурбанові (Нью Йорк). Вибраному комітету доручено: 1. Організувати місцеві комітети (осередки) Підгасчан у всіх країнах вісного світу. 2. Виготовити проект статуту. 3. Почати збірку матеріалів для збірника і фондів на його видання. 4. Складити Загальний З'їзд Підгасчан. 5. Видавати періодично бюлетень і через нього інформувати земляків про всі дії Головного Підготовчого Комітету.

Перше число періодика "Слово Підгасчан" появилось з датою 26-го квітня 1970 р. В ньому подано інформації про ті справи, що відносилися до організування осередків, збірки матеріалів та підготовки Загального З'їзду.

Дня 19-го вересня 1970 року на "Верховині" (ЗСА) відбувся З'їзд Підгасчан східних стейтів ЗСА. Його організував Комітет в Нью Йорку. На тому з'їзді, в повній співпраці та при участі членів Головного Підготовчого Комітету, створено редакційну збірку в складі: д-р Петро Гой - голова, Мирослав Кучма - секретар, проф. д-р Тарас Гунчан, Іван Дурбан, Богдан Титла - члени. Рішено також, в міру потреби, доповнити цей склад іншими. Намічений склад редакції затвердив Загальний З'їзд у Торонті.

У Загальному З'їзді Підгасчан в Торонті, Канада, 29-30 травня 1971 року взяло участь понад 600 земляків. В той час вийшли 17 місцевих комітетів (осередків). Для кожного учасника була виготовлена металева емблема, а 26 Добродіїв Видавничого Фонду (що зложили 100 дол. і більше) відзначено грамотою призначення і подяки. Тоді вже зібрано 5.000 дол. Прийнято статут та вибрано керівні органи. Патронат над комітетом обняв присутній на з'їзді Преосвящ. Ізидор Борецький, єпископ Торонта. Однодушно прийнято склад Почесного Комітету: о. мітр Василь

Головінський, о. дек. Василь Яреман, о. Мирон Головінський, д-р Олександ Яворський, д-р Григорій Стецюк, Володимир Стеткевич, сот. Осип Навроцький, Симон Кучма та Іван Нардаш. Вибрано Головний Комітет в такому складі: інж. Василь Колодчин - голова, Ярослав Пастушенко, Микола Бартнів, д-р Осип Бойко, Григорій Комаринський - містоголови, д-р Зеновій Стельмах - секретар, Василь Папінж - энз. директор, мгр. Василь Ліщинський - організатор, реф., Дмитро Суліма - фін. реф., інж. Петро Салая - заступник фін. реф., Омелія Макогін - реф. інф. і преси, Володимир Кудла - госп. реф., Ярослав Сена, Юліан Іваськевич, Григорій Головака, Наталія Клецов, Василь Сінора та інж. Олександр Пришляк - члени. Голови місцевих комітетів (осередків) визнано титулярними містоголовами. Контрольна Комісія: д-р Максим Задоний - голова, Філімон Колодчин - містоголова, Аніа Бойцун - секретар, Михайло Іваськевич і Петро Кушнір - члени. Мировий Суд: архітект Аполінарий Осадца, о. Ярослав Левицький, д-р Ярослав Кальба, Григорій Кучма і Микола Годіан.

На протязі літа 1972 року організувано на терені Англії 3 окружні комітети. В листопаді того ж року Д. М. Гаїва з Лондону відвідав Головний Комітет у Дітройті. На пленарному засіданні Головного Комітету присутнього Д. М. Гаїву запрошено на містоголову й доручено об'їзди Представництва Головного Комітету в Англії.

На засіданні редакції в Нью Йорку, 31-го березня 1973 року, д-р Петро Гой і Мирослав Кучма зрезигнували. Справи редакції, за ухвалою Головного Комітету з 27-го листопада 1971 року, перейняли: голова - інж. В. Колодчин і секретар - д-р З. Стельмах. В половині вересня 1973 року редакційним оформленням матеріалів займався проф. д-р Тарас Гунчан. На пленарному засіданні Головного Комітету в Торонті, 27 квітня 1974 року, запрошено д-ра Т. Гунчана на головного редактора збірника, а в склад переорганізуваної редакції увійшли: ред. Іван Дурбан, д-р Олександ Яворський, інж. Василь Колодчин, д-р Зеновій Стельмах, мист. Богдан Титла і Василь Папінж. Згодом запрошено Івана Керницького на технічного редактора, а місцевим оформленням збірника займався мистець Богдан Титла.

На початку 1975 року Головний Комітет перевидав чудотворну ікону Матрі Божої в Зарванці. Дня 5-го березня 1975 року Блаженніший Йосиф, Пагірїрх Української Помісної Католицької Церкви, поблагословив образ і поставив на

ньому свій патріарший автограф. Понад 800 його копій розійшлося по різних країнах вільного світу.

В процесі редакційного оформлення матеріалів до збірника виявилось, що таку велику кількість не прантично вміщувати в одну книгу. В половині вересня 1977 року вирішено, побіч збірника "Підгаєцька Земля" видати окрему книгу альбом "Мандрівка Землями Підгаєччини". Спрацювання тексту і нерівництво над оформленням фотоальбому доручено Василеві Папінкові. В серпні і грудні 1978 року заключено умови з друкарнею "Київ" в Торонті, яка має видрукувати обі книги.

Під кінець 1978 року в ЗСА, Канаді, Англії, Німеччині та Австралії діяли 24 осередки, що об'єднували біля 1,000 родин Підгаєчан. Понад 800 їх зложили кругло 37 тисяч доларів на Видавничий Фонд.

В грудні 1978 року появилос'я 18-те число періодика "Слово Підгаєчан". Його редагує колегія, за редакцію відповідає Василь Папін. Появляється книжковим форматом 16 - 32 сторінки два рази в році, тиражем 1,000 примірників. Його одержує нонна родина Підгаєчан у всіх країнах поселення, а також усі редакції українських часописів, нинішніх бібліотек та архівів.

МІСЦЕВІ КОМІТЕТИ І ПРЕДСТАВНИЦТВА ПІДГАЄЧАН

Згідно з прийнятим на Загальному З'їзді статутом, у місцевостях, де живе 20 і більше родин Підгаєчан, може діяти Місцевий Комітет з управою в числі 5-7 членів. У менших, може діяти Представництво з 1-5 членів. Усіх Комітетів і Представництв є 24. Вони виконали важливу роботу і лише завдяки їм Головний Комітет міг так успішно працювати.

Нью Йорк (ЗСА). Це найчисленніший осередок на терені Америки. В місті й околицях живе коло 150 родин Підгаєчан. Комітет організовано в грудні 1969 р. Першим його головою був Я. Пастушенко, секретарем М. Нучма.

Побіч організаційних і видавничих справ Головний Комітет зайнявся побудовою пам'ятника на могилі д-ра Миноли Галія, команданта міста Підгайці 1918 року. Проект пам'ятника виготовив безкоштовно арх. Аполінарій Осадца, а технічними справами займається окрема комісія у складі: Іван Кефор, Ярослав Пастушенко, арх. Аполінарій Осадца, пані Зеленська та інж. Петро Салая.

Емблема Підгаєчан

Комітет організував "З'їзд Підгаєчан Східних Стейтів ЗСА" 19 вересня 1970 р. на оселі "Верховина" в Глен Спей. У з'їзді взяло участь коло 200 земляків. На ньому вибрано нову управу в складі: д-р Петро Гой - голова, Мирослав Нучма - секретар. Комітет прийняв нову назву: "Комітет Підгаєчан Східних Стейтів ЗСА". Він мав координувати працю комітетів на сході ЗСА. У квітні 1972 р. вибрано управу з Я. Пастушеном, як головою, і м-р. Петром Наконечним - секретарем. Комітет вернувся до своєї первісної назви і обмивив свою діяльність до міста Нью Йорку й околиць.

Дітройт (ЗСА). Окружний Комітет у Дітройті зорганізовано 4 грудня 1969 р. Він об'єднав Підгасчан із стеїту Мишигон та південного Онтеріо в Канаді (Виндзор і Емерстбург). На цьому терені живе 92 родини Підгасчан. Крім того біля 20 родин не-підгасчан, завдяки Я. Базюкові, складає щорічно свої датки на Видавничий Фонд.

Управа під головуванням Мирона Воронновича та Філімона Фурди, секретаря, розвивала жваву діяльність. Зустрічі земляків з вокально-мистецькою програмою, "Підгасчанський Фестин", коляда, розповсюдження ікони Матері Божої Зарваницької — це праця комітету. Крім того, допомога Головному Комітетові у видаванні періодичного "Слово Підгасчан", збирання матеріялів до збірника — це праця згаданих вище голови й секретаря і таких членів як: Володимир Нудла, Марія і Ярослав Базюк, Михайлина Фурда, Марія Суліма, Анна Кошиловська і ін. Комітет є Меценатом Видавничого Фонду, на який слав понад 600 дол.

Гартфорд (ЗСА). Комітет у стеїті Коннентикат з осідном у Гартфордї засновано 22 травня 1970 р. Там живе 27 родин Підгасчан, що розпошені на великій території, тому й особистий контакт з ними утруднений. Голова осередку, Роман Сокольський, бере активну участь у збірці на Видавничий Фонд.

Балтимор (ЗСА). Оснований у травні 1970 р Комітет об'єднує 21 родин Підгасчан в місті й околиці. Голова Петро Войтович бере активну участь у збірці на Видавничий Фонд. Денільна земляків прислала матеріялі до збірника, а Михайло Захарнів успішно колюпортує образи Матері Божої Зарваницької.

Сіранюзи (ЗСА). Комітет зорганізовано 21 лютого 1971 р. Голова - Михайло Минитин, секретар - д-р Богдан Кміценевич, фінансовий референт - Богдан Бочан. Серед 30 ти родин Підгасчан комітет проводить збірку на Видавничий Фонд.

Окружний Комітет Підгасчан в Дітройті, ЗСА. Зліва до права: Анна Хміль, Марія Ковалішин, Мирон Вороннович - голова, Марія Базюк. Стоять: Ізидор Мелимука, Філімон Фурда - секретар, Борис Носович.

Бостон (ЗСА). Невслиний числом осередок є провідним у збірці на Видавничий Фонд. Голова осередку, Микола Гапій, зумів охопити збіркою не лише всіх Підгасчан у Бостоні, але й понад 30 не-підгасчан, які щорічно сладають датки на видання збірника.

Піттсбург (ЗСА). Підгасчани поселені на тому терені у віддалених від себе місцевостях. Тому голові осередку, Михайлові Кардашеві, не завжди вдавалися заплановані акції.

Клівленд (ЗСА). На заклик Ініціативної Групи з 10 листопада 1969 р. першим зорганізувався комітет у Клівленді, бо вже 22 листопада 1969 року До управи ввійшли: Іван Палка - голова, Омелян Маногін - секретар, мгр. Василь Ліщинський - фінансовий референт, Василь Сінора, д-р Максим Задойний та інж. Євген Палка - члени. Д-р Дмитро Фаріон, інж. Василь Лагошняк і Дмитро Стецик - Контрольна Комісія.

Управа комітету розгортає весь час живу діяльність. Там відбулася перша конференція Підгасчан дня 21 лютого 1970 р. Ініціатива коляди на Видавничий Фонд вийшла з Клівленду Там відбувалися зустрічі місцевих Підгасчан, фестивалі, щорічна коляда; збирання матеріалів до збірника теж входить у засяг праці комітету. На всіх зареєстрованих 45 родин — 42 родини щорічно складають датки на Видавничий Фонд. В Клівленді є 14 Добродіїв Фонду, які силали 100 до 400 дол.

Філадельфія (ЗСА). Обов'язки голови осередку сповняє д-р Василь Саян. Він тісно співпрацює з Головним Комітетом.

Вінніпег (Канада). Осередок зорганізованого в жовтні 1970 р. Головою вибрано д-ра Ярослава Кальбу, секретарем сотинка Осипа Навроцького. По смерті сот. Навроцького секретарем став Михайло Чемерис. В околицях живе 19 родин Підгасчан. З уваги на переважання працюю в КУК д-ра Я. Кальби, обов'язки голови осередку сповняє Микола Націй.

Брентфорд (Канада). Осередок оснований на початку 1970 р. Через чотири роки голова осередку, Григорій Нога, мав гарні успіхи у праці. По його смерті в жовтні 1974 р. обов'язки голови перебрав Михайло Диган, що старається продовжувати працю попереднього голови.

Саскатун (Канада). Осередок засновано 5 лютого 1974 р. Його головою є Михайло Ригайло, секретарем Ярослав Сиваник. Вони охопили збіркою на Видавничий Фонд усіх землянів у провінції Саскачеван. Надіслали теж матеріали до збірника.

Едмонтон (Канада). Осередок оснований на початку 1971 р. Його очолює Іван Стадний. Діяльність осередку достосована до обставин, головно в ділянці збірки фінансів.

Окружний Комітет Підгасчан у Клівленд, ЗСА Зліва: Омелян Маногін, секретар, Іван Палка, голова, Василь Сінора; стоять: Дмитро Стецик, інж. Євген Палка, мгр. Василь Ліщинський, фін. реф., д-р Максим Задойний, гол. Контр. Ком.

Чіаго (ЗСА). Черговим по величині є комітет у Чіаго, заснований 23 травня 1970 р. Він об'єднав коло 90 родин Підгаєчан. Датки на Видавничий Фонд сплаває щорічно 64 родини.

Головою комітету вибрано д-ра Антона Вітковського, секретарем дир. Володимира Данилюна. По смерті В. Данилюна, секретарем став Дам'ян Стельмах. Фінансовими справами відас справний ентузіаст нашої справи, Григорій Нучма. Він з повною посвятою організував разом з іншими членами комітету зустрічі, ширші земляцькі збори, "Підгасячню Просфору", щорічну коляду. Завдяки його праці в Чіаго розійшлося мабуть найбільше образів Матері Божої Зарва-

ваницької. Великою активністю визначилися теж його дружина Анна, Филімон і Анна Колодчин, Ореста Тиха-Яримович, Дам'ян Стельмах, Михайло Сорока й інші.

Асторія (ЗСА). Цей наймолодший комітет засновано 25 листопада 1975 р. Його голова — Василь Наум, а члени: Петро Бурин - секретар, Йосиф Марнуш - фінансовий референт, є активні головою у збірці на Видавничий Фонд

Іонієрс (ЗСА). Голова осередку, Петро Шнафаровський, має гарні успіхи у своїй праці. Зокрема у збірці фондів, матеріалів до збірника та кольпортажі образу Матері Божої Зарва-

Окружний Комітет Підгасчан у Чіаго, ЗСА. Зліва Ореста Тиха-Яримович, Дам'ян Стельмах, секретар; другий ряд: Григорій Нучма, фін. реф., Михайло Сорока, Петро Жибан. Відсутні: д-р Антон Вітковський, голова, Филімон Колодчин, гол. Кон. Ком.

Комітет Підгасчан в Асторії, ЗСА. Зліва: Петро Бурин, секретар, Марія Подоляк, Василь Наум, голова. Стоять: Йосиф Марнуш, фін. реф., Михайло Сіра, член.

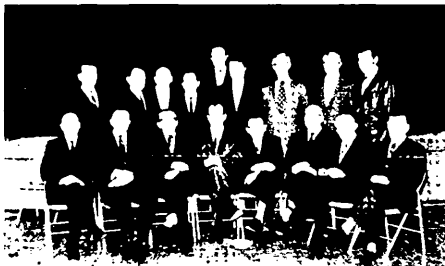

Група Підгасчан у Іонієрс, ЗСА. Першим зліва: Петро Шнафаровський, представник

Міннеаполіс (ЗСА). Комітет організовано в січні 1970 р. Він став одним із найбільш активних на терені ЗСА. В Міннеаполіс і Сейнт Пол живе 43 родини Підгаєчан, і майже всі складають датки на Видавничий Фонд, між ними два Фундатори — Марія і Михайло Іваськевич та Михайл Чемерис, що зложили поперх 1000 дол

конне, а крім того 12 Добродіїв.

Комітет займався організуванням земляцьких зустрічей, "Підгаєцького Свяченого", коляди. Крім голови, Михайла Іваськевича, живу активність проявляють: Гілярій Папіж - секретар, Іван Машталір - організаційний референт, Михайло Свінцицький, Дмитро Мандибур і ін.

Комітет і частина Підгаєчан в Міннеаполіс, ЗСА. Зліва, ряд перший: М. Яворський, М. Свінцицький, Іван Машталір, орг. реф., Михайло Іваськевич, голова, Гілярій Папіж, секретар, О. Колодницький, В. Крамарчук, Д. Гусак, члени

Свячено Підгаєчан у Міннеаполіс, ЗСА, 6-го травня 1973.

Торонто (Канада). Це найбільший осередок в Канаді. В місті й околицях живе коло 120 родин Підгасчан. Комітет зорганізовано в січні 1970 р. Першим головою був Микола Бартків, секретарем Анна Бойцун. Комітет розвинув живу діяльність. Успіх Загального З'їзду слід завдячувати управі цього комітету та його співробітникам.

На Загальних Зборах, 23 квітня 1972 р., головою комітету вибрано д-ра Остапа Сокольського. Майже всі члени попередньої управи

ввійшли до нової. Праця комітету була дуже успішною. Зустрічі, наради, коляда серед наших земляків, "Підгасцьне Свячене", збірка матеріалів до збірника та фондів на його видання — все це входило в обсяг діяльності комітету. До її успіхів причинилася жертовна праця таких земляків як: д-р Остап і Зірна Сокольські, Анна Бойцун, Параня і Володимир Закалужні, Анна і Остап Пенельні, Петро Голіяд, Степанів Радевич, Володимир Гусак і ін.

Комітет і частина Підгасчан у Торонті, Канада. У першому ряді, зліва: третій д-р Осип Бойко, шостий Петро Сокольський, д-р Олекса Яворський, країнні о. Юліян Фіцалович. У другому ряді: зліва четверта Анна Бойцун, секретар, передостанній д-р Остап Сокольський, голова.

Свячене Підгасчан у Торонті, Канада, 28 го квітня 1974.

Монтреаль (Канада). Комітет, оснований 13 серпня 1970 р., належить до найбільш активних. У перших роках влаштовував земляцкі зустрічі, товариські імпрези, відвідини з колядою. Це одинокий комітет, що збірною на Видавничий Фонд охопив 90% земляків у Монтреалі. Його успіш-

ну працю слід завдячувати активності голови. Методія Кінаха, Зенона Мандзія - секретаря, Петра Кушніра, Степана Пастернака, Осипа Цяли та їх дружин Катерини Іванило і Станислави Гіряк.

Комітет і частина Підгасчан у Монтреалі, Канада, 1976 року. У першому ряді від ліва: П'яво Репецький - касир, Зенон Мандзія - секретар, Методій Кінах - голова, Петро Кушнір - орган. реф., Стефан Пастернак - гол. Контрольної Комісії. По правому боці — дружини.

КОМІТЕТИ ПІДГАСЧАН В АНГЛІЇ

До загального З'їзду лише декількох Підгасчан вдержувало контант з Головним Комітетом. Після з'їзду зрослося їх шораз то більше. Виникла потреба організувати окремі середни. Організуванням їх зайнявся Д. М. Гайва.

Брадфорд. Перший окружний з'їзд Підгасчан в Англії відбувся у Брадфорді 18 червня 1972 р. при участі 60 осіб. На ньому основано Комітет Підгасчан Північної Англії. До управи ввійшли: Богдан Кашевна - голова, Володимир Парфанюк - секретар, Теодор Лалчак - фінансовий референт, Василь Намонечний, Іван Рاینчук та Іван Жмудь - Контрольна Комісія.

Лестер. На зустрічі Підгасчан у Лестері, що відбувся 1 жовтня 1972 р., зорганізовано Комітет Підгасчан Середньої Англії. До управи ввійшли: Михайло Дюн - голова, М. Медичний - містоголово, Михайло Ясчний - секретар і фінансовий референт, П. Середний - член. Контрольна Комісія: М. Гуньна, В. Луцка і О. Боднар.

Лондон. Комітет Підгасчан Південної Англії оформлено на зустрічі в Лондоні 8 жовтня 1972 року. До управи вибрані: Д. М. Гайва - голова, Богдан Новбасник - секретар, Василь Бобецький - фінансовий референт. Контрольна Комісія: Петро Гусан та Іван Джиджора.

З'їзд Підгасчан у Брадфорді, Англія.

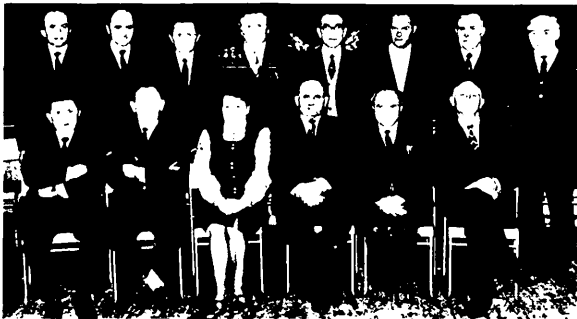

Зустріч Підгасчан у Лестері, Англія.

ПРЕДСТАВНИЦТВО ГОЛОВНОГО КОМІТЕТУ ПІДГАСЧАН В АНГЛІЇ

При кінці листопада 1972 р. Д. М. Гайва відвідав Головний Комітет Підгасчан у Дітроїті. Тут він основно познайомився з його працею й проблемами та взяв участь у пленарному засіданні, на якому запрошено його до Головного Комітету, як містоголову. Йому теж доручено обняти представництво Головного Комітету на Англію з метою скріплювати й координувати працю зорганізованих там осередків.

Підгасчани в Англії виявили повне розуміння ваги збірника "Підгасцька земля". Гармонійну співпрацю осередків координувало Представництво, що тісно співпрацює з Головним Комітетом. Спершу відбулися зустрічі й наради, а згодом збірні грошей та матеріалів до збірника. Майже кожна родина в Англії має в себе образ Матері Божої Зарваницької. До Видавничого Фонду вплинуло з терену Англії коло 4.000 дол.

Комітет і частина Підгасчан округи Лондон, Англія. Ряд перший з ліва до права:
Василь Бобецький - скербник, Д. М. Гайва - голова, Марія Кефор-Телюк, Іван Динднора,
Петро Гусак, Богдан Новбасник - секретар.

НАШІ ПРИХИЛЬНИКИ

У 1970 році Підгасчани почали організувати в різних містах ЗСА та Канади місцеві комітети, як клітини Головного Комітету Підгасчан. Багато Підгасчан до того часу активізувалися в місцевих громадських установах і тому вже з певним досвідом проявляли неваву діяльність зорганізованих осередків, підкреслюючи при тому свою регіональну ідентичність. Вони звертали на себе увагу інших, які з бігом часу ставали

вартісними прихильниками зорганізованих Підгасчан. Вони бували на земляцких зустрічах чи інших імпрезах, що влаштовував осередок, набували копії чудотворної ікони Матері Божої в Зарваниці, читали "Слово Підгасчан" та склали свої датки на Видавничий Фонд. Їх жартома називали "адоптованими підгасчанями". Це були люди з різних прошарків нашого суспільства.

Одною із найважливіших постатей серед цих прихильників є всім нам відомий письменник-гуморист Іван Керницький-Інер. Він належить до рідкісних у нас письменників-гумористів і від ряду літ займає серед них передове місце.

Він народився 1913 року в Суходолі, Бібичьного повіту, як сам про це говорить при злих нагодах. До Другої світової війни працював у видавництві "Українська Преса" Івана Тиньра у Львові. Був співредактором часописів, що видавало це видавництво, а зокрема гумористичного журналу "Комар". Від ранньої молодости пише фейлетони під псевдонімом "Гзимс" та "кер". Про його творчість говорить немалий письменницький доробок як: "Мій світ" (1938), "Село горить" (1940), "Гуморески" (1947), "Пелетні птахи" (1952), "Нороль стрільців" — п'єза (1943), "Герой передмістя" (1958) і багато ших. Тепер поміщує свої фейлетони у "Свободі" та іншіх пресі. Є співредактором гумористичного журналу "Лис Микита". Від ряду літ вивився справжнім прихильником Підгаєчан. Його

запрошено до редколегії збірника "Підгаєцька Земля", як технічного редактора, а також є співредактором цього ж фотоальбому.

Іван Керницький-Інер.

ПО АВТОРА

Василь Папіж народився 14-го січня 1919 р. Старім Місті. Загальну освіту розпочав у рідній місцевості, продовжував в Підгайцях, Березанах і в Німеччині, а доповнив вже в Дітройті, СА, закінчивши Технологічний Інститут.

В молодості працював в кооперації. В роках війни здобувши належні кваліфікації, учителював в народних школах. Цікавився суспільно-ромадським життям, етнографією та розвивав ахил до журналістики.

Під час "великого сходу" 1944 року залишив ідні землі. У 1949 р. поселився з дружиною Гаєю в Дітройті, ЗСА. Зразу вклучився активно в успішно-ромадське життя займаючи відповідні пости в управах установ. При тому розвивав свій талан дописуючи до української преси, зокрема до "Свободи", якої був кореспондентом.

Він є одним із ініціаторів та співосновників оловного Комітету Підгаєчан. Від Загального їзду 1971 року є езенкутивним директором Гоовного Комітету, відповідальним редактором еріодика "Слово Підгаєчан" та членом редколегії збірника "Підгаєцька Земля".

Текст альбому упорядник опрацював на основі власних спостережень та описах сіл багатьох авторів. Світлини в альбомі є власністю численних Підгаєчан, що їх дали до використання.

Василь Папіж.

Підгаєчани в пресі і карикатурі

ПІДГОТОВЛЯЮТЬ З'ІЗД ПІДГАСЧАН

Підгасччина належала колись до найсвідоміших повітів у Галичині. Ще даліше до 1-ої світової війни просвітанська активність охоплювала майже всі села повіту. Зокрема соціалістичний рух захоплював молоді, яка згодом заповнювала ряди УСС-ів та УГА. В повосних ронах швидко відновились діяльність читальні "Просвіти", організувались кружки "Рідної Школи", "Сільського Господаря" та сильно розвивалась кооперація. Зростом свідомости населення була затривожена передвоєнна Польща. Злої пам'яті пацифікація у 1930 році мала за ціль знищити цей динамічний просвітанський рух. Тоді Підгасччина потерпіла більше як інші повіти, від сваволі карних експедицій поліції та війська.

Пацифікація, що не лише не зламала динамічного росту свідомости, але навпаки, збудила сильну реакцію населення. Побіч посиленого просвітанського, рідношільного та кооперативного руху зростали після УВО, кадри ОУН до такого розміру, що самі поляки говорили: "в день Польська — вночі Україна". Жахливий терор перебула Підгасччина в ронах советського "визволення". Дослідно не було родини, щоб когось дорогого не втратила в 1939-41 рр. В ронах Другої світової війни Підгасччина була відома з сильної революційної діяльності ОУН та дій УПА.

"Великий ісход" у 1944 році охопив немало свідомішого населення. Кілька тисяч підгасчан, поселени тепер у ЗСА та Канаді. Підгасчани включилися в різні діялки суспільно-громадського, а також політичного життя поза межами рідного краю. Багато з них займають провідні позиції в різних установах.

Від ронів Підгасчани задумують зібрати матеріали, що їх так багато за серед них, і видати "Збірник Підгасччини". Виринула думка зорганізувати загальний з'їзд Підгасчан ЗСА і Канади, оформити на ньому комітет, що мав би зайнятися виданням альманаха. В деяких місцевостях вже створено місцеві комітети, в інших вони у стадії організації.

У неділю, 2-го листопада, зорганізовано в Дітроїті Ініціативний Комітет Підгасчан Дітроїту й околиць, в склад якого увійшли: інж. Василь Колодчин - голова, Василь Папіж - місто голова і орг. реф., д-р Зеновій Стельмах - прот. секретар, Мирон Воронович - ієзир, Григорій Норолішин - господ. реф., Ярослав Сена і Дмитро Су-

лима - зв'язкові, Володимир Літинський і Оленка Тяжкий - зв'язкові на Канаду. Комітет понлав собі за завдання не лише підготувати зустріч підгасчан Мишигену та південного Онтаріо, що незабаром має відбутися, але також піднявся координувати працю місцевих комітетів у напрямі загального з'їзду, до часу поки буде оформлений підготовчий комітет, в склад якого повинні ввійти представники всіх місцевих комітетів. Видано заклики до Підгасчан у різних місцевостях ЗСА і Канади, щоб вислали своїх представників — зв'язкових на окрему нараду з метою оформити підготовчий комітет з'їзду підгасчан. Є надії, що з'їзд відбудеться наприкінці літа 1970 року.

Ініціативному комітетові недостає адрес Підгасчан у деяких місцевостях. Тому заінтересовані повинні негайно звернутися по інформації до Ініціативного Комітету в Дітроїті на адресу:

Wasył Papiz, 7409 Greenview, Detroit, Mich. 48228.

Від швидкого відгуку земляків заленатиме швидке звершення розпочатого діла.

В. П.
"Свобода", п'ятниця, 21-го листопада 1969

ПІДГАСЧАНИ

7-го лютого в Українському Народному Домі в Нью Йорку відбулися ініціативні збори Підгасчан стейту Нью Йорку. Вже від нільканадцяти років українські поселенці в ЗСА творять комітети, цілком яких є регіональні дослідні місцевостей, з яких вони походять. Часто публікації регіональних дослідів патронус Наукове Товариство ім Шевченка, бо такі видання мають історичну вартість.

Західна Україна лише на протязі останніх 50-ти ронів мала аж 4-ох окупантів, які конний з особна нищив наш край, нашу прадідівську культуру. Найгірше лихоліття переживав український нарід тепер, коли йде інтенсивна русифікація українських земель. Примусовий вихід українського народу в широкий світ, примусова депортація українського населення в глибоку Росію — про це ніхто не відважиться писати в т. зв. Українській ССР. На еміграцію у вільному світі спадас обов'язок — збирати матеріали про минуле, яке ще свіже в пам'яті, щоб передати поколінням те

все, що ворог від нас силою забрав, і те, що воно робить на наших землях.

Ініціативні збори підгасчан намітили плани праці на 1970 р. Кожний стоїть в ЗСА повинні створити в якнайкоршому часі стейтові комітети: Підгасчан і перевести реєстр усіх Підгасчан в своїх стейтах. Представники окремих стейтів повинні відбутися спільну конференцію для випрацювання плану Збірника Підгасччини. Розглянуто ряд питань. Планується зробити ще в цьому році З'їзди підгасчан. Стейти східної Америки мали б відбутися з'їзд на оселі Робітничого Союзу "Верховина", стейти середньої Америки в Дітроїті, або Чикаго, зах. стейти — в Мінеаполісі або разом з канадійцями в Торонті чи Вінніпегу. 21-го лютого ц. р. відбудеться перша зустріч конференції Підгасчан в Клівленді, Огайо. На цю конференцію відслеговано ред. Івана Дурбана, який працює в регіональних дослідках з рамени НТШ.

Збори Підгасчан оформилися так: Голова - Ярослав Пастушенко, заст. голови — Володимир Луцян, міжстейтовий зв'язковий - ред. Іван Дурбан, секретар і пресовий референт - д-р Роман С. Голят, скарбник - інж. Петро Салняк, заст. скарбника - Осип Бабій, голова редакційної колегії - д-р Петро Гой, заступник голови ред. колегії - Мирослав Кучма; члени комітету: д-р Володимир Душин, Бронислава Новалів, інж. Аполінарій Осадца, арт. Богдан Титла, Іван Кефор, Богдан Карась, Юліян Осадца, Микола Зацухний, Михайло Фурда, Нікон Головінський, інж. Петро Голят, Іван Товпаш, Мирослав Надберенний, Марія Тимочко, Петро Кулинич, Филімон Пінязь, Олесь Нрамарчук, Борис Головінський та Михайло Єліїв.

Заплановано на кінець квітня запросити всіх Підгасчан міста Нью Йорку на збори для обговорення дальшої праці, як з'їзду, так і видання Збірника про Підгасччину.

Просимо надсилати свої адреси й матеріали — на адресу:

Jaroslav Pastuszenko, 48 East 7th Street, New York, N. Y. 10003.

Роман С. Голят

"Свобода", вівторок, 17-го лютого 1970

● Колись говорили: "Через Київ — до Львова!" Тепер говорять: "Через Підгайці до Києва!"

"Лис Микита", листопад 1970

ЗАГАЛЬНИЙ З'ІЗД ПІДГАСЧАН ВІДБУДЕТЬСЯ В ТОРОНТІ

Дітройт, Міш. (В. П.) У суботу, 21-го лютого 1970 року, у залі парафії св. Йосафата в Пармі (Клівленд) відбулася 1-ша Конференція Підгасчан. У нарадах взяло участь біля 50 осіб, в тому 35 делегатів, які заступали своїх землянів із Мінеаполісу, Чикаго, Клівленду, Пітсбургу, Ембриджу, Дітройту, Нью Йорку, Торонта, Амстербургу та з інших місцевостей. Наради започаткував молитвою місцевий парох о. Андрій Улицький, проводила ними президія в складі: інж. Василь Колодчин, голова, д-р Осип Бойко і Іван Палла, містоголова, д-р Зенон Стельмах і м-гр Василь Ліцинецький, секретарі.

У нарадах накреслено плани діяльності до часу Загального З'їзду Підгасчан. Рішено скликати з'їзд 15 і 16 серпня 1970 року в Торонті, Канада. Для тих цілей вибрано Головного Підготовчий Комітет З'їзду Підгасчан з осідком у Дітроїті, Міш. У його склад увійшли: інж. Василь Колодчин, голова, д-р Осип Бойко, містоголова, (Торонто), д-р Зеновій Стельмах, секретар (Дітройт), Василь Папіж, орг. реф. (Дітройт), Дмитро Сулима, касир, (Дітройт), Омелян Макогін, реф. інф. і преси, (Клівленд), д-р Ярослав Кальба (Вінніпег), Юліян Івасьевич, (Пітсбург), Ярослав Сена, (Дітройт), м-гр Василь Ліцинецький, (Клівленд), Володимир Кудла. Повний список буде проголошений згодом. До видавничих справ Збірника "Підгасччина" уповноважено д-ра Осипа Бойка. Підготовчі праці, плани та організацію Редакційної Колегії Збірника доручено ред. Іванові Дурбакові, секретареві Комісії Регіональних Дослідів і Публікацій при НТШ.

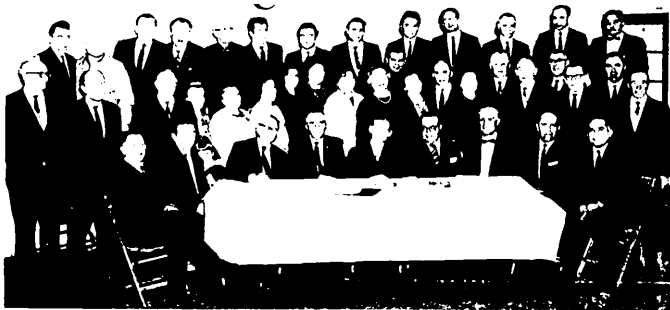
"Свобода", субота, 4-го жовтня 1970

● Світовий Комітет Підгасчан, під головуством інж. Василя Колодчина, створив у Дітроїті окрему стрийсько-бойківську Секцію, що займеться ювілеєм славного підгасчанина, Едварда Козана

"Лис Микита", жовтень 1970

● Під час з'їзду Підгасччини на оселі "Верховина" пропонування на голову Г-ва п. Ярослава Пастушенко провалилися 200 голосами "за" та одним "проти" — власної жінки.

"Лис Микита", жовтень 1970

Учасники I-шої Конференції Підгасчан у Клівленді, ЗСА, 21-го лютого 1970 року.

ПІДГАСЧАНИ "ЛИСОВІ МИКИТИ" З ЮВІЛЕЄМ

Хто в Дітройті не буває,
Той не бачив, той не знає.
Як "Микита Лис" жие...
Ювілейний в нього ранок,
А сатиру на сніданок —
За "Підгайці" завжди п'є.
Хитрий він, але правдивий,
Раз веселий, раз злосливий...
Регіональний в нього гам,
На соборну дудну грас,
"Троларів" усіх навчас,
Як біблійний Авраам,
Патріота він зажертий,
З Молодчимим він у жертву
За "Підгайці" душу дасть.
Тож за це йому подяна,
Ювілейна і всіляна,
А здоров'я — Бог подасть.

"Єретик"

"Лис Микита", листопад 1970

ІДБУВСЯ З'ЇЗД ПІДГАСЧАН НА "ВЕРХОВИНІ"

З'їзд Підгасчан, що відбувся дня 19-го вересня ц. р. на "Верховині", відпочинковій оселі "Українського Робітничого Союзу в Глен Спей. І. Й.", ввійде в історію оселі, як один з кращих імпрез цієї оселі.

Вечером 18-го вересня почали з'їжджатися часники з'їзду. Пізно вечером приїхали члени оловного Підготовчого Комітету Підгасчан з Дітройту, та більшість членів Управи Ініціативного Комітету Підгасчан стеіту Нью Йорку, які тули господарями цього з'їзду.

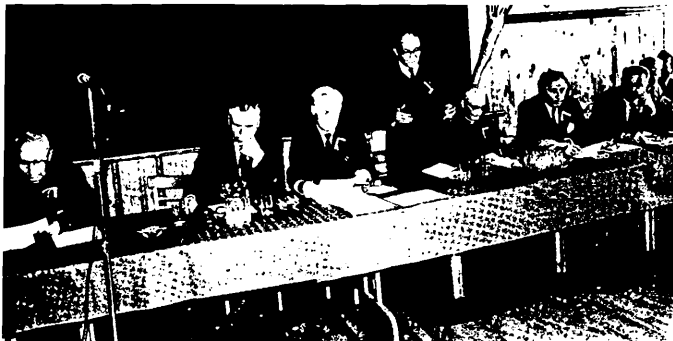
Дня 19-го вересня, в суботу, о год. 10:00 раю Всеч. отці: о. Антін Кучма, о. Микола Старух а о. Євген Мацелюх започаткували з'їзд Службою Божою в Українській Католицькій Церкві в: Володимира в Глен Спей. Після св. Літургії тці відправили Панахиду за тих підгасчан, що відійшли від нас, чи то в боях з ворогом на рідних землях, чи й на тутешньому терені.

О год. 12:00 в полудне голова Ініціативного Комітету Підгасчан стеіту Нью Йорк Ярослав Пастушенко відкрив офіційно з'їзд.

Потім він попросив о. Антона Кучму, щоб толикав піонерів Підгасччини до Почесної Президії. На припоручення о. Антона Кучми, Роман

С. Голіят покликав до Почесної Президії з'їзду слідуючих осіб: д-ра Григора Стецюна, д-ра Оленсу Яворського, колишнього посла Підгасччини, д-ра Григорія Явного, о. Василя Головінського, о. Євгена Мацелюха, о. Миколу Старуха, о. д-ра Володимира Гавліча, Ілрія Товпаша, Яніма Саяяка, Михайла Крамарчука і Григорія Гунчака. Роман С. Голіят запропонував також Ділову Президію в такому силаді: Ярослав Пастушенко, о. Антін Кучма, пані Ярослава Кучма, інж. Аполінарій Осадца, д-р Роман С. Голіят, д-р Володимир Душник, мистець Богдан Титла, д-р Петро Гой, Євген Лапчак, мгр Петро Нанонечний, Іван Кефор, Микола Зацухний, інж. Остап Стельмах, інж. Олень Пришляк, Володимир Луцан, Іван Товпаш, Мирослав Кучма, Онуфрій Кеніш, Михайло Клецор і проф. Роман Чубатий.

Перша частина з'їзду була виповнена: коротним словом д-ра Григорія Явного — про минуле Підгасччини, Ярослав Пастушенко говорив про події на наших землях від 1917 р. до нинішних днів, інж. Василь Молодччин в Дітройту, про працю Головного Підготовчого Комітету З'їзду Підгасчан, посол, д-р Оленса Яворський — про значення цього з'їзду, автор цих ряднів говорив про

Президія З'їзду. Д-р О. Яворський промовляє.

"Історію Ініціативного Комітету Підгасчан стейту Нью Йорк". Іларій Товпаш в короткому слові привітав учасників з'їзду від сеніорів Підгасччини, а д-р Володимир Душник, д-р Петро Гой і ред. Іван Дурбан — накреслили свої проекти Збірника Підгасччини.

По довшій нараді проф. д-р Т. Гунчан, який проводив нарадою Номінаційної Комісії, прочитав листу кандидатів до Управи Комітету Підгасчан східних стейтів ЗДА.

Управу Комітету Підгасчан східних стейтів ЗДА вибрано з таких осіб: голови д-р Петро Гой, Ярослав Пастушенко і інж. Аполінарії Осадца - заступник голови, Мирослав Кучма - секретар. Члени Управи: Петро Войтович (Мериленд), інж. Олесь Пришляк (Конектинат), д-р Василь Салая (Пенсилвенія), Марія Хитра і інж. Остап Стельмах (Нью Джерзі). Контрольна Комісія: голова, о. Антін Кучма, заступник голови, д-р Григорій Явний, члени: Іван Кефор, Онуфрій Неніш, Микола Зацухний, Зенон Товпаш і Євген Лапчан.

В другій частині з'їзду був контейл і бенкет. Отець Антін Кучма відкрив бенкет і провід передав інж. Аполінаріїві Осадці. Він представив найперше осіб при головному столі, яких було 40, відчитав привіти й представляв промовців. Привіт від Верховного Архисписнопа Кардинала Йосифа, та Ап. Віз. Архисписнопа Івана Бучна присутні привітали вставанням з місць і рясними оплесками. Верх. Арх. Йосиф у своєму привіті згадав, що початкову школу зачинав у селі Вишнівчику, підгасцьного повіту. Вирішено вислати нашому Кардиналові телеграму, подяку за привіт.

Фільмовий продуцент Ярослав Кулинич задокументував з'їзд на фільмовій стрічці і його внаслідок побачуть ширші круги нашого громадянства. На з'їзді було 189 учасників

Роман С. Голінг

"Народня Воля", Скрентон, Па. четвер, 12 листопада 1970

Учасники З'їзду Підгасчан Східних Стейтів ЗСА на "Верховині", 19-го вересня 1970 року.

ПОДАВКИТА

Душу, тіло ми положим
За наші Підгайці .

ПЕРШИЙ ЗАГАЛЬНИЙ З'ЇЗД ПІДГАСЧАН

Клівленд, Огайо. (О М.) Запланований Підготовчим Комітетом перший загальний З'їзд підгасчан наближається до своєї реалізації. Пороблені всі заходи, щоб участь у З'їзді взяло якнайбільше земляків з усіх країн їхнього поселення. Запрошено підгасчан-українців з різних країн світу, навіть з далекої Австралії.

У З'їзді візьмуть участь три генерації земляків* Стара еміграція, післявоєнна і ці, які Підгасччини ніколи не бачили, але через своїх батьків належать до родини Підгасчан. Для успішної реалізації З'їзду Головний Підготовчий Комітет та поодинокі місцеві Комітети наполегливо далі працюють і для прилюдної інформації подають на сторінках української преси повідомлення-комунікат:

КОМУНІКАТ

Головного Підготовчого Комітету
Першого З'їзду Підгасчан

Шановні і Дорогі Земляки!

Наші довголітні здуми вже скоро здійсняться! 29-30-го травня 1971 р. в місті Торонто, Канада, відбудеться Перший Загальний З'їзд Підгасчан! Ця важлива подія у житті зорганізованих підгасчан буде перевірочним етапом, що вкаже нам, чи ми на правильному шляху до здійснення

тих постанов, які ми прирінали виконати понидаючи рідні пороги, дороги Підгасччину.

Перший Загальний З'їзд Підгасчан покличе до життя і дії Головний Комітет Підгасчан, унапрямить його працю та вирішить важливі питання пов'язані з виданням історично-мемуарного збірника "Підгасччина". До участі у З'їзді запрошуємо всіх підгасчан-українців поселених у різних країнах вільного світу! — Повноправним учасником З'їзду — є кожний Підгасчанин (-анка). Треба тільки переслати реєстраційний листок (зголошення) висланий всім Підгасчанам, адреси яких має наша канцелярія.

Загальна програма З'їзду в запрошеннях, деталі будуть подані на місці. Побіч ділових нарад, концерту, бенкету та "Підгасцьких Вечерниць", буде влаштована образотворча виставка картин наших мистців-малюв, а також виставка мистецької творчості Підгасчан: різьби, скульптури, кераміки, писанок, вишивки і т. п. Зголошення експонатів та по інформації звертатися на адресу Головного Підготовчого Комітету в Дітроїті. Реєстраційний листок (зголошення участі у З'їзді) треба переслати не пізніше, як 10-го травня 1971 р. на адресу: Holownyj Komitet Pidgehachan (Fin. Komisija), 6493 Ashbury Park, Detroit, Mich 48228, U.S.A.

Підгасчани, які з незалежних від нас причин, не одержали запрошення на З'їзд, повинні звернутися на повище подану адресу.

Хай Перший Загальний З'їзд буде виявом волі і голосом усіх Підгасчан!

Президія Головного Підготовчого Комітету: інж. Василь Колодчин - голова, д-р Осип Бойно - містоголов, д-р Зеновій Стельмах - секретар, Василь Папіж - орг. реф., Дмитро Сулима - скарбник, Омелян Макогін - рефер. інформ і преси.

Дітроїт, 9-го квітня 1971 р

*"Свобода", середа, 28-го квітня 1971.

З ТОРОНТИ ВІДБУВСЯ ЗАГАЛЬНИЙ З'ІЗД ПІДГАЄЧАН

(О. М.) Понад шістсот осіб земляків-підгаєчан з родинами та гiст'ями відбули свiй Перший Загальний З'їзд 29 і 30 травня 1971 р. в Торонто-Снарборо в Канаді. Організацією і підготовкою З'їзду займався Головний Підготовчий Комітет Підгаєчан з осідком в Дітроїті, обраний на І-й Конференції у Клівленді 21 лютого 1970 р. а господарем З'їзду були Підгаєчани — жителі міста Торонта, зорганізовані в комітеті під головуванням п. М. Бартова. На З'їзд прибули земляки з далених міст Канади і ЗСА, Мексико. З Європейських країн і даленої Австралії наспіли теплі привіти-побажання З'їздові і заявили солідарності.

Вранці в суботу 29 травня парох церкви св. апп. Петра і Павла о. Роман Набережний відправив в наміренні З'їзду Службу Божу. З'їзд відкрив голова Головного Підготовчого Комітету Підгаєчан інж. Василь Колодчин.

До президії З'їзду увійшли: інж. В. Колодчин - голова, інж. Аполінарій Осацца - заступник, п. М. Бартов - заступник, д-р З. Стельмах - секретар, інж. Петро Салляк - секретар, д-р Осип Бойко і п. Василь Папіж члени. На почесних членів до ділової Президії З'їзду було запрошено о. Романа Набережного, о. Я. Левичьного, о. Ю. Фіцаловича, п. І. Кардзша, п. І. Машталіра, п. І. Палку, п. Методія Кінаха, п. Михайла Минитина, п. Григорія Кучму, п. І. Головну, д-ра П. Гоя, майора Осипа Навроцького.

Звіти голови і референтів

Першим звітував голова інж. Василь Колодчин. Він сиророчено подав до відома З'їздові історію як виникла ідея Земляцького Товариства Підгаєчан, як поставали окремі земляцькі Комітети. Осередки, як дійшло до створення Головного Підготовчого Комітету де він головував до сьогоднішнього дня і як відбувалася праця над організацією Земляцького З'їзду.

Після голови звітували орг. референт п. Василь Папіж, з Дітроїту, секретар головного комітету д-р Зеновій Стельмах, фінансовий референт Дмитро Сулима з Дітроїту, референт інформації і преси Омелян Маногін з Клівленду і голова редакційної колегії збірника "Підгаєчани" д-р Петро Гой з Нью Йорку. Редакція вже виробила проєкт і схему збірника та займається упорядкуванням матеріалів що надходять. Він подав прізвища авторів і назви місцевостей, опи-

си яких вже є в посіданні Редколетії.

Після звіту голови Редколетії д-ра Петра Гой забрав слово голова Президії інж. Василь Колодчин, який подякував усім референтам, які звітували З'їздові. В обговоренні звітів і запитих забирали голос такі особи: п. І. Палла - Клівленд, п. Методій Кінах - Монреал, п. Осип Навроцький - Вінніпег, п. Петро Кушнір - Монреал, п. Іван Головна - Філадельфія, д-р Осип Бойко - Торонто, пані Марія Сулима - Дітроїт, п. Гіларій Папіж - Мінеаполіс, п. Микола Бартків - Торонто, п. Іван Кифор - Нью Йорк, п. Микола Стеткевич - Віндсор і п. Богдан Борис - Мексико. Окремі референти або голова давали відповідні на поставлені питання і відповідали окремим дискусіям.

На пропозицію д-ра Максима Задойного, З'їзд одобрив працю усіх членів Головного Підготовчого Комітету з окремим признанням для п. Василя Папіжа як орг. референт. На бажання учасників З'їзду ділові наради на цьому припинено і проголошено перерву до 2-ої години.

Черговою точкою нарад після перерви було звідомлення Статутової Комісії, до якої входив д-р Олена Яворський, д-р Осип Бойко і п. Василь Папіж. Голова Президії подав внесок прийняття статуту під голосування і статут був прийнятий одногосоло.

Нова управа

Відтак голова номінаційної Комісії - мгр Василь Ліщинський запропонував З'їздові склад нової управи. З'їзд обрав Головний Комітет Підгаєчан в такому складі: голова - інж. Василь Колодчин (Дітроїт), містоголови - д-р Осип Бойко (Торонто), дир. Ярослав Пастушенко (Нью Йорк), п. Миколи Бартків (Торонто), інж. Григорія Комаринський (Мюнхен), д-р Петро Гой (Нью Йорк) секретар - д-р Зіновій Стельмах (Дітроїт), екс-заступний директор - п. Василь Папіж (Дітроїт), орг. референт - мгр Василь Ліщинський (Клівленд), фін. референт - п. Дмитро Сулима (Дітроїт), заступник фін. референта інж. Петро Салляк (Нью Йорк), реф. інформації і преси - п. Омелян Маногін (Клівленд), члени: п. Ярослав Сена (Дітроїт), п. Юліан Івасьєвич (Пітсбург), п. Стефанія Клеєцор (Нью Йорк), п. Григорій Головна (Клівленд), інж. Олег Пришляк (Гартфорд), п. Володимир Кудла (Амертсбург), п. Василь Сінора (Клівленд). До складу Контрольної комісії

увійшли: голова - д-р Максим Задойний (Клівленд), заступник - п. Филімон Колодчин (Чікаго), секретар - п-і Анна Бойцун (Торонто), члени - п. Михайло Іваськевич (Міннеаполіс) і п. Петро Кушнір (Монтреал). Міровий Суд обрано в такому складі: інж. Аполінарій Осадца (Нью Йорк), о. Ярослав Левицький (Торонто), д-р Ярослав Нальба (Вінніпег), п. Міннола Годнан (Сиракузи), п. Григорій Кучма (Чікаго).

Згідно з новосхваленим статутом у склад Головного Комітету Підгаєчан входить два члени Редколегії, який Редколегія призначає і подає до відома Головному Комітетові.

Останньою точкою ділових нарад З'їзду було прочитання Постанов З'їзду, які З'їзд одобрив гучними оплесками. На цьому ділові наради З'їзду вичерпано.

Концерт і трапеза

О 6-й годині зала, на якій відбувався З'їзд набрала ще більше святкового вигляду. Сцена прикрашена українськими прапорами і привітом "Вітайте Підгаєчани!" Організацією і веденням програми концерту займався підгаєчанин п. Яро-

слав Сена. Концерт почався поемою "Зарваниця", Василя Щурата, яку по-мистецьки продекламувала студентка соціології — Христия Маюгін із Клівленду. На дальшу програму концерту склалися такі точки: Подільський нозачок - виконав танцювальний ансамбль Н. Заварихина. "Ой ти дівчино з горіха зерно" і "Дивлюся на ясні зорі" - виконав знайний молодий співак Олег Хміль. Другий співак Ярослав Щур проспівав "Думу" і "Два кольори", а відтак обидва разом відспівали дует "Місяць на небі". Акомпанювала п-ні Зеня Нушпета. Далі квартет бандуристон "Проліски" під мистецьким керівництвом відомого бандуриста Григорія Назаренка виконали кілька пісень. Другий ансамбль танцюристів під керівництвом Я. Заварихина виконав "Гопак" і "Козацький танок". Всіх виконавців концерту після кожної точки нагороджувано довготривалими оплесками. Досить вдалим був веселий виступ "Магістра Шила з Європи", який в гумористично-сатиричній формі представив як виглядає наше суспільно-політичне життя під цю пору.

Після концерту почалася Святкова трапеза.

Комітет Підгаєчан вибраний на Загальному З'їзді (неповний склад). Ряд перший від ліва до права: о. Я. і пані Левичька, М. Барків - гол. К-ту в Торонто, інж. В. Колодчин - гол. Головного Комітету, д-р О. Яворський, Владина Іздор Борощиний - патрон Гол. К-ту, д-р О. Бойно, А. Бойцун, д-р З. Стельмах - скар. Гол. К-ту, О. Маюгін - прес. реф., ряд другий: від ліва другий В. Папіж - скар. дир., третій В. Сінора, п'ятий Ю. Іваськевич, Я. Сена, інж.-прх А. Осадца, М. Іваськевич - гол. К-ту в Міннеаполіс, д-р О. Сонольський, Д. Суліма - фін. реф., Ф. Колодчин, В. Кудла - госп. реф., крайній - І. Палка - гол. К-ту в Клівленд.

ую проводив д-р Осип Бойно. Він привітав присуного Владину Ізидора Борецьного — Єпископа Східної Канади і представив З'їздові гостей і Підгасчан за почесним столом.

Відтак, Достойний Гість Владина Ізидор полагословив З'їзд і вяснив причини відсутности на З'їзді Верховного Архиспископа Йосифа Нардинала Сліного.

З'їзд Підгасчан одержав багато привітів від різних визначних осіб, організацій і товариств. З огляду на час відчитано повністю тільки два привіти: від Верховного Архиспископа Йосифа і міністра Івана Яремна. Владина Ізидор від себе привіт склав особисто. Інші привіти п. Папіж читав тільки назву установи, або прізвище особи.

Головну промову в часі бенкету вголосив д-р Олекса Яворський, колишній посол і політичний діяч Підгасччини, якому учасники З'їзду влаштували стоячу овацію.

У святочній атмосфері відбулося відзначення грамотами тих земляків-підгасчан, які зложили 100 дол або більше на фонд Збірника "Підгасччина". Д-р Осип Бойно подав З'їздові до відома, що Владина Ізидор став почесним опікуном Головного Комітету Підгасчан.

На сцені появився д-р Максим Задойний і перебрав функцію аранжера Підгасцьких Вечерниць. До танців пригравала оркестра "Девон Айрес" п. М Максимішина Одушевлені вдалим З'їздом Підгасчани забавлялися до 3-ої години ранку.

Закінчення З'їзду

В неділю, 30 травня, після Служби Божої, Земляни ще раз зібралися на залі, щоб закінчити перерваний нічною З'їзд. Щераз забирали слово о. Роман Набережний, д-р Олекса Яворський, п. Микола Бартків і голова Головного Комітету Підгасчан інж. Василь Колодчин. Згадували також земляків підгасчан в Україні і всім Підгасчанам відспівали "Многі Літа!" Пісню "Не пора" і молитвою "Богородице Діво" закінчився Перший Загальний З'їзд Земляків Підгасччини. Інж. Ярослав Нулинич, відомий кінооператор і власник кіностудії весь перебіг З'їзду фільмував і цей Збір Земляків можна буде оглянути на кіноекрані.

Омельн Маногін

реф. інф. і преси

"Новин Шлях", субота, 11 вересня 1971

Загальний З'їзд Підгасчан у Торонті, Канада, 29-30 травня 1971 року.

КОМІТЕТ ПІДГАЄЧАН ПОСИЛЮЄ СВОЮ АКТИВНІСТЬ

Інк. Василь Колодчин (посередині) в товаристві головного предсідника Йосифа Лисогора (зліва) та голови Головної Контрольної Комісії м-ра Івана Геврина під час відвідин в Головні Канцелярії УНС в Джерсі Сіті.

Джерсі Сіті, Н. Дж. - У п'ятницю 13 серпня відвідав Голову Канцелярії УНСоюзу та редакцію "Свободи" інк. Василь Колодчин з Дітройту, голова Регіонального Комітету Підгаєчан і відомий громадський діяч на своєму терені, де він був 5 років підрад головою Відділу УНКА. Інк. В. Колодчин поінформував про заплановану працю Комітету, яна головно зосереджується над збиранням матеріалів для великого збірника "Підгаєччина". Частину матеріалів для цього збірника його впорядники матимуть змогу дістати з зафільмованих сторінок "Свободи". Комітет Підгаєчан видає інформаційний бюлетень, охоплює одну тисячу родин в ЗСА і Канаді та має свої представництва в Європі. Головна Управа Комітету в Дітройті, а Редакційна Колегія Збірника — в Нью Йорку, де її очолює д-р Петро Гой; дир. Ярослав Пастушенко є заступником голови Комітету на цей терен. Інк. Василь Колодчин, родом із села Голгочи на Підгаєччині, працює у великій фірмі "Етел Норпорейшен", є спеціалістом з хемії, має дружину Лідію та двох синів — усі члени УНСоюзу. Очолюваний ним Комітет співпрацює з Комісією Регіональних Дослідів НТШ. Планується Збірник "Підгаєччина", на яких 800 сторінок друку, з численними фото-документами, зібрано майже половину матеріалів. Як і інші регіональні збірники, ця книга буде видана завдяки ідейності й жертвенности вихідців з того особливо цінного патріотичного району України. "Свобода", 18-го серпня 1971 р

ЗУСТРІЧ ПІДГАЄЧАН ІЗ СЕРЕДНЬОЇ АНГЛІЇ

В неділю, 1-го жовтня б. р., у Лестері відбулася важлива для земляків-підгаєчан подія. Була це перша зустріч Підгаєчан із середньої Англії. Її підготував Ініціативний комітет на чолі з п. В. Медичним (він же голова місцевого Відділу СУБ).

Зани дійшов ще, тан сказати б, до офіційного відкриття зустрічі, прибувши до залі СУБ земляки-підгаєччани надали вже своїми особистими зустрічами присмного, наче б святкового настрою. Зустріч відкрив п. В. Медичний. Привітавши присутніх земляків, переніс їх на крилах спогадів у рідну Україну, в нашу Підгаєцьку землю; у рідні села й містечка. Згадалися незабутні стежки, що пишались у кольорах трав і неба...

Зустріччю керував Президент: п. П. Дюк — голова, п. М. Ясчник — секретар, п. В. Медичний — член Президії. До Почесної Президії запрошено п. Д. Гайву, що являється уповноваженим представником Головного Комітету Підгаєчан (осідом: Дітройт, ЗСА). Земляків-підгаєчан вітали: о. д-р А. Михальський, Головний Комітет Підгаєчан (за підписами інк. В. Колодчина - голови і В. Папіна - екс. дирентора) та Комітет Підгаєчан північної Англії.

На зустрічі докладно справу видання книги з'ясував п. Д. Гайва.

По виступі п. Д. Гайви, розвинулась широка дискусія. При тому були голоси признання тим особам, що на нашому терені рушили справу організування Підгаєчан. "Як мила є наша зустріч тут — цитую один із багатьох подібних голосів — а видання книги, на мою думку, є дуже корисним ділом".

Присутні Підгаєччани покликали до життя Окружний комітет Підгаєчан на середню Англію. У склад його ввійшли: П. Дюк - голова, В. Медичний - заступник голови, М. Ясчник - секретар, М. Шупляк - фінансовий референт, С. Середній - вільний член. Контрольна Комісія: В. Гунька - голова, В. Лушан, О. Боднар - члени.

Того ж дня згаданий Комітет мав своє перше засідання. Занічуючи ці рядки, почувуюсь до милого обов'язку подякувати Відділові СУБ у Лестері за уможливлення нам відбутти нашу першу "історичну" зустріч якраз у залі СУБ, а окрема наша подяка як буде Шановним паням із Гуртка ОУЖ за пишну гостину.

М. Я.
"Українська Думка", 2-го лютого 1972

СТРИЙ ЧИ ПІДГАЙЦІ?...

З правдивим зворушенням прочитав отриманий перед Святими і надрукований урядово на машинці великодній привіт Головної Управи Комітету "Підгайці" в Дітройті, з підписами голови "У, інж. Василя Колодчина та інших "офіцерів". Зелена це для мене честь і шана, майже така, як відзначення грамотою о. Григорія Грушника. Зуди нам, дорогі земляки-бібеччани, рівнятися гепер до Підгаєчан після того, як відвічний лютий ворог забрав нашому повітові його історичну назву, а саму столицю Бібрку, місто старовинніше за Львів, обернув на просте село...

Ми монемо хіба з тихими заздощами спостерігати цей могутній регіональний рух, що його розвинув Комітет "Підгайці" з його централею з Дітройті, з його активними осередками в Торонто, Нью Йорку, Клівленді тощо. А під кінець минулого року заіснували два важливі факти, які поставили Підгаєчан на чолі всіх регіональних груп ЗСА і Канади, коли "Українцем 1971-го року" вибрано підгаєцького "цісаря", інж. В. Колодчина, а звання Кралі Канади здобула п-на Донна Савицька, що по матері теж походить з Підгаєччини. Ну, смачіть, друзі регіональні, стрий ще з Комітетів може почванитися такою знаменитою парою?... Якби так до цієї пари додати ще — хоч може й не треба — ред. Івана Дурбана, тоді Комітет "Підгайці" всіх нас має "ібер", — як казали колись у Львові. Тим то з ганим великим зацікавленням жде ензилина громада на появу підгаєцького "Збірника", що го-

товиться до друку в Нью Йорку, під редакцією д-ра Петра Гоя (просимо не помішати з п. д-ром Гноєм!).

Алеж в останньому часі, саме в зв'язку з святкуванням 70-річчя Е. Козака-Ена, підняли голову і наші стріяни, котрі, як їм вигідно, називають себе ще й бойками. На своїй зустрічі в Нью Йорку вони прилюдно, перед цілим світом заявили, що не в Підгайцях чи якомусь Завалові, а в історичному селі Гірне коло Стрия прийшла на світ славетна трійця: Едвард Козак-Ено-Гриць Зозуля! Звичайно, навіть з додатком редактора Дурбана, підгаєцька "двійна" не може рівнятися з тією стрийською "трійкою" в одній особі, доказом чого був небувалий ювілейний бенкет та честь Е. Козака в Дітройті, при участі 500 люда, його, Енових, шанувальників!

Тож не диво, що Нью Йорк теж не хотів пастити задніх за Дітройтом, тим паче, що і в нашій Метрополії є поважний контингент бойків-стриян, котрі мають свого енергійного лідера в особі знатного бойка лемківського роду, д-ра Ярослава Падоху. Так, з ініціативи стріяни і пластунів-червонокалинників, при співучасті мистців, журналістів та письменників, постав тут Комітет, що підхопив товариську зустріч з Еном, з нагоди його 70-річчя. Присьмо відмітити, що, не дивлячись на регіональні різниці, Комітет "Підгайці" дав стріянам всебічну підтримку в цьому підприємстві. Хай живе регіональна соборність!

Ікер

"Сев'яда", ч 70 1972

КОРОЛЕВА КРАСИ НАНАДИ — ПІДГАЄЧАНКА

"Miss Canada 1972" Донна Савицька, по лінії матері Галини є походженням із міста Підгайці, в Галичині, — у прямому родоводі підгаєцьких міщан — Мацалапів-Меленяків-Головінських.

Мати, п. Галя Мацалап-Савицька, поштовий урядовець, вийшла з Підгаєць у час другого існування земляків, тобто в 1944 році.

Підгаєчани горді своєю землячкою-красунею, радіють разом з її батьками й бажають панні в наступному році, видернати контест — Королеви краси світу.

Управа Комітету Підгаєчан в Нью Йорку

"Америка" середа, 15 грудня 1971

Донна Савицька.

ПІДГАСЬЦЬНА ЗАГРОЗА*

(Замість фейлетону)

Офіційним проголошенням 28 Конвенції атсько-Союз порушення надобре велику союзню змаду. Сиромніші союзовці журяться, як придати 10 нових членів для Ювілята, а за це дістали нову "штерну". Сміливіші з більшими апетитами роблять все можливе, щоб стати делегатами вого Відділу, іноді навіть не знаючи, яке його ісло. А вже найбільше морони мають ті, що не тільки попередніх Конвенціях ось-ось мали бути вибрані до Уряду. Правда в Дітроїті саякі, що вже давно знають, хто буде кандидувати, на який пост. Знають, кого будуть "підпирали" одні "івці", а кого другі. Спують пляни найігиднішого домовлення з другими "інцями", щоб на Конвенції йти спільним фронтом проти кого? Почалася справжня метушня тих, що заявили на висоні союзові пости. Задивлені ви око, не бачать, що діється довкруги них, просо, не здають собі справи, що наростає небезпечна загроза Підгасччини. Ця загроза не з'являється раптово, вона наростає від довгих років.

Пригляньмося їй ближче. Починаємо, як правило, із сходу: в Нью Гейвені висоний Гриць Гіна з Старого Міста довгі роки гримас цупко свій ідділ, Команда 19-го Відділу в Нью Йорку належить до такої старомодної дра Романа й інших. Петра Голітів та пані Стефанії Галичин. В Дітроїті новий голова слявного 175-го Відділу та вічний пресреферент Окружного Комітету Вайль Папіж не знати, чи більший союзовець, чи ідгасчанин. Гіларій Папіж у Мінеаполісі працює в Союзі ще в Підгайці. Не важне, що там був Повітовий Союз, а тут Народний. Голоування Округи йому вираз підходить. З-поміж сів громад Підгасччини Мозолівна, мабуть, на першому місці. Дуже ж вона видала аж три виділі постаті УНСоюзу. Інж. Мирослав Кальба — оловий радник, хоча живе в Денвері, Колорадо, тісно співпрацює з колишнім своїм сусідом . Веселой Гори Євгеном Репетою, що в Дітроїті прославився не тільки головним радником, але анож спритним організатором. Третій союзовець і Правний Гори — мгр. Василь Ліщинський, є справним війтом союзової громади в Клівленді, іо ж голова Окружного Комітету.

Не тільки в Америці Підгасччани є завзятуцими союзовцями, бо і в Канаді не інакше. Ось з Америкстургу Олекса Тяжкий з Божикова, щоб мати свою Золоту Липу в Канаді, охрестив таку

свій Відділ УНС, якого довгі роки очолював. Або таку метрополію, як Торонто — хто очолює? — відомий правник з Підгасць д-р Осип Бойко, що дбає не лише про добре ім'я Підгасчан, але також про УНСоюз, очолювши Окружний Комітет. Та це лише низові та посередні в терені.

Підгасччани охопили далеко більше і вище Широковідомий лікар з Підгайців д-р Григорій Явний робить ще не найважливішу роботу для УНСоюзу Від нього, як головного лікаря, залежить чи апліант стане членом 90-тисячної родини Союзу Батька, чи ні. Лише за одним поперном пера. На тому це не кінчиться, бо на сторожі союзових мільйонів доларів майна стоїть Підгасччанин мгр. Уляна Дячук, головний касир. А коли б дійшло до рішального, то Підгасччани та кож обстануть за своєю "невісткою" пані Марією Душник, яка стоїть хіба найближче до слямого вершка союзової ієрархії. Її чоловік д-р Володимир Душник з крові і кости Підгасччанин і вже раніше заявив, що він готов душо-тіло пожити не тільки за наші Підгайці, але й за наш Союз.

Мже хтось захоче закинути, що Підгасччани в більшості верховодять в УНСоюзі, а не будують. А хто разом з інж. Ястремським збудував модерний 15-поверховий хмароск УНС? — Підгасччанин архітект інж. Аполінарій Осадца з Волощини. Все це буде вписано в історію Української Спільноти поза межами України суціль (та у збірнику Підгасцької Землі). Та не лише записано, але також увічнено на фільмових стрічках, щоб наглядно бачити слави діла підгасчан. Цього доконав наш фільмовий мистець Мрослав Нулинич з Мужилова.

Усім тим, що планують "виборчу стратегію на Ювілейні Конвенції Союзу-Батька, слід мати на увазі "підгасцьну загрозу". Бо, ану ж, Підгасччани скажуть: давайте нам Народний Союз, бо і так самі заберемо".

Підгасцьний Союзовець

*Свобода, четвер, 24 лютого 194

У.Н.С.П.

"Підгасцька загроза"

Під таким заголовком появилася у "Свободі" фіслетом в цьому автор доводить, що є всі можливості завоювання УНСоюзу Підгаєчанами.

"Наступають на три шляхи Підгайці на нас!.."

"Д. Тимошенко", квітень 1974

ДАВНІ ЧАРИ

Приїхав оце на "Українське село", — в Америці, — та й відпочиваю. До речі сказавши — трохи відпочиваю, а трохи працюю: прочитую матеріяли до одного регіонального збірника, що родиться в тянких муках вне декілька років та й не годен йнось воплотитися в друкованій формі. А матеріяли цікаві і оригінальні, хоч і не всі вони, розуміється, писані мовою Василя Барки чи Василя Чаплення. З особливим зацікавленням прочитую статті, що стосуються народного побуту, звичаїв, традицій та релігійних обрядів.

Ось, для принаду, колега-союзовець, Василь Папік, що резидує тепер у Дітроїті, описує в своєму споміні, як то в них у Підгасччині, святкували "Івана-Нупала" (Різдво св. Івана Христітеля — 7 липня ст. стилю). "В ніч під Івана Нупала, в саму північ, цвіте папороть, тобто квітчаста. Хто його зірвав і затянув у розрізаний міжпальцевий палець, той був багатий і щасливий на все життя, каже народний переказ. Дівчата обмотували себе липником (липтицею), щоб до них хлопці липли. Робили ще і інші чари, що були менше, або взагалі неznані чоловічому роду".

Автор не подас детальніше, яні то ще були інші дівочі чари, а цікаво було б про це довідатись, розуміється — з боку студійного, бо практичного застосування в наші практичні часи, во-

ни, ці давні чари, очевидячки, вже не мали б. Знаю, що в наших сторонах дівчата потайки напували хлопців виваром із зілля "Люби-мене" (любчину), що мало "допомогати на любов", — як казало повір'я. Але не чував я такого, щоб дівчата обмотували себе липницею (в нас назвали — "лєпчицею"). Це польова вітра на ірхній бадилініці, що обвивається довкола стеблин збіжжя, липне до пальців, коли її диткнутися, і одурманює пахне. Подумати лише, скільки цієї лепчиці треба було насмикати, щоб себе нею обмотати, а це такий, скажемо, сільський кралі, що відзначалася так званим "широким світоглядом"!

Колега В. Папік згадує ще в своїй статті про свято-іванівську купіль на річці, чи на ставі, при сходячому сонці. "Така купіль приносила кріпке здоров'я, — пише автор. — З того дня аж до св. пророка Іллі (2-го серпня) можна було купатися в річках і в ставах. Там само з того дня можна було їсти ягоди цим батькам, що їм померли діти ще маленькими. Коли б такі батьки или згоди перед св. Іваном, тоді вони поїли б ці ягоди, що їх мала б дати в небі їхнім дітям — Божа Мати..."

Інер

"Свобода", субота, 10-го липня 1976

РАДИ ЧЛЕНІВ ГОЛОВНОГО КОМІТЕТУ ПІДГАЄЧАН

У суботу, 5-го червня цього року, в Детройті в залі Будинку Мичігенської Ліги відбулися рші наради членів Головного Комітету Підгаєчч. На нарадах були присутні: інж. В. Колодчин голова, д-р Зеновій Стельмах - секретар, Василь Піп - екз. директор, мгр Василь Ліщинецький рг. реф., Дмитро Суліма - фін. реф., Омелян Могін - реф. інф., Володимир Кудла - госп. ф., Ярослав Сена, Юліан Іваськевич, Григорій Іовка, Василь Сінора, Іван Палка - сеньїор і ова комітету у Клівленді, та члени Контр. коміт.: д-р М. Задойиний і Філімон Колодчин. Це, буть були останні ширші наради перед появою Збірника "Підгаєчка Земля".

Голова, після привітання присутніх і прочиння порядку нарад, коротко з'ясував поребігних справ, які стосуються збірника. (Друк, укарня, формат, форма передачі книги земцям, З'їзд, місце з'їзду і т.п.). Як звичинно при кній праці, так і при праці над збірником зуичаються передбачені і непередбачені трудці, які ще треба переробити. До цих трудноцц належать брак описів кількох громад і брак ерел до статті "УВО — ОУН — УПА в Підгаєчині". Це протягне на деякий час появу книги. і присутні на нарадах члени Головного комітету згідні, щоб не приспішувати появи книги за рахунок її якості.

Після коротких і ділових інформацій голови я. Василь Колодчина про перебіг праці Головного комітету за час від травня 1975 р. до червня 1976 р. звітували екз. директор Василь Папін, н. реф. Дмитро Суліма і голова Контр. ком. М Задойиний. В. Папін, як керівник Голови Канцелярії Підгаєчан, редактор "Слово Підгаєчан", на адресу якого приходять майже всі листи і датки, висловив велике задоволення з праці і співпраці та зрозуміння всіх земляків Підгаєчан. Однак, і тут є недогаєччєння, бо з неясних причин деякі осередки неактивні, або ло активні. Секретар чи голова осередку на не відповідає на листи, чи обіжники Голови Канцелярії!

Канцелярія одержала і полагодила біля 400 рємих письм-листв. Листи і "Слово Підгаєчан" це єдиний живий зв'язок між зорганізованими земляками. Дмитро Суліма говорив про стан си. На 1-го червня 1976 р. в касі було 26.480.80 л. Він дуже вдоволений, що Підгаєчани з усіх

кінців світу надсилають грошові датки на покриття усіх зростаючих коштів друку "Збірника". День перед нарадами контролю діловодства провели: д-р М. Задвойний і мгр Василь Ліщинецький (Клівленд) і Ф. Колодчин (Чикаго). Вони однозгідно висловили признання членам ексекутиви (голови, секретареві, ексекутивному директорові, фінансовому референтові) за солідну працю і вірцево-фахове ведення книг.

Під час обговорення прийнятого порядку нарад до кожної проблеми забирали слово і висловлювали свої думки пп: Дм. Суліма, В. Сінора, В. Ліщинецький, Я. Сена, М. Задойиний, Гр. Голова, І. Палка, В. Папін, О. Маноґін, Ю. Іваськевич, В. Кудла, Ф. Колодчин, З. Стельмах, В. Колодчин.

В загальному вислід нарад таний: не обнижувати якості книги, приспішуючи її появу. 2-ий Загальний З'їзд Підгаєчан і роздача книги відбудється у Детройті (дата і місце буде подано), посилити допомогу днерельними матеріалами Редколегії, щоб приспішити появу книги, висловити признання за співпрацю і жертвенність на фонд "Збірника".

Увчорі, після нарад, всі учасники влаштували милу несподіванку голови інж. В. Колодчинові, вшановуючи його 50-річчя від дня народження. Інж. В. Колодчин був засночений цєю несподіванкою, яка відбулася коштом учасників нарад і їхніх дружин. В. Колодчин не тільки голова Головного Комітету Підгаєчан — він "всюди присутній" і активний у багатьох установах і організаціях, починаючи від УНС, а кінчаючи на радіопротрамі. Побажано було б бачити на цій милій вечерці хоча по одному представникові від усіх тих організацій, з якими співпрацює наша земляк і голова інж. В. Колодчин.

О. Маноґін

"Свобода" п'ятниця 3-го вересня 1976

ДИВІЗІЯ АБИ ЗДОРОВА!

Єн сте сідали панове намрати, за оцес тивой стіл, а куждий з віделіцом на байнет авф, то чи сте добре порахували, нілько вас ще є? Чи не нашчобрав би хоц на пів компанії войська, сибти так знагла Ураїна си нам об'євила...

Мой — мой!

До простого войська вже не було би, півдав, забгато, але на генералів то би смо мали видразу з десіт фрайвілігів! Або й більше!

Пана генерала Крата, ані пана генерала Шандруна тут не рахую, бо сч зараз піршого днс піднесли би до найвищої салютирки та бєфєрдєрували на фєлдмаршалків нумєро айнц і нумєро цвай.

Шо сч шо, але мародцимру то ми мали би найборше ким обсадити, бо маємо пару своєх дохторів, ну і доста слабих і симулянтів, або таних пів-на-пів, єн побратим Івась Лотоцний.

Але всьо рєшта — збтрєтен, пуцувати си і збїрна на войну!

Запанувати на шифу з оселєдцєма, дирєция — просто носє перед сєбе, по воді, а потім трєхи лінєс направо, попри Дарданєлії і до Чорного Морє. А звїдтам Дністром і до Підгєцє вже лише сч плюнути.

Щє шпїца не дїйшла до Підгєцє, аж чюти — шос гунуло. Побратим Тришнєвский подивив си у бїноклі, а то Канада вїпередила і на Підгєцї спускає Підгєйного і Бїгуса парашутом з парасольями.

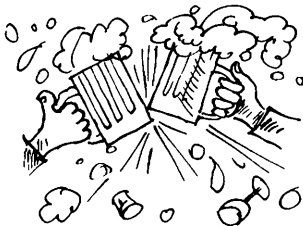

Гуп!... Гуп!... Хлопці падають, сч грушки, але не привычні падати, бо перед тим жадних маєбрів не мали...

Дивит си побратим Тришнєвский у бїноклі і видит, єн уже прапорт застромили на снїєс столі, бо ратуш болшовини розїбрали і нема. А жи бандєрїцїв бїзнько не було, їню самї свої, то прапорт повїсили жовтим догори...

Увидїв побратим Тришнєвский, що під Підгєйцєма немащо робити, сказав хорунькому Гоїву, аби снїє прапорт сховав назад до фугєралу, а сам змїнив дирєция і пішов з войськом просто на Броди. Єн казан, аби си "відкути" за сорок четвєртий рїк.

І так всі тотї, жи впали бїли під Бродами за першим разом, з потім повставали, аби фасувати мантилі і комбатанські відзани, мали тепєр пїршєство падати пїдо Бродами по раз другий і пораз третий.

Але сч їно підїшли бїзнько Бродів, то на землі зробило си правдєве пєкло!...

Гармати били раз коло разу! Гранат коло граната!... Бомба коло бомби!... Пиво — коло пива!...

Счинив си таний гук і такий рєйвах, сч в УНКє на Загальних Зборах.

Напередї їшов сам поляковник Ліщинский, з пїстєтом в одній руцї і компасом у другій. Дав бєфєлі на цєле горло, але ніхто не чув і не знав, куди мєс си форїнувати.

Тоди наглє на поли бою, сч у Іантери по дивї зїйні забавї, з'євили си сотник Вишнєвський і сотник Шипєрович. Обєа гримали в руках довгі листи збїрки на "Лєві", аби конджї дивїзїйник, єн владє, мав забєспєчєну могилу.

Тоди всьо сшиби си урвало... Кожди призвав сирій землі і лежав неспорушно. Тихо було навколо, йно побратим Лаврин шос нишпорив у землі коло себе, а побратим Татух увидив і питася:

— Пане сотнику, що ви там шпортасте у землі?

— Ціхо! — відповідаст сотник, й я лишен сочу набрати трохи рідної землі у міщентно... Бо ж я їздив за советів на Україну, то мені відорвали на границі...

— А то, шляк би єх трафив!

І по тім файнім слові подадут си до переду взмугт ріхтунг на Львів, а через Львів — просто до Кисва!

Тут номандир Тис-Крохмалюк віпередит самого Уласа Самчука, і ме їхати на переді, на білім, єк шварц, коні: в одній руці остра шаблєс в другій перо віостренне на піку, а в третій — сенвіч у паперовій торбинці.

У Кисві ставила си на пляцу усл Дивізія, скайно с. йно з Чікага трохи запізнали си, але єх провадив побратим Кашуба, а лін тримая си йнашого календарі.

А єк у тім Кисві вже доста побули і на заргуну минуло пів до другої, то нагле і несподівано з'євили си коло них єх жони і тречно казали:

— Славку, Богданку, Юрцю, Івасю! А ходит пне додому, бо завтра тра йти до шапі!..

Будут такі, жи послухають бефелю за піршим разом, але будут йнакші, тоті з маркєтіром, жи єя спротивлст:

— Шо ти, стара, мені розказуєш, єк я маю гут над собов вище оберкомандо, жи нас під саміх Бродів провадит, провадит і провадит!

А вони на того:

— Ви нас, вірні жони ваші, по ночах Бродаме не страште, бо ми вне си не боїмо! Минуло си, ого!... Ану беріт хто напелюшон з пюрком, а хто сину шепку з жовтим лямпасом і кроком руш! — на місце призначені!

І мут йти, чи через Карпентер, чи Секенд Євено, єк жиди через Червоне Море, і мут оглядати си, аби єх заду не напало чорне войсько і не відобрало скарбонни, жи в них назбирали: децо на вдови, децо на сиріт, а децо — на инваліди...

Гриць Зоцулі

"Лис Мивита" травень 1977

ЗБІРНИК "ПІДГАСЕЦЬКА ЗЕМЛЯ" ПОВИЙТЬСЯ У 1978 РОЦІ ?

Чергове пленарне засідання членів Головного Комітету Підгасчан відбулося у Дітройті 4-го березня ц. р. Народи відкрив голова інж Василь Колодчин і подяв програму наради, в якій було: перегляд матеріялів до Збірника: перед здачею до друкарні, ділові справи Комітету пов'язані з майбутнім З'їздом і т. інше.

У нарадах взяли участь всі члени Головного комітету з Дітройту, кількох із Клівленду та головний редактор Збірника проф. д-р Тарас Гунчак. Про працю Головного комітету на протязі минулого року інформували: голова інж. В. Коłodчин, секретар д-р З. Стельмах, ексекютивний директор В. Папіж та фінансовий референт Д. Суліма. Згідно з їхніми інформаціями Підгасчани цікавляться діяльністю Головного комітету і появою Збірника. Продовжують слати матеріяли: беззастановно запитують про час появи "Підгасецької Землі" та щедро присилають грошові датки на книгу.

З великим признанням про загальні наших земляків висловлювався фінансовий референт Д. Суліма, інформуючи, що від 1-го грудня 1977 р. по 1-ше березня 1978 р. вплинуло до каси приблизно 4,500.00 дол. По відтягненні видатків за архівні матеріяли і задатку друкарні — в касі є 36,400.00 дол. З причини інфляції долара важко приготувати точний бюджет обох видань.

Друга частина наради відносилася тільки до збірника, Підгасецька Земля і альбому "Мандрівка Землями Підгасччини". Інформації головного редактора проф. д-ра Т. Гунчака про опрацювання матеріялів до збірника та пов'язані із тим труднощі були дуже цікаві. Д-р Гунчак звернув увагу на багатство та різноманітність архівних, історичної вартости матеріялів, які вийдуть до збірника. Матеріяли, в подавляючій більшості вже зредаговані. Описи сіл тільки частинно очікують кінцевої перевірки. Мистець Богдан Титла оформлює мистецьку частину книги і займається розміщенням світлин під статтями. Внорочці оформлені матеріяли будуть передані до друкарні, дещо пізніше (у травні) друкарня одержить решту матеріялів і згідно з договором з друкарнею, збірник повинен бути надрукований на протязі п'ятимісячного речення після здачі до друку всіх матеріялів.

Про альбом "Мандрівка Землями Підгасччини" інформував ексекютивний директор Ва-

силь Папіж. Альбом матиме два розділи: "Землею прадідів наших" і "Підгасчани в широкому світі". Зміст вже опрацьований за виїмком декількох біографічних даних і є в процесі мовної редакції. В альбомі буде поміщено понад 180 світлин, повний список фундаторів, меценатів, добродіїв (Платинів Видавничого Фонду) та некрологи. Буде також вступне слово та резюме по-англійськи. Альбом по суті буде доповненням до збірника "Підгасецька Земля". Він має повнитися одночасно зі збірником і буде переданий землякам на наступному з'їзді. Згідно інформацій проф. д-ра Т. Гунчака і Василя Папіжа — 1978 рік для Підгасчан буде роком появи збірника!

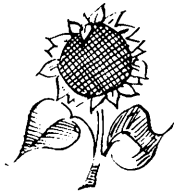
У постановах, схвалених при кінці наради зобов'язано Президію Головного Комітету в Дітройті заздалегідь подати до загального відома всіх підгасчан про час і місце наступного Загального З'їзду. З'їзд з попереднього ухвалено має відбуватися у Дітройті.

Наради були ділові і плідні. В часі обговорення програми забирали слово: мгр Василь Ліщинський, Ярослав Сена, Омелян Маногін, д-р Зеновій Стельмах, Володимир Кудла, д-р Максим Задойний і Дмитро Суліма. На запити відповідали: голова інж. Василь Колодчин, д-р Тарас Гунчак і Василь Папіж.

Учасники наради винесли позитивне враження з перебігу та висліду наради. Всі раді, що завершується праця над збірником та альбомом — книгами, що їх нетерпеливо очікують усі Підгасчани.

Омелян Маногін

"Свобода", п'ятниця, 9-го червня 1978

"ГВАРДІЙЦІ"

Яке то щастя для людей, що є тепер на світі засоби масового переказування інформації, як радіо, телевізії, всякі комунікаційні апарати та інша пропаганда!... Така думка прийшла мені до голови під час студювання матеріалів до регіонального збірника "Підгацька Земля", що оце готується до друку. Зронили села Гниловоди, Підгаєцького повіту, — що тепер носить шумну назву "Гвардійське", — довідуємось про подію, побуденну навіть як на і давні часи, а це діялось яких 12 років після жасування панщини на землях Австро-угорської монархії в 1848-му році.

Отож, одної днини раноюю осінню вийшов зобі з міста панон-міщанин і подався доріжною до села Гниловодів, — чи то купити щось з продуктів, чи просто тан, на прогулянку, подихати, ін то кажуть, свіжим повітрям. Підходить до села, аж бачить — на панському лані мушнів тилкою працюють, а наставники на конях помахають над ними гаранинами...

— Що це ви, людоньки, робите? — питає танок.

— А ви хіба не бачите — що?... Панщину, таночку, робимо, — зідхають мушніви.

— Яку панщину? — здивувався панок. -- Та ж минуло вже дванадцять років як панщина

скасована! Кидайте роботу, забирайте коней і идіть додому.

Тан вони і зробили. А вечері перелляниши поміщици, яких на 12 років загаїв перед селянами, що панщина скасована цісарським декретом, заніла до двора мушнів, зробив велику забаву і потішав людей, що, починаючи з завітіншого дня, вони вже не працюватимуть в нього даремне, а за гроші!... Та, виходить, селяни не дуже вдоволились тією "потіхою", що мушнів бути вкнійсь суд в цій справі, поскільки з старих документів довідуємось, що за продовження панщини пан мушнів дати селянам по одному морзі землі від господарства. А що пан не мав охоти давати орної землі, то відкупив у сусіднього поміщика в Угрінові шмат лісу і дав селянам 80 мергів ліса.

Тан-то, дякуючи щасливому випадкові, що якийсь людиний панок з міста заблукався до села, колишні гниловодці (а тепер "гвардійці"), врешті тани довідались про скасування панщини, а то може їхні нащадки гнули б свої спини на панських ланах аж до заведення нової панщини — колгоспної.

Інер

"Свобода", субота, 3-го червня 1978

У пам'ять Покійних

У ПАМ'ЯТЬ ПОНИЙНИХ

Починаючи від 2-го числа нашого періодика "Слово Підгаєчан" за грудень 1970 р. поміщено на його сторінках згадки про тих наших земляків, що відійшли у вічність. Таких згадок поміщено понад 160.

Наші ряди рідшають. Щоб збудувати тривалий пам'ятник дорогій особі — Матері, Батькові, Дружині, Синові, Доньці, Братові, Сестрі або Приятелю — найближча родина, а часом приятелі, вписали їхні імена на сторінках "Мандрівки Землями Підгаєччини" і таким чином зберегли навіки пам'ять про них. Містимо їх у хронологічному порядку золотень.

Ярослав Михайло Стетневич, нар. в Божиківі (Привітне) 3 березня 1923 р. Абсолювент гімназії у Львові. Воєн 1 Дивізії УНА, згодом старшина УПА. Згинув у бою з військами НКВД в лісах Базилівки 27 листопада 1947 р.

Замість нвітів на невідому могилу Сина, батьки Параня і Нінола Стетневич склали 100 дол. на Видавничий Фонд.

Спиридон Тихий, нар. 12 червня 1888 р. в Підгайцях. Воєн УГА. Командант Полевої Жандармерії в 1919 р. Голова Т-ва Українських Підприємців. Ініціатор і член Комітету Будови Народного Дому в Підгайцях. Щедрий жертводавець на народні цілі. Помер 30 серпня 1963 р. Похоронений на цвинтарі св. о. Миколая в Чінаго (ЗСА).

Замість нвітів на могилу Дорогого Муза, дружина Ольга силала 100 дол. на Видавничий Фонд.

Симон Кучма, нар. 29 квітня 1881 р. в Підгайцях. Організатор і секретар Комітету Підгаєчан у Нью Йорку в рр. 1923-1933. Ентузіаст збірні фондів на будову Народного Дому в Підгайцях. Член Почесного Комітету Підгаєчан. Помер 10 вересня 1971 р. Похоронений на цвинтарі в Нью Йорку (ЗСА).

В його пам'ять приятелі зложили 100 дол. на Видавничий Фонд.

Ярослав Михайло

Стетневич

Симон Кучма.

Михайло Нульчицький, народжений 18 жовтня 1901 року в Шкіндерівці. Активний член суспільно-громадських установ на Рідних Землях. Помер 6 червня 1970 року. Похоронений на цвинтарі св. о. Миколая в Чикаго, ЗСА.

Замість квітів на могилу донька Зеновія Стасула з родиною склала 100 дол. на Видавничий Фонд.

Евстахія Мазур-Ноберницьна, нар. в Гайворонці в 1922 р. Активна ділячка молодечих, жіночих та громадських організацій. Померла 1 грудня 1970 р. Похоронена на цвинтарі Парк Лон в Торонто (Канада).

Крім квітів на могилу незабутньої Дружини, чоловік Антін Ноберницький склав 100 дол. на Видавничий Фонд.

Др Григорій Стецюк, нар. в 1898 р. Старшина УСС. Правник, оборонець українських політичних в'язнів. Довголітній голова Філії Т-ва "Просвіта" в Підгайцях. Провідний громадський діяч в Україні і поза її межами. Член Почесного Комітету Підгасчан. Помер 10 грудня 1971 р. Похоронений на цвинтарі св. о. Миколая в Чикаго.

Замість квітів на могилу, дружина Галина і колишні його співробітники склали 100 дол. на Видавничий Фонд.

Отець Ярослав Княгиницький, нар. у 1902 р. Катехит у Підгайцях. Парох Уринова, Старого Міста, різних парохій в Німеччині й ЗСА. Душ пастир і громадський діяч. В'язень Берези Картузької. Помер 6 квітня 1972 р. Похоронений на цвинтарі в Ютиці (ЗСА).

Замість квітів на могилу, Окружний Комітет Підгасчан у Дітроїті склав 100 дол. на Видавничий Фонд.

Ізидор Цегельницький, нар. 10 серпня 1912 року в Старім Місті. Активний член громадських установ. Здібний актор драматичних гуртів. Помер 2 вересня 1972 р. Похоронений на цвинтарі Парк Лон у Торонто (Канада).

Замість квітів на могилу, дружина Олена й приятелі склали 125 дол. на Видавничий Фонд.

Василь Сабатюк, нар. 14 жовтня 1893 р. в Рахівці. Вояк УГА. Учасник Визвольних Змагань і "Чотирикутника смерті". Громадський діяч. Помер 10 травня 1973 р. Похований на цвинтарі Мавнт Оливет у Дітроїті (ЗСА).

Замість квітів на могилу, родина й приятелі склали 305 дол. на Видавничий Фонд.

Володимир Стетневич, нар. 6 вересня 1891 р

Суддя Городського Суду в Підгайцях. Учасник Визвольних Змагань. Провідний громадський діяч в Україні і поза її межами. Член Почесного Комітету Підгасчан. Помер 24 квітня 1974 р. Похований на українському цвинтарі в Саут Бавнд Брук (ЗСА).

Замість квітів на могилу, родина й приятелі склали 110 дол. на Видавничий Фонд.

Григорій Нога, нар. 6 вересня 1922 р. в Голгочах. Вояк 1 Дивізії УНА. Провідний діяч Організації Визвольного Фронту. Голова Осередку Підгасчан у Брентфорді (Канада). Співатор опису Голгіч. Помер 17 жовтня 1974 р. Похоронений на цвинтарі в Брентфорді.

Замість квітів на могилу, родина і друзі Польського склали 175 дол. на Видавничий Фонд.

Евфрозина Петровська з Осадців, нар. в селі Волощина у 1912 р. Активна й жертвенна членка парафіяльних і громадських організацій. Померла 14 жовтня 1974 р. в Нью Йорку. Похоронена на цвинтарі Гейт оф Гевен в Йонкерсі (ЗСА).

Замість квітів намогили дорогої Мами, донька Ольга Зазуля склала 100 дол. на Видавничий Фонд.

Тимко Березюк, нар. 18 червня 1910 р. в Богатківцях. Вояк Українського Легіону. Активний член установ в Україні і поза її межами. Помер 19 листопада 1974 р. Похоронений на цвинтарі Сейнт Гедвіг у Дітроїті (ЗСА).

Замість квітів на могилу, дружина Анна і приятелі склали 170 дол. на Видавничий Фонд.

Богданна Сілецька з Лотоцьких, нар. 6 листопада 1922 р. в Новосіці. Активна членка парафіяльних і громадських організацій. Померла 16 листопада 1975 р. Похоронена на цвинтарі Кальварія в Лорейні (Огайо, ЗСА).

Замість квітів на могилу учасники поховані склали 103 дол. на Видавничий Фонд.

Стефан Гринчук, нар. 16 вересня 1909 р. в Котузові. Активний член парафіяльних і громадських організацій. Помер 22 грудня 1975 р. Похований на цвинтарі Мавнт Оливет у Дітроїті (ЗСА).

Замість квітів на могилу, Окружний Комітет Підгасчан у Дітроїті та приятелі склали 120 дол. на Видавничий Фонд.

Григорій Мороз, народжений 5-го серпня 1900 року в Галичі. Вояк Української Галицької Армії, позначався в боях за Львів, учасник Чотирикутника смерті. По Визвольних Змаганнях

провадив власне підприємство в Яремчу.

Згинув 28-го липня 1958 року. Похований на цвинтарі св. Йосифа в Йоннерсі, ЗСА.

Замість квітів на могилу дружинки Марія (Сосні) зложила 200 дол. на Видавничий Фонд.

Петро Гайва, нар. 3 червня 1896 р. в Старім Місті. Активний громадський діяч, зокрема в допомогових акціях. Щедрий жертводавець на народні цілі. Помер 16 березня 1976 р., Похоронений на цвинтарі Сансет Меморіал у Міннеаполіс (ЗСА).

Замість квітів на могилу донька Ольга Гайва-Плавюк склала 100 дол. на Видавничий Фонд.

Іван Плєскул народжений 13 січня 1900 року в Литвинові Загалношанований громадянин у рідному селі так само в онолиці.

Помер 3 липня 1978 року. Похоронений на місцевому цвинтарі в Литвинові.

Замість квітів на могилу, 100 дол. на Видавничий Фонд зложив Григорій Плєскул — брат.

Богдан Бідяк, нар. 23 листопада 1928 р. в Раківці. Провідний суспільно-політичний діяч. Редактор організаційних періодиків, автор численних статей на громадські й культурні теми в різних українських часописах. Організатор і відданий опіун хору "Молода Думна" в Нью Йорку. Помер 3 грудня 1977 р. Похоронений на цвинтарі Гейт оф Гевен в Йоннерсі (ЗСА).

Замість квітів на могилу учасника похоронів, за ініціативою Василя Наума та інж. Петра Салаяна, склала 203 дол. на Видавничий Фонд.

Будівничі Видавничого Фонду

УДІВНИЧІ ВИДАВНИЧОГО ФОНДУ

Успішне завершення кожного громадського очину узалежене від основних передумов, а саме: ідейного заложення, свідомости та почуття обов'язку поодиноких членів тої громади відносно запланованого діла та довір'я до тих, що піднялися його завершити.

Ідея видати "книгу биття" нашої вужчої атьківщини виринула серед Підгаєчан. На прозві нашої дев'ятирічної діяльности сотні земляків виявили свою співпрацю з нами, підтримували нас морально та складали свої щедрі атки.

Про працю Головного Комітету та редколегії розмовляють обі видані книги — збірник і альбом,

а про фінансову підтримку загалу наших земляків говорить список датків, що його понижче поміщуємо. Високі датки не означають спроможність, але передовсім свідомість та почуття патріотичного обов'язку жертводавців. Ми горді за них і черговий раз складалемо нашу сердечну подяку за довір'я та всебічну підтримку.

Списки охоплюють Фундаторів, що зложили 1.000 дол і більше. Меценатів від 500 дол. в гору. Добродіїв від 100 дол. та Жертводавців - 10 дол. і більше у ЗСА та Канаді, в Англії від 4 фунти, в Австралії від 5 австр. дол. Їх імена поміщуємо за висотою зложеного датку.

ФУНДАТОРИ

Першим Фундатором Видавничого Фонду стали Марія і Михайло Івасьевич з Міннеаполіс, ЗСА, складаючи 1,140 дол.

Обоє народжені в Сільці Підгасцькім, походять із свідомих родин. Михайло Івасьевич, колишній службовець Повітового Союзу Українських Нооператив в Підгайцях, активізувався у суспільно-громадських організаціях ще на рідних землях. Через те, знаючи фізичну загрозу для себе й родини з боку нових окупантів України, виїхав на захід 1944 року. У 1950 році родина Івасьевичів поселилася в Міннеаполіс.

на Марія проявляє себе в жіночих та харитативних установах.

Другим з черги Фундатором є Михайл Чемерис таном із Міннеаполіс, складаючи на Видавничий Фонд 1,030 дол.

Михайл Чемерис народжений в Новосілці Від 1920 року жив у Заставчу. Залишивши рідні землі 1944 року, він не затратив гої високої свідомости та ідейности, що виніс з під рідної стріхи. Далено від дорогої Підгасччини, він в міру своїх спроможностей активізується у суспільно громадському житті нашої спільноти. Свою від

Михайло Івасьевич.

Марія Івасьевич.

Михайл Чемерис.

Ян здібний підприсмець, М. Івасьевич заложив власне підприємство й таким чином став матеріально незалежним. Всупереч написаним правилам, що люди матеріально незалежні в більшості мало уділяються у громадській роботі, він став чільним у місцевій громаді. Очолював і очолює цілу низку громадських установ, зокрема активізується в організаціях Визвольного Фронту. Від самого початку, тобто від 1970 року очолює один із найкращих наших осередків — Місцевий Номітет Підгасчан у Міннеаполіс. Дружи-

даність українській визвольній справі доназує ділом, щедро жертвуючи на національні культурні й політичні потреби. Особливо на Українознавчий Центр при Гарвардському Університеті, Об'єднання Працівників Дитячої Літератури, організації Визвольного Фронту та свої церкви.

У своїх листах виявляє тугу за рідною землею, бачить у своїх споминах її красу. Нетерпеливо очікує історії рідної Підгасччини і тому підтримує працю над нею своїм датном.

ЦЕНАТИ

ужний Комітет Підгаєчан, Дітройт, ЗСА	660 дол.
ць крилош. Василь і Олена з Лежогубських Чопей, Едмонтон, Канада	570 дол.
ць Мирон Головинський, Барнессборо, ЗСА	526 дол.
ла Володимир і Марія, Емерстбург, Канада	510 дол.

А

РОИТ

БРОДІІ:

Стельмах Зеновій,	
Аксана	360 дол.
юдчин Василь, Ліда	345 дол.
іж Василь, Галина	340 дол.
іма Дмитро, Марія	270 дол.
юн Ярослав, Марія	260 дол.
шельницьна	
озалія	250 дол.
нір Іван, Тенля	250 дол.
алишин Микола,	
Марія	185 дол.
езюно Тимно, Анна	175 дол.
тевич Ярослав,	
Елія	160 дол.
ода Филімон,	
Лихайлина	140 дол.
юнович Мирон,	
нна	105 дол.
ігук Семен, Марія	105 дол.
дуневич Іван,	
атіяна	100 дол.
існик Стефан,	
атерина	100 дол.
лимуна Ізидор	100 дол.
а Ярослав,	
ірослава	100 дол.
арин Микола, Анна	100 дол.
ль Петро, Анна	100 дол.

ЖЕРТВОДАВЦІ:

Патра Андрій, Анна	85 дол.
Кошильовський Дмитро, Анна	80 дол.
Федишин Іван, Соля	72 дол.
Ченита Теодор, Стефанія	70 дол.
Дідуни Григорій, Катерина	65 дол.
Дудун Богдан, Анна	65 дол.
Огар Василь, Оксана	65 дол.
Білин Василь, Хсена	60 дол.
Дідуни Гілярій, Тенля	60 дол.
Косович Борис, Розалія	60 дол.
Лопушанський Іван	60 дол.
Цяпа Михайло	60 дол.
Солодний Микола	60 дол.
Дідик Володимир, Анастасія	55 дол.
Гринчук Стефан, Тенля	50 дол.
Грицай Роман, Ева	50 дол.
Михайлюк Олекса, Евгенія	50 дол.
Стетнович Гілярій	50 дол.
Н. Н.	50 дол.
Репета Євген, Люба	47 дол.
Лазечко Стефанія	45 дол.
Полянський Мартин	45 дол.

Татух Любомир	45 дол.
Бадрэн Микола	40 дол.
Королишин Григорій, Павлина	40 дол.
Постоловський Йосиф, Марта	40 дол.
Сеньків Павло	35 дол.
Шупер Іван, Марія	32 дол.
Сабатюн Василь	31 дол.
Всвюра Броніслав, Параня	30 дол.
Гундич Теодозій	30 дол.
Годжан Володимир, Стефанія	30 дол.
Керницький Василь	30 дол.
Колтин Стефан, Марія	30 дол.
Москальчик Іван, Стефанія	30 дол.
Стефанюк Теодор, Параскевія	30 дол.
Кпіль Осип, Софія	25 дол.
Нічківський Михайло, Ольга	25 дол.
Сена Марія	25 дол.
Фотчун Микола, Ева	25 дол.
Шнурівський Петро, Анна	25 дол.
Сеньків Іван	25 дол.
Сенюх Володимир	20 дол.
Солоненко Омелян	20 дол.
Шавалюк Михайло	20 дол.

Собою Петро, Марія	17 дол.	ЖЕРТВОДАВЦІ:	Крутиголова Дмитро, Анна	120 дол.
Борц Іван, Анна	15 дол.	Амброзій Максим,	Підгурський ?Павло	120 дол.
Нахній Магдалина	15 дол.	Ольга	Напора Михайло, Віра	115 дол.
Нягяницький Северин, Марія	15 дол.	Підгайний ?Гілярій, Анна	Нюсський ?Марко, Катерина	103 дол.
Марців Анна	15 дол.	Гусак ?Дмитро, Марія	Соляр Михайло	100 дол.
Снальський Михайло	15 дол.	Руденський Минола	ЖЕРТВОДАВЦІ:	
Снальський Теодор	15 дол.	Яворський Евстахій	Криськів Семен	80 дол.
Німчук Іван, Катерина	13 дол.	Колодницький Осип	Гарнач Григорій	70 дол.
Бездізь ?Анастасія	10 дол.	Колодницький ?Роман	Совян Антін	70 дол.
Білецький Ярослав, Лариса	10 дол.	Мисинь Володимир	Кучма Михайло	65 дол.
Дудун ?Стефанія	10 дол.	Кучинський Михайло	Лагошняк Дмитро	62 дол.
Дутневич ?Іванна	10 дол.	Підгайний Ярослав	Пална Дмитро	60 дол.
Захарків Остап, Ірина	10 дол.	Корсунська Ірма	Стецьк Дмитро	50 дол.
Капітанець Петро, Юлія	10 дол.	Крамарчук Мирон	Пална Марія	49 дол.
Кравець Антін	10 дол.	Крамарчук Ярослав	Лагошняк Василь	45 дол.
Крайдуб Павло, Агафія	10 дол.	Човган Євген	Сива Анна	45 дол.
Кирик Володимир, Марія	10 дол.	Яворська Анастасія	Стетневич Стефанія	43 дол.
Люок Стефанія	10 дол.	Крамарчук Олена	Пална Євген, Віра	42 дол.
Мороз Ярослав, Оксана	10 дол.	Анастасівська Юлія	Гарнач Петро	35 дол.
Мушинська Меланія	10 дол.	Дорожан Надія	Комарницький Григорій	35 дол.
Рахвал Дарія	10 дол.	Вовчан Стефан	Крутиголова Володимир	35 дол.
Семеген Марія	10 дол.	Кіт Григорій	Міськевич Михайло	35 дол.
Семеген Петро	10 дол.	Кузь Григорій, Анна	Кінта Степан	33 дол.
Скіхун Петро, Марія	10 дол.	Іваськевич Богдан	Лобай Ярослава	32 дол.
25 дрібних датків на суму	125 дол.	Ригаїло Ізидор	Темнюк Марко	30 дол.
МІННЕАПОЛІС		Залуцька Марія	Вирста Станіслав	28 дол.
ДОБРОДІІ:		Бочан Богдан	Захарій Іван, Анна	25 дол.
Яворський Михайло, Анна	260 дол.	Галій Володимир	Манастирський Юліян	25 дол.
Машталір Івана, Анна	214 дол.	Іваськевич Любомир	Форецький Михайло	22 дол.
Крамарчук Василь, Анна	155 дол.	Цегельницька ?Анна	Бучацький Василь	20 дол.
Ригаїло Олена	132 дол.	Чура Теодора	Вирста Роман	20 дол.
Мандибур Дмитро, Анна	125 дол.	Яворський Петро	Дармогай Стефан	20 дол.
Вдовичин Юрій, Стефанія	115 дол.	5 дрібних датків на суму	Сиванік М. Відділ УНС	20 дол.
Колодницька Ірина	115 дол.	НЛІВЛЕНД	ім. С. Коновальця	15 дол.
Свінціцький Михайло	115 дол.	ДОБРОДІІ:	Апостолюк Стефан	12 дол.
Папін Гілярій, Стефанія	110 дол.	Лещинський Василь, Віра	Войтина Ілько	10 дол.
Окружний Комітет Підгасчан	109 дол.	Д-р Задойний Максим, Анна	Вирста Мар'ян	10 дол.
Павлюк Василь, Ольга	100 дол.	Маногін Омелян, Онсана	Глинська-Боднарівч Анна	10 дол.
Загородний Антін, Параня	100 дол.	Окружний Комітет Підгасчан	Комарницький	10 дол.
Чемерис Татяна	100 дол.	Сікора Василь	Комарянська Зеновія	10 дол.
		Головча Григорій	Кичун Богдан	10 дол.
		Д-р Фаріон Дмитро, Марія	Леник Микола,	
		Баран Володимир	Клявдія	10 дол.
		Пална Іван, Антося	Норка Іван	10 дол.
		Стангрет Роман	Цегельський Роман,	
			Слава	10 дол.
			Якимцов Сергій	10 дол.
			10 дрібних датків на суму	56 дол.

АГО	Лушак Мирон	20 дол.	Овсянецьний Богдан	45 дол.
ЗРОДІІ:	Плішка Богдан	20 дол.	Клезор Михайло.	
моляч Юрій.	Сенечко Лєв	20 дол.	Наталія	42 дол.
реста	Фольварко Михайлина	20 дол.	Кекіш Онуфрей	40 дол.
ча Григорій, Анна	Білоус Богдан.		Кучма Мирослав	40 дол.
Вітковський Антон.	Анастасія	15 дол.	Кучма Параскевія	40 дол.
рися	Горбай Теодор	15 дол.	Плескун Ярослав	35 дол.
і Ольга	Комаринський Ізидор	15 дол.	Д-р Кекіш Богдан	30 дол.
ій Микола	Ригайло М.	15 дол.	Ковалів Роман.	
Палатайн	Фішер Микола	15 дол.	Бронислава	25 дол.
сула Ярослав.	Іжак Стефан (Гемонд)	13 дол.	Наконечний Петро	25 дол.
еновія	Сивульський Петро	12 дол.	Дячук Володимир.	
льмах Дам'ян.	Банах Михайло	10 дол.	Уляна	20 дол.
адій	Бойно Катерина	10 дол.	Залуцький Мирон	20 дол.
одчин Филимон.	Болрський Стефан.		Кекіш Борис	20 дол.
нна	Софія	10 дол.	Керницький Іван	20 дол.
копишин Осип	Данилюк Володимир	10 дол.	Отець Кучма Антін	20 дол.
Надізевич Пляло	Д-р Комаринський		Куфель Іван	20 дол.
ель Петро, Марія	Ярослав	10 дол.	Микитин Юрій	20 дол.
кальська Галина	Лушак Іван	10 дол.	Недільська Софія	20 дол.
Стецюк Григорій.	Настюк-Нучма		Головінська Лукія	10 дол.
ліана	Ярослава	10 дол.	Д-р Гой Петро	10 дол.
охонько Григорій	Свитник Богдан	10 дол.	Кінаш Петро	10 дол.
РТВОДАВЦІ:	Стадник Іван	10 дол.	Клюба Евдонія	10 дол.
ерно Михайло.	Швачун М.	10 дол.	Козловський	
тарія	12 дрібних датків		Володимир	10 дол.
ттин Іван	на суму	65 дол.	Отець Мацелюк Євген	10 дол.
бан Петро	НЮ ИОРН		Мілян-Заяць Ольга	10 дол.
Бродич Володимир	ДОБРОДІІ:		Олексів Павлина	10 дол.
зльві Стефанія	Нефор Іван	200 дол.	Пенкальський	
ухлян Павло	Саляк Петро, Оріся	183 дол.	Володимир	10 дол.
ць Стефанія	Овсянецька Ольга	170 дол.	Фурда Михайло	10 дол.
Зестмонт)	Мушєвич Ярослав	130 дол.	8 дрібних датків	
ірій Іван	Піпязь Филимон	111 дол.	на суму	34 дол.
она Михайло.	Лапчак Єяген	110 дол.	АСТОРИЯ	
тарія (Палатайн)	Арх. Осадца		ДОБРОДІІ:	
ій Стефан	Аполінарій	110 дол.	Мулин Антін, Анна	212 дол.
улян Петро	Баран Володимир.		Воробець Теодор	188 дол.
ь Роман	Анна	100 дол.	Линтей Антін, Анна	155 дол.
іш Дмитро	Зацухний Микола	100 дол.	Нузишин Олександр	103 дол.
ухлян Єсмен	Гусак Петро, Марія	100 дол.	Наум Василь.	
дан Ольга	Сулима Михайло	100 дол.	Стефанія	100 дол.
ухлян Осип	ЖЕРТВОДАВЦІ:		ЖЕРТВОДАВЦІ:	
суш Петро, Марія	Д-р Голіят Роман.		Мърнуш Йосиф.	
но Іван	Евгенія	80 дол.	Пелагія	90 дол.
ішко Ілько	Пастушенно Ярослав	79 дол.	Сніра Михайло	85 дол.
дидибур Зенон	Пенкальська Ярослава	60 дол.	Бурин Петро	80 дол.
люно Оріся	Петровський Володимир	60 дол.	Бідик Богдан, Анна	75 дол.
аранок Петро	Еляів Олена	55 дол.	Подоляк Марія	55 дол.
абаш Дмитро	Осадца Юліян	50 дол.	Отець Войтина Василь.	
ович Григорій	Заваринський Тимотей	45 дол.	Христофор	35 дол.
ач Петро				

Рудин Михайло 35 дол.
 Отець Пашка Патриній 25 дол.
 Бруханська Софія 23 дол.
 Комітет Підгаччан 10 дол.
 Мізур Віра 10 дол.

ИОННЕРС

ДОБРОДІІ:

Сосяк Марія 205 дол.
 Титла Богдан 190 дол.
 Шкафаровський Петро 105 дол.

ЖЕРТВОДАВЦІ:

Крумшин Микола 70 дол.
 Кулинич Ярослав 50 дол.
 Кучма Петро 50 дол.
 Мохун Мирон 45 дол.
 Кулинич Микола 35 дол.
 Шкафаровський Павло 33 дол.
 Кулинич Петро 33 дол.
 Луцан Володимир 25 дол.
 Слояка Олег 25 дол.
 Шляйка Петро 25 дол.
 Мороз Осип 24 дол.
 Курас Богдан 20 дол.
 Оудіца 10 дол.
 Мурашун Михайло 10 дол.

ГЛЕН СПЕЙ

ДОБРОДІІ:

Гунчак Мирон, Ярослав 205 дол.
 Наночечний Павло, Марія 100 дол.

ЖЕРТВОДАВЦІ:

Драпак Василь 80 дол.
 Салая Яким 75 дол.
 Плескун Андрій 40 дол.
 Мельник Наталка 20 дол.
 Гунчак Григорій, Марія 16 дол.
 Крамарчук Зенон 10 дол.

БОСТОН

ДОБРОДІІ:

Гапій Микола 135 дол.
 Миситин Стефан 121 дол.
 Ганчар Володимир, Марія 116 дол.

ЖЕРТВОДАВЦІ:

Носаль Михайло 52 дол.

Ганчар Орест 31 дол.
 Репях Пелягія 30 дол.
 Майкут Теодор 21 дол.
 Шудлюн Любомир 20 дол.
 Дацик Стефан 20 дол.
 Чехович Павло 20 дол.
 Василюк Роман 18 дол.
 Силогуб Стефан, старший 16 дол.

Макух Григорій 16 дол.
 Блазваснас Дарія 15 дол.
 Волошун Михайло 13 дол.
 Смолинський Богдан 12 дол.
 Шиманович Осип 12 дол.
 Блнадига Іван 10 дол.
 Возний Павло 10 дол.
 Ворона Василь 10 дол.
 Девой Іван 10 дол.
 40 дрібних датків на суму 121 дол.

ГАРТФОРД — НЮ ГЕИВЕН

ДОБРОДІІ:

Гіна Григорій, Анна 135 дол.

ЖЕРТВОДАВЦІ:

Сокольський Роман 95 дол.
 Пришляк Олександр 90 дол.
 Шірка Іван 85 дол.
 Пришляк Петро 83 дол.
 Нулява-Галів Олімпія 80 дол.
 Рокецький Любомир 70 дол.
 Будас Володимир 50 дол.
 Добчанський Василь, Євгенія 50 дол.
 Кефюр Володимир 45 дол.
 Сокольський Богдан 40 дол.
 Новаль Лев 30 дол.
 Пришляк Ольга К. 22 дол.
 Парашун Михайло 20 дол.
 Печинський Василь, Анна 15 дол.
 Пришляк Ольга Д. 12 дол.
 Дрібні датки 9 дол.

ЧЕДЕМ

Д-р Стетквич Олександр 50 дол.
 Мельничун Мирон, Богданна 10 дол.
 Носановський Ярослав 10 дол.
 Стетквич Ярослав 10 дол.

ПІТТСБУРГ — ЕМБР'ДЖ

ДОБРОДІІ:

Галадза Михайло, Теодозія 2+2 дол.
 Отець Дниджора Василь 116 дол.

ЖЕРТВОДАВЦІ:

Іваськевич Володимир 95 дол.
 Кардаш Михайло 55 дол.
 Іваськевич Михайло 30 дол.
 Голубяк Стефанія 10 дол.

СИРАНЮЗИ — ФУЛТОН

ДОБРОДІІ:

Бусько Антін Д. 156 дол.
 Микитин Михайло 110 дол.

ЖЕРТВОДАВЦІ:

Сумик Петро 88 дол.
 Бусько Антін В. 46 дол.
 Пічкур Павло 40 дол.
 Трач Ярослава 40 дол.
 Годжак Микола 35 дол.
 Свінціцький Григорій 35 дол.
 Д-р Іміджиневич Богдан 30 дол.
 Машталір Евстахій 30 дол.
 Богай Володимир 23 дол.
 Бобецький М. 18 дол.
 Кусьпись Володимир 15 дол.
 Спісак В. 13 дол.
 3 дрібні датки на суму 15 дол.

БАЛТИМОР — СІЛВЕР СПРІНГ

ЖЕРТВОДАВЦІ:

Стельмах Остап, Анна 82 дол.
 Захарків Михайло 78 дол.
 Нормелюв Микола 50 дол.
 Гой Зеновій 38 дол.
 Вітенко Роман 35 дол.
 Войтович Петро 30 дол.
 Гой Омелян 25 дол.
 Саплива Татіяна 20 дол.
 Баран Микола. 20 дол.
 Дуда Олександра 20 дол.
 Стельмах Володимир 15 дол.
 Д-р Гнатішин Мирослав 10 дол.
 6 дрібних датків на суму 29 дол.

РВІНГТОН			
ЖЕРТВОДАВЦІ:			
Загородний Михайло,			
Анна	50 дол.		
Отець Ярема Василь	36 дол.		
Заверуха Михайло	30 дол.		
Іривчук Н.	25 дол.		
Дюріта Василь	25 дол.		
Іадновська Леся	20 дол.		
Данилюк В.	15 дол.		
Іушлаба Ярослав	15 дол.		
Черемета І Василь	15 дол.		
Іерещук Володимир	10 дол.		
Ідрібні датки на суму	10 дол.		
ІЗНІ МІСЦЕВОСТІ			
ІОБРОДІІ:			
ІІЛЯДЕЛЬФІЯ			
Отець Головінський			
Василь, Марія	292 дол.		
Ір Саяк Василь, Рома	215 дол.		
Іеніальський Ярослав	25 дол.		
ІАЙОН			
Іалькович Стефанія	190 дол.		
ІДЖЕРЗІ СІТІ			
Ір Явний Григорій	165 дол.		
Іітра Михайло,			
Марія	100 дол.		
ІЕІНТ ПІТЕРСБУРГ			
Ізаськевич Юлія,			
Іатерина	165 дол.		
Іадоїнний Микола,			
Марія	110 дол.		
ІЕВІТОН			
Іоловка Іван (анкор)	130 дол.		
ІЖЕНСОН ГАЙТС			
Іулінич Мирослав,			
Іеновія	115 дол.		
ІЕГО ПАРК			
Іазуля Ольга	100 дол.		
ІЕНВЕР			
Іальба Мирослав.	100 дол.		
ІЖЕРТВОДАВЦІ:			
ІОФАЛО			
Іанілюк Володимир,			
Марія	40 дол.		
Іастухевич Омелян	22 дол.		
ІУРБАНК			
Іарцінів Євгенія	90 дол.		
ІОМЕРВІЛ			
Іохман І Дмитро, Олена	80 дол.		
ІЮТИКА			
Інягинична Любов	64 дол.		
Ігнатів Володимир	30 дол.		
ІРІЧМОН ГІЛЛ			
Іаславська Євгенія	55 дол.		
ІМІЛВІЛ			
Іотець Старух Мінола	53 дол.		
ІСАВГЕРТІС			
Іулінич Дмитро	45 дол.		
ІБАТ			
Іронцький Михайло	40 дол.		
ІЮНІОНДЕІЛ			
Іякимець Василь	40 дол.		
ІДЖЕРЗІ СІТІ			
Іщулян Ільйо	35 дол.		
Істєтєвич І Володимир	30 дол.		
Іцегельницький Іван	10 дол.		
ІСОМЕРСЕТ			
Ідр Головінський Іван	30 дол.		
ІМЕІПЕЛВУД			
Ілебедь-Іунчан Софія	30 дол.		
ІВІЛОВ ГРОВ.			
Імаксимович Анна	10 дол.		
ІНЮАРН			
Ілімко Ольга	24 дол.		
ІТРОІ, РОЧЕСТЕР			
Ідурбан Іван	22 дол.		
Іданилишин І Петро,			
Марія	10 дол.		
ІДЕНВЕР			
Ілевченко Стефанія	21 дол.		
Іотець др Іабяк Павло	10 дол.		
ІРОСФОРД			
Ібобер Михайло, Анна	20 дол.		
ІПАСЕІН			
Ібакалець Володимир	20 дол.		
ІСТРАТФОРД			
Іглива Петро	20 дол.		
ІМАРТІНСВІЛ			
Ілаба-Ровенно Віра	20 дол.		
ІФІНІКС			
Ірізник Михайло	20 дол.		
ІНЛІФТОН			
Іналавур Богдан	15 дол.		
ІМОРІСВІЛ			
Ібачинська Марія	10 дол.		
ІГалайдіда Андрій	10 дол.		
ІОвсянецький Іосиф	10 дол.		
ІБІНІГЕМТОН			
ІЗдеб Євген	10 дол.		
ІОпацький Павло	10 дол.		
ІНАНАДА			
ІТОРНТО			
ІДОБРОДІІ:			
Іонружний Комітет			
Іідгасчан	400 дол.		
ІПлескун Григорій	355 дол.		
Ідр Бойко Осип, Гая	240 дол.		
ІДаньків Михайло	210 дол.		
ІПекельний Іосиф	179 дол.		
ІПетришин Василь	155 дол.		
ІЦегельницький ІІзидор,			
Олена	145 дол.		
ІПекельний Богдан	130 дол.		
ІБойцун Роман, Анна	115 дол.		
ІЗазулян Ільйо	115 дол.		
ІТемнюк Павло, Текля	103 дол.		
ІЗакалужний Володимир,			
Іараня	100 дол.		
ІКардаш Іван	100 дол.		
ІЧервінський Михайло	100 дол.		
ІЖЕРТВОДАВЦІ:			
Ідр Сокольський Остап,			
Іірка	95 дол.		
ІГаврилишин Ільйо	90 дол.		
ІКушнір І Андрій,			
Емілія	90 дол.		
ІМоченко Григорій	90 дол.		
ІЗаварихин Ярослав	88 дол.		
ІТемнюк Володимир,			
Ольга	85 дол.		
ІБартків Петро	80 дол.		
ІТихий Михайло	80 дол.		
ІГалипчан-Возька Ольга	72 дол.		
ІСнальний Михайло	65 дол.		
ІКоломиць Дмитро	62 дол.		
ІЯцишин Ільйо, Євгенія	62 дол.		

Турчин Корнель, Євгенія	60 дол.	Масляк Олександр	15 дол.	ВІНДЗОР — ЕМЕРСТБУРГ (Юрґа Дітройт)	
Бідняк Данило	55 дол.	Переґінець Богдан	15 дол.	ДОБРОДІЇ:	
Голод Петро	55 дол.	Ригаїло Григорій	15 дол.	Тяжкий Олекса, Анна	275 дол.
Юрчин Марія	55 дол.	Цибульський Євген	15 дол.	Стеткевич Никола,	
Щербатий Микола	52 дол.	Чемерис Михайло	15 дол.	Параня	240 дол.
Коберницький Антін, Євстахія	50 дол.	Щербатий Василь	15 дол.	Вітрак Ілько, Анна	215 дол.
ЛВВ (збірка на похороні Г. Ного)	50 дол.	Фещан Ілько	12 дол.	Легкий Ярослав	163 дол.
Пидгора Павло, Ольга	50 дол.	Бартків Андрій	10 дол.	Легкий Богдан	130 дол.
Л-п Яворський Олекса	50 дол.	Бартків Микола	10 дол.	Семенюк Ольга	130 дол.
Бойківський Петро	45 дол.	Бартошів Євген	10 дол.	ЖЕРТВОДАВЦІ:	
Чорній Стефан, Зена	45 дол.	Бобик Любомир, Ольга	10 дол.	Зінь Василь	90 дол.
Влізло Іван	43 дол.	Боднар Кліма	10 дол.	Осадца Богдан	80 дол.
Голіяд Петро	40 дол.	Бочан Євген	10 дол.	Зінь Дмитро	60 дол.
Гусан Володимир	40 дол.	Воробець Петро	10 дол.	Олійник Галина	50 дол.
Ніт Іван, Стефанія	40 дол.	Голіяд Петро (Престон)	10 дол.	Палашун Михайло, Марія	45 дол.
Кузишин Василь	40 дол.	Гнатович С.	10 дол.	Леснів Іван	40 дол.
Осадца Андрій, Марія	40 дол.	Гуменюк Петро, Ярослава	10 дол.	Осадца Парасна	31 дол.
Купратий Михайло	39 дол.	Данилишин Богдан	10 дол.	Літинський Володимир	30 дол.
Купратий Дмитро	38 дол.	Лмитрів Микола	10 дол.	Квасницький Йосиф, А. Кущнір	25 дол.
Радевич Стефанія	38 дол.	Дурбан Володимир	10 дол.	Білик Микола	15 дол.
Отець Фіцалович Юліян	38 дол.	Заверуха Микола	10 дол.	Зінь Іван	10 дол.
Бідан Петро	35 дол.	Кардаш Василь	10 дол.	Карась Еміль	10 дол.
Кліщ Григорій	35 дол.	Монастирська Євгенія	10 дол.	Мудрий Петро	10 дол.
Дорош Осип	33 дол.	Найдун Михайло	10 дол.	Свінтак Стефан	10 дол.
Фофуліт Микола	32 дол.	Найдун Осип	10 дол.	З дрібні датки на суму	15 дол.
Бабій Лев	30 дол.	Найдун Остап	10 дол.	ЕДМОНТОН	
Нальба Богдан	30 дол.	Накомечний Михайло	10 дол.	ДОБРОДІЇ:	
Куролук Марія	30 дол.	Патригура Т.	10 дол.	Крумшин Євген	115 дол.
Лотоцьна Оксана	30 дол.	Рожило І.	10 дол.	Стадник Іван	105 дол.
Мороз Іван	30 дол.	Тимкевич П.	10 дол.	ЖЕРТВОДАВЦІ:	
Соляр Павло	30 дол.	Фіголь Микола	10 дол.	Говда Янів	70 дол.
Темнюк Богдан	30 дол.	Фіголь Євген	10 дол.	Крумшин Василь	20 дол.
Троценко Стефанія	30 дол.	Фірман Ліна	10 дол.	Магас Стефан	20 дол.
Голод Стефан	28 дол.	Хребтан Е.	10 дол.	Бзовий Михайло	15 дол.
Бартків Богдан	25 дол.	Чичевський Іван	10 дол.	Романків Іван	10 дол.
Волох Теофіль	25 дол.	Швець Іван	10 дол.	САСКАТУН	
Дорош Петро, Анна	25 дол.	Шпудер Лукія	10 дол.	ЖЕРТВОДАВЦІ:	
Романич С.	21 дол.	27 дрібних датків на суму	125 дол.	Глухничин Володимир	85 дол.
Возьна Марія	20 дол.	СЕЙНТ НЕТЕРІНС		Ригаїло Михайло	72 дол.
Гаврилук Роман	20 дол.	ДОБРОДІЇ:		Сабада Євген	62 дол.
Гурбін Євген	20 дол.	Лужба Микола	125 дол.	Дутчак Євген	45 дол.
Дорош Мирон	20 дол.	ЖЕРТВОДАВЦІ:		Королевич Амбросій	45 дол.
Сиваніч Е.	20 дол.	Гіряк Роман	20 дол.	Сиваніч Ярослав	42 дол.
Фещан Петро, Ольга	20 дол.	Гнатиків Осип	20 дол.	Метанчук Михайло	40 дол.
Хабурський Семен	20 дол.	Католік В.	20 дол.	Метанчук Йосиф	35 дол.
Гураль В.	17 дол.	Бартош Йосиф	10 дол.	Метанчук Омелян	10 дол.
Білин Стефан	16 дол.	Гураль В.	10 дол.		
Гелей Марія	15 дол.	Лалчинський	10 дол.		
Мандибуря Олекса	15 дол.	Катериняк В.	10 дол.		
		Мельниченно Василь	10 дол.		

ОНТРЕАЛЬ**ОБРОДІІ:**

нах Методій. Марія	220 дол.
шнір Петро. Марія	185 дол.
тла Марія	175 дол.
раш Михайло.	
Елисавета	160 дол.
пециий Павло	135 дол.
знийо Роман.	
Катерина	125 дол.
тла Осип. Марія	125 дол.
раба Микола. Анна	120 дол.
раль Минола	115 дол.
андзій Зенон. Ольга	115 дол.
стернак Стефан.	
Женет	110 дол.
тола Петро. Анна	105 дол.

ЕРТВОДАВЦІ:

йчук Іван. Марія	80 дол.
зняк Стася	66 дол.
ружний Комітет	
Підгаечан	64 дол.
штубайда Іван.	
Франна	55 дол.
бринський Лев	40 дол.
двуд Корнило	10 дол.
врилон Володимир	10 дол.
йдунович Андрій	10 дол.
лембіовський Ілько	10 дол.
раль В.	10 дол.
шнір Андрій	10 дол.
юлинець М.	10 дол.
туш А.	10 дол.
дрібні датки на суму	24 дол.

ННІПЕГ**ОБРОДІІ:**

р Кальба С. Ярослав	125 дол.
еєпко Григорій	118 дол.
цик Григорій	105 дол.
строжинський Василь	103 дол.
кнів Павло	100 дол.
щій Минола	100 дол.
ЕРТВОДАВЦІ:	
юх Михайло	75 дол.
чка Іван	50 дол.
мітет Підгаечан	46 дол.
мерис Михайло	40 дол.
льма Теодозій	35 дол.
ур Стефан	35 дол.
зврючний і Осип.	27 дол.

Новалик Іван	25 дол.
Нучма Стефан	25 дол.
Заяць Евстахій	20 дол.
Крисьнів Андрій	20 дол.
Залуцький Минола	15 дол.
Мандзій Минола	15 дол.
Варенич Анна	10 дол.
Мандибур Онуфрей	10 дол.
Саля Станислав	10 дол.
5 дрібних датків на суму	24 дол.

ВАНКУВЕР**ЖЕРТВОДАВЦІ:**

Цегельницький Стефан	92 дол.
Бойно Зеновій	20 дол.
Бойно Богдан	15 дол.
Лавришин Юрко	10 дол.

СУ СЕНТ МАРІ**ЖЕРТВОДАВЦІ:**

Кінах Богдан	92 дол.
Крупна Євгенія	10 дол.

БРЕНТФОРД**ЖЕРТВОДАВЦІ:**

Пінязь Тенля	87 дол.
Диган Михайло	77 дол.
Кваснювський Матвій	57 дол.
Нога Григорій	55 дол.
Лагошняк Ярослав	45 дол.
Крутиголова Петро	10 дол.
Сурмачевський Іван	10 дол.

РІЗНІ МІСЦЕВОСТІ**ДОБРОДІІ:****ГЕМІЛТОН.**

Кузишин-Будна Анна	300 дол.
--------------------	----------

НАЛГАРИ.

Мостовий Оленса. Ольга	210 дол.
---------------------------	----------

ЖЕРТВОДАВЦІ:**ДЕНВІЛ.**

Соляр П.	80 дол.
----------	---------

ОШАВА.

Максимишин Микола	50 дол.
-------------------	---------

КІЧЕНЕР.

Савицький Володимир. Галья	50 дол.
-------------------------------	---------

ТУНДЕР БЕЙ.

Ухач Володимир	32 дол.
Манюх Михайло	10 дол.

ГОЛП.

Отець Левицький Ярослав	25 дол.
----------------------------	---------

БРАДФОРД.

Турчиняк Тадей, Ірина	15 дол.
-----------------------	---------

ВЕЛАНД.

Стангрет Богдан	10 дол.
-----------------	---------

КАЛГАРИ.

Семенець Василь	10 дол.
дрібні датки	15 дол.

НІМЕЧЧИНА

Михальський і Стефан	55 дол.
Бочан Маруся	50 дол.
Залуцький Ярослав	40 дол.
Олійник Василь	39 дол.
Скаснів Андрій	5 дол.

МЕХІКО

Борис Богдан	110 дол.
--------------	----------

ФРАНЦІЯ

Венгер Іван	150 Фр. Фр.
-------------	-------------

АВСТРАЛІЯ**ДЖІЛОНГ**

Австрал. дол.

ДОБРОДІІ:

Теплий Стефан	48
Отець Хорнавий Зенон	41
ЖЕРТВОДАВЦІ:	
Теплий і. Ярослав	11
Кунька Михайло	10
Теплий Петро	10
Бобецький Володимир	9
Гусак Іванна	7
7 дрібних датків на суму	16.50

ПОНЧБОВЛ

Надольський О	20
Тур Павло	20
Бей Г.	10
Ганінес Петруся	10
Івахів А.	10
Тягнибіда М.	10
Ференс О	10
Н. Н.	10
Крамарчук Ярослав	5
Семус П.	5

АНГЛІЯ**ЛОНДОН — РЕДІНГ** Фунти.**ДОБРОДІІ:**

Телюк Ніфор, Марія	37.00
крім того амер. дол.	190
Бобецький Василь	50.00

ЖЕРТВОДАВЦІ:

Гайва Д. М.	40.00
Ковбасник Богдан	35.00
Шіра Роман	34.00
Зінь Лев	26.50
Колесник Ілько	23.50
Скрипка Володимир	23.00
Яечин Володимир	21.00
Нифор Володимир	20.00
Волошин О.	16.00
Зварич Володимир	16.00
Дернак Микола	16.00
Нунька Микола	16.00
Гусан Петро	15.00
Джиджора Іван	14.00
Чопей Володимир	13.50
Походай Домка	13.00
Гладівський Василь	11.00
Саляк Василь	11.00
Сова Григорій	11.00
Татарчук Михайло	11.00
Боднар М.	10.00
Шиш Петро	8.50
Мастенко Василь	8.00
Чуправський Іларій	8.00
Шимнів Володимир	5.00
крім того амер. дол.	12
Канюга Іван	амер. дол. 10
Юркевич Володимир	ам. дл. 10
Андрусичин Зеновій	5.00
Бочан Іван	5.00
Бочан Ярослав	5.00
Венців Зенон	5.00
Джиджора Теодор	5.00
Миськів Теня	5.00
3 дрібні датні на суму	3.00

ЛЕСТЕР — НОТІНГЕМ**ЖЕРТВОДАВЦІ:**

Сорока Олекса	12.00
крім того амер. дол.	25
Короленко Володимир	14.00
крім того амер. дол.	25
Кунька Микола П.	15.50
Воронович Василь	11.50

Воронович Іван	11.50
Гніп Тома	10.00
Бачинський Михайло	9.50
Мишко Кабан Анна	9.50
Яечник Михайло	9.00
Нушлаба М.	8.50
Боднар М.	8.00
Калинич В.	8.00
Радишим М.	8.00
Солонина Михайло	8.00
Ковалик М.	7.00
Криворучка Марія	7.00
Бендзак Василь	6.50
Онїхрїв Михайло	6.00
Мохун М.	6.00
Щупляк Микола	6.00
Дюк Петро	5.50
Гніп Теодор	5.50
Дідора О.	5.30
Дума Григорій	5.00
Гунька Василь	5.00
Медицький Василь	5.00
Яцон Теодор	4.00
Отець Антін Михальський	1.00
крім того амер. дол.	6
12 дрібних датнів на суму	21.25

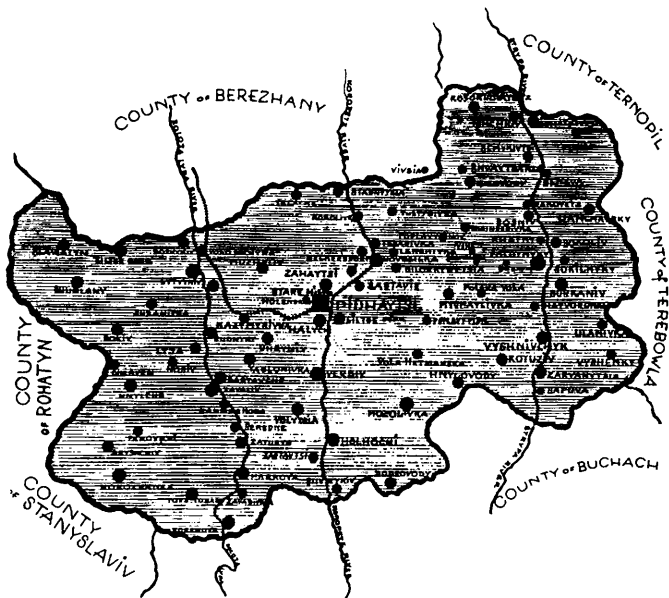
БРАДФОРД — ТОТМОРДЕН

ЖЕРТВОДАВЦІ:	Фунти.
Лапчан Теодор	30.00
Татарчук Михайло	20.00
Бановський Роман	14.00
Альгайм Іван	13.00
Чайківський Лев	12.50
Скасків Петро, Анна	амер. дол. 20
Червено Михайло	6.00
крім того амер. дол.	15
Гуменюк Михайло	12.00
Нашевка Богдан	12.00
Лютий Іван	11.00
Парфанюк Володимир	11.00
Райнчун Іван	11.00
Антимес Іван	10.50
Гусан Михайло	10.00
Дернак Василь	10.00
Нисконлон Іван	10.00
Пушна Микола	10.00
Середний Стефан	10.00
СУБ. Відділ	
у Тотморден	10.00
Черевка Гіларій	10.00

Венгер Ярослав	5.50
крім того амер. дол.	10
Рудик Дмитро	9.50
Бромірський Василь	9.00
Машталірі Григорій	9.00
Наконечний Василь	9.00
Машталірі Петро	8.00
Кеніш Богдан	7.50
Бачинський Михайло	7.00
Лютий Петро (збірка)	7.00
Нисконлон В. Є.	7.00
Пшенишняк Василь	7.00
Пшенишняк Григорій	7.00
Пшенишняк Михайло	7.00
Балагура Марія	6.50
Бурда Юрнелъ	6.50
Бучок В.	5.50
Матлох Михайло	5.50
Антимес Михайло	5.00
Вільницький Володимир	5.00
Жмуд Іван	5.00
Матвійшин Михайло	5.00
Мохун Микола	5.00
Щур Іван	5.00
Щур Петро	5.00
Юрнів Михайло	5.00
Коник Володимир	4.00
Ригаїло Михайло	4.00
Снігур Теодор	4.00
23 дрібних датнів на суму	32.50

TRAVELOG OF PIDHAYTSI REGION

MAP of
 The PIDHAYTSI REGION
 ADMINISTRATIVE DIVISION
 EXISTING ON SEPTEMBER 1st 1939

SCALE 1:1,200,000

0 6 KM 12 KM
 3.7 MI 7.4 MI

NEW NAMES OF SOME VILLAGES

SIL'SE BOZ.	- KVIKOVE
BOZHYKIV	- PRYVITNE
VERBIV	- PERSHOTRAVNEVE
4NYLOVODY	- GYARDIYSKE
DRYSHCHIV	- PIDLISNE
TELIACHE	- MYRNE
TOVSTOBABY	- VYSOKE
KHATKY	- NADRICHNE
SHVEYKIV	- TRUDOLIUBIVKA
SHKINDERIVKA	- SONYASHNE

SUMMARY

The age-old history of the Ukrainian nation is hidden in its traditions. In an independent nation, its people develop freely and nurture their customs, which, in time, become traditions. These traditions are seen in cultural achievements, artistry, craftsmanship, fashion, and spirituality. In times of decline, i. e. enslavement, the nation struggles for its sovereignty, drawing upon its resources from its history and traditions. For this reason, each aggressor who occupied the Ukraine strove to destroy the national traditions of the Ukrainian people and thus debilitate efforts for self-determination. This is true even at the present time, perhaps more so than ever in the past.

Preserving traditions and objective historical records of the settlement of PIDHAYTSI, which is an integral part of the entire Ukrainian nation, was the purpose of publishing the collection "The Pidhaytsi Region" and the album "Travels through Pidhaytsi". In the album, a pictorial record of the Ukrainian population of the region is intended. This is a region that, to all intents and purposes, does not exist today, because it has been a victim of cultural destruction. People who lived for centuries in the region created their own unique traditions. They were united in seeking common goals for a definitive political outlook, which later became a quest for their sovereignty, especially in their struggles with each aggressor of the Ukraine.

The album "Travels through Pidhaytsi" is an entity by itself, although in fact, it completes the collection "The Pidhaytsi Region". Without the collection, the album is only a fragmentary picture of the entire time period. And the collection, without the album, is somewhat incomplete. Short descriptions and reminiscences of villages and people reflect primarily the time period from the end of the 19th century to the middle of the 20th century. In a few instances, some descriptions go farther back into the past.

Two of the album's main chapters are entitled, "Land of our Forefathers", and "Pidhayechany Worldwide". The first chapter takes a traveller on an imaginary trip through the villages after World War II. The trip begins in the center of the region, namely the city of Pidhaytsi, located on the right bank of the Koropets River, at the base (PID) of a mountain

called "HAY": hence, PIDHAYTSI.

After climbing the HAY to its summit, the traveller sees a wonderful panorama around him. To the east, the level plain of the Pidhayetske Podillia seems to reach the principality of Terebovlja. To the southwest, on a clear day, the view extends to the Carpathian Mountains. To the north and south, the ribbon-like Koropets River wends its way. Below is the wide pool of the Staromiske Pond. The Muzhylivka stream flows under the gentle slope of the tabular mountain on which Pidhaytsi is located. The traveller has lived there, knows its history, and stops to meditate.

In his thoughts he sees the past, when Pidhaytsi was located in what is today the Stare Misto. The old city was destroyed by the Tatars, and only in 1463 was the city rebuilt on the right bank of the Muzhylivka. He sees the ruins of the old fortifications, recalls the underground corridors and ancient buildings, such as the church, which served as a house of worship and prayer as well as a defense against enemies. The city lived through the Tatar holocaust, Turkish invasions, the Kozak-Polish Army War, subjugation by the Polish nobility, the peaceful times of the Austrian monarchy, a brief flash of independence during the Ukrainian Republic (1918-19), Polish occupation, "liberation" by the Red Army in 1939, German occupation (1941-44), and then new domination by Red Moscow in the form of the Ukr.S.S.R.

At almost every transfer of power, the city was damaged. In each reconstruction, the townspeople rebuilt to reflect the current influence or the new rulers. In Pidhaytsi there once was much that was Ukrainian in form or content. In the present rebuilding, the Soviet regime endeavors to cover up the city's Ukrainian character with new Soviet-style structures, street names, etc. Traditions are dying.

The traveller turns southward, following the flow of the Koropets River. He travels through the outskirts of Halych, along the road to the principality of Halych, passing through the conservative village of Verbiv the indomitable Holhochi, near Dobrovody on the east, Shvyckiv (now Trudolubivka) on the south, and Zastavtsi on the west. Then, passing through Volytisia, he crosses to the villages above the Zolota Lypa (Golden Linden) River.

He cannot stay long in the nearby villages of Iblonivka and Uhryniv, because he is enticed by the beauty of the Pidhayetske Foothills, the gently rolling terrain covered with woods, carefully cultivated fields, and neat villages. After climbing Mt. Karachyn on the right bank of the Zolota Lypa River, he again sees a captivating panorama around him. On the southwest horizon, lie the Carpathian Mountains, on the northeast, the steppes of Podillia. Below is the beautiful winding Zolota Lypa River, on the opposite side, Zastavche, and directly at the base of the mountain is the township of Zavaliv, said to be the best village of Halychyna. (Galicia).

Again turning south, the traveller enjoys the scenic beauty of the sister peak of Mt. Karachyn, namely Kamianna Hora (Stone Mountain) and surrounding villages — Serednie, Zaturyn, Markova, and Ivadivka. Finally, he arrives at the southernmost village of the country, Korzhova. Here he changes direction and proceeds westward through the village Tovstobabiy (now Vysoké) to the former little town Horozhanka. Farther west is the county of Rotyn, so the traveller once again changes direction. His time he goes north, leaving Dryshchiv (now Dilisne) on the west, and Panovychi on the east and ending in Hnyliche, one of the largest villages in the area. In the western part of Hnyliche, called Shliachotchna, lived a lesser Polish nobility, while the eastern part was all Ukrainian.

From here the traveller heads for Nosiv, then to Ivkiv, and through the woods to nearby Shumliany and Slaviatyn. In the great woods surrounding these villages, the III War Zone of UPA, "Lysonia", was headquartered, defending the population from attack by the Communists in 1944-45. UPA battles against the enemy were also waged in the woods of Baznyvka and nearby Bozhykiv village.

Now the traveller once again is at the Zolota Lypa River. On its left bank is Volosichyna, known throughout the country as the only village with waterworks. Following the flow of the river, the traveller reaches the ancient village of Lytvyniv, situated on both sides of the Zolota Lypa. Closeby is Rudnyky. From there, it is only two kilometers southwest to Lysa.

After enjoying that area's scenic beauty, he proceeds north to other parts of the Pidhayetsi region, passing Moryg, close to the ruins of the monastery, whose history goes back to the times of the Galician-Polish government. Over the rolling tree-covered hills, past Rakivchik, he proceeds to Muzhyliv. In the northeast of there, the terrain becomes an endless plain of the Pidhayetske Podillia.

The traveller does not stop at nearby Teliache,

because he wants to reach Novosilka by going through the former German colony of Bekersdorf. Novosilka is the Pidhayetske equivalent of Zhabye in Hutsul country. Here the Koropets River forms the largest pond in the country. And here, on the plains of Novosilka, one really feels the freedom of the spacious Podillia.

The traveller has a yearning to go to Vivsia, which, until 1935, belonged to the Pidhayetsi county. In 1915, the Ukrainian Sichovy Streltsi (Riflemen) had a memorial grave located there to commemorate the wars for Ukrainian freedom. No trace of it exists any more, fate common to many historical monuments.

The traveller's itinerary now takes him through the outskirts of Rygaylykha, Poplavy, and Shkindorivka, to the Polonized village of Malovody. On the left side of the road is Shvaytsaria-Pidruda, and farther north, Rosokhovatets, almost joined to Ishchikiv.

The visitor has now reached the Strypa River. He is curious about the difference in terrain, the wealth of the Podolian villages, and the different daily routines of these people. On the left bank of the Strypa is Boharkivtsi; on the right, Semykivtsi. Here the Ukrainian Sichovy Streltsi in 1915-1916 fought for independence and glory. Here many fell defending Ukrainian freedom and were buried in a common memorial grave. That grave, as in Vivsia, has been levelled and destroyed by the Communists.

The traveller reaches on his left Eneiva, turning south, he reaches Rakovets, which shares a common church with Sosniv.

South and beyond the River is Hanchark and nearby Sokoliv. Not far from here, on the true steppes, is Sokilnyky. The traveller passes Khatky on his way to Zolotnyk, once a township, now a growing town. Its suburbs include Vaha and Dubnyky. Bronhalivka, its nearest neighbor, belongs to Bilokrynitsia. Passing through Leskavky-Burkaniv and Hayvoronka, he comes to Vyshnivchik. This was once the county center; now it is a beautiful, thriving village.

Beyond the Strypa River is Zarvanycia, pearl not only of Pidhayetsi but of the Galician Podillia. The miraculous icon of the Blessed Virgin was located there for more than seven centuries, healing the painful wounds of those who believed in Her. The chapel, built at the site of the apparitions of the miraculous icon, was destroyed (dynamited) in 1960. The church was converted into a grain storage warehouse, and the icon was removed to parts unknown. Also destroyed was the monastery of the Studite

Monks, the ihumen of which was Klemente Sheptytsky, brother of Metropolitan Andrey Sheptytsky.

Our traveller does not stop at Vyshenky, on the east, or at Sapova, on the south. He goes west, passing Kotuziv, past the wealthy Mychaylivka on the far right horizon, and Hnylovody (now Gvardiyske) on the left. Mozolivka lies directly before him. He crosses the Pidhayetski Poplavy to where he started his journey, HAY. To his left is the Pidhayetske Siltse. Below is Zastavye, and four kilometers north is Bilokrynytsia. Beyond the Koropets is Zahaytsi, and beyond the wide pool of the Stare Misto on its west is Holendry.

Having finished his trip, the traveller reviews his impressions. The history of the Pidhaytsi region is turbulent. During the ages, it has had many rulers. Economic decline, cultural ruin, and lack of enlightenment (education) was followed by national rebirth, national awareness, and a renaissance of cultural and political development. Before the turn of the century, each vilage had developed active cultural and educational institutions. They developed and fostered national identity. They shaped and reflected the political outlook of the contemporary leadership.

There below, on the fields of Stare Misto, county assemblies and parades were held. These served to weld the county residents into a distinctive community. That same feeling of identification and unity we have kept to this day, even though we live thousands of kilometers away. Here on this field in 1912, the county assembly of the Sich (Youth organization) was held. Here in 1928, various county commemorations of national anniversaries took place. These events were shows of force and preparedness to meet the upcoming political events of World War I and World War II. We of Pidhaytsi county, serving in the ranks of the Ukrainian Sichovy Striltsi, the Ukrainian Galician Army (UHA), and Ukrainian National Army, met our obligations and justified ourselves. In World War II, united in the organization of Ukrainian Nationalists and the Ukrainian Insurgent Army, we fought — against overwhelming odds — the aggressor that now occupies the Ukraine. The traveller, standing here, believes now, as he did then, in a glorious national rebirth of the Ukrainian nation.

The second chapter of "Pidhaytsi — Worldwide" describes the activities of Pidhaytsi countrymen who, because of occupation of their land and persecution by the Russians in the Ukraine homeland, were forced to emigrate. With bitter memories of the Russian occupation in 1939-41 and March 1944, Pidhaytsi residents left their homes en masse in March and

July 1944. Part of this group, mainly those who now live in England, were members of the First Division of the Ukrainian National Army. After World War II, they remained in Western Europe and eventually emigrated to countries of the Free World, far from the Soviet sphere of influence.

Many of the Pidhaytsi emigrants included clergy, intellectuals, writers, outstanding socio-political leaders, businessmen and professionals. They are very important to the Ukrainian communities and to their country of settlement. In this chapter we include many short biographies of these people.

Clergy: — The clergy, for the most part, immediately became active in the countries of their settlement. Many organized new parishes and built churches, not only in the USA, but also in Canada, England, and Australia.

Intellectuals and writers helped rebuild the Ukrainian press and socio-scientific institutions. Socio-political leaders took on key positions in community organizations. Musicians and choir directors developed this branch of Ukrainian culture. Many young people, after finishing university studies, became lecturers and professors. Many became doctors and dentists. By far the largest group of professionals are highly qualified engineers in various industries. Some became businessmen, while others, who were unable to become professionals, became highly skilled workers in industry and business. Most importantly, all of them, according to their circumstances, became part of the Ukrainian community outside the Ukraine. They have all been law-abiding citizens: not a single criminal act by a Pidhayechan has ever been recorded.

In the chapter "Committees and Representatives of Pidhaytsi", the work of organized Pidhaytsi people in the Free World is described. In five countries the Pidhayechany have 24 separate active centers. They are the best known of all other regional committees.

The chapter "In Memory of the Dead" memorializes deceased Pidhayechany. Donations by their families and friends have helped build a lasting tribute and provide funds for our publishing work.

The list of donors is as follows: Founders — \$1,000 or more. Patrons — \$500. Benefactors — \$100.

Donors/Subscribers for the Publishing Fund — More than 1,000 donors are listed.

The photographs in the album are the property of numerous Pidhayechany who sent them in, helping to collect and organize them into an entity

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІЯЛИ

Альбом УСС. Монреаль, 1955.

Альманах Українського Народного Союзу, річниця 1975 і 1976, Джерзі Сіті.

Архів Головного Комітету Підгасчан.

Бюлетень Комітету Українців Канади, Вінніпег, 1966.

Вільна Україна, Нью Йорк, 1966.

Зиновія Нлиш — "Дринить підземний гун", Вінніпег, 1953.

Марія Нузьмович-Головінська — "Зарваниця", Торонто, 1972.

Михайло Гавриш — "Моя Канада і я", Едмонтон, 1977.

Михайло Островерха — "Обніжками на битий шлях", Нью Йорк, 1957.

Інститут Історії Академії Наук УРСР "Тернопільська Область", Київ, 1973.

Особисті біографічні дані окремих осіб.

Описи сіл повіту окремих авторів.

Пропам'ятна Книга "Українського Села" в Емерсбургзі, 1962.

Проф. Володимир Василенко — "У двадцятиліття СУБ", Лондон, Англія, 1972.

Щоденник "Америка" (різні числа), Філадельфія.

Світлина із 109 окремих збірок.

Миколай Niedzwiedzki — "Powiat Podlajecki", Stanislawow, 1896

Wojewodzkie Archiwum Panstwowe w Krakowie.

З М І С Т

Вступ	7
Землею прадідів наших	9
Підгасчани в широкому світі	69
Номітети і Представництва	109
Підгасчани в пресі й жарнатурі	125
В пам'ять Покійних	147
Будівничі Видавничого Фонду	153
Travelog of Pidhaytsi Region (резюме в англійській мові)	165